МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Ефективність управління дебіторською і кредиторською заборгованостями ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» та шляхи її підвищення»

Виконав: студент 2 курсу групи 8.0723-фк
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітньої програма Фінанси і кредит
О.В. Головін

Керівник к.е.н., доцент Батракова Т.І.
Рецензент к.е.н., доцент Щебликіна І.О.

Запоріжжя
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма Фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____А.В. Череп

«____»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Головіну Олегу Вячеславовичу

1. Тема роботи: «Ефективність управління дебіторською і кредиторською заборгованостями ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» та шляхи її підвищення»
керівник роботи: Батракова Тетяна Іванівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 29 грудня 2023 р. № 2252-с.

2. Строк подання студентом роботи: 11 листопада 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», Державної служби статистики України, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність та особливості формування та управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства; дослідити підходи до оцінки ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю; здійснити організаційну характеристику та провести аналіз економічних показників діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»; визначити шляхи підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 25 рис., 32 табл. і 23 формули.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Батракова Т.І., доцент	05.08.2024 р.	05.08.2024 р.
2	Батракова Т.І., доцент	09.09.2024 р.	09.09.2024 р.
3	Батракова Т.І., доцент	03.10.2024 р.	03.10.2024 р.

7. Дата видачі завдання: 24 червня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	24.06.2024 р. – 30.07.2024 р.	виконано
2.	Виконання вступу	01.08.2024 р. – 04.08.2024 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	05.08.2024 р. – 08.09.2024 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	09.09.2024 р. – 02.10.2024 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	03.10.2024 р. – 20.10.2024 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	21.10.2024 р. – 27.10.2024 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	28.10.2024 р. – 10.11.2024 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	11.11.2024 р.	виконано

Студент _____ О.В. Головін
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ Т.І. Батракова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.О. Щебликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 139 с., 25 рис., 32 табл.,72 джерела, 9 додатків

Об’єктом дослідження є процеси управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод». Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов’язаних із організацією процесу удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. Метою роботи є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства.

Завдання: 1) визначити сутність та особливості формування дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства; 2) здійснити аналіз організаційно-економічних показників діяльності підприємства; 3) розробити заходи щодо організації процесу удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. Методи досліджень: діалектичний метод пізнання, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, методи дедукції та індукції, аналізу та синтезу, логічний метод.

Одержані результати та їх новизна: 1) розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства; 2) запропоновано організаційні засади збалансованого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо оптимізації механізму управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства можуть бути використані в його практичній діяльності.

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ, ПРИБУТОК, ВИТРАТИ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ

SUMMARY

Qualifying work: 139 p., 25 fig., 32 tab., 72 references, 9 annex.

The object of study is processes of managing receivables and payables at the enterprise PJSC «Interpipe Nizhnyodniprovsky Pipe Rolling Plant».

The subject of the study is a set of theoretical foundations and applied problems related to the organization of the process of improving the management of receivables and payables of the enterprise.

The purpose of the work is the analysis of theoretical, methodological and organizational provisions and the development of practical recommendations for increasing the efficiency of the management of receivables and payables of the enterprise.

Tasks: 1) determine the essence and features of the formation of the company's receivables and payables; 2) analyze the organizational and economic indicators of the enterprise; 3) develop measures to organize the process of improving the management of receivables and payables of the enterprise.

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of induction and deduction, terminological analysis and comparison, calculation methods, theoretical generalization; cause-effect relationship methods, abstract-logical method and logical method.

The results obtained and their novelty: 1) recommendations have been developed to increase the efficiency of management of receivables and payables of the enterprise; 2) organizational principles of balanced management of receivables and payables of the enterprise are proposed.

Practical significance of the obtained results. Proposals regarding the optimization of the mechanism of management of receivables and payables of the enterprise can be used in its practical activities.

The results of the study are aimed at assessing the receivables and payables of the enterprise and ensuring the improvement of the efficiency of their management in

the activities of the industrial enterprise and can be implemented in the practice of other industrial enterprises. The results of the research can be used by the heads of the financial divisions of industrial enterprises to develop tactical and strategic solutions for improving the mechanism of managing receivables and payables, which will allow optimizing the company's activities.

RECEIVABLES, PAYABLES, EFFICIENCY, MANAGEMENT, PROFIT, COSTS, PROFITABILITY

ЗМІСТ

ВСТУП ……... 8
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ І КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ……... 12
1.1 Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства…….. 12
1.2 Особливості управління кредиторською заборгованістю підприємства……... 21
1.3 Методичні підходи до оцінювання ефективності управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємства…… 33
2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД» …….. 44
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»…… 44
2.2 Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»…… 58
2.3 Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»…… 79
3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ТА КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»…….. 98
3.1 Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства ……. 98
3.2 Заходи щодо підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю підприємства……... 109
3.3 Організаційні засади збалансованого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства……... 119
ВИСНОВКИ…… 127
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 132
ДОДАТКИ…….. 140
Декларація академічної доброчесності здобувача ……. 158

ВСТУП

В умовах нестабільності бізнес-середовища, викликаної військовою агресією російської федерації, питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств стає особливо важливим для їхнього стабільного функціонування. Одним із ключових чинників, що впливає на фінансову стійкість підприємства, є ефективне управління заборгованістю.

Заборгованість є природним економічним явищем, яке виникає в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства та його взаємодії з партнерами. З одного боку, вона сприяє активізації бізнес-процесів, оскільки збільшує оборотність матеріальних цінностей, дозволяючи покупцям отримувати ресурси з відтермінуванням оплати. Це забезпечує безперервність їхнього виробничого циклу.

З іншого боку, заборгованість означає тимчасове виведення активів з обороту продавця, що може негативно позначитися на його фінансовій стабільності. Таким чином, заборгованість має суперечливий вплив: вона може як стимулювати розвиток діяльності підприємства, так і створювати ризики для його фінансової стійкості та безпеки. Це, своєю чергою, впливає на загальний стан національної економіки.

Оптимальність обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості, їхня збалансованість, своєчасність погашення є основою для забезпечення стабільної діяльності підприємства, що обумовлює актуальної обраної теми дослідження.

Дослідженням питань щодо удосконалення механізму відтворення основних засобів підприємств займались видатні вітчизняні вчені: В. Бєлозерцев, М.Д. Білик, І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, А. Глушко, Є.В. Дубровська, М.Я. Дем’яненко, О.С. Іванілов, Г.Г. Кірейцев, О.Г. Лищенко, В.І. Матюха, Г.В. Мисака, Т. Момот, Н.В. Новицька, О.Ф. Томчук, Ю.М. Тютюнник, Ю.С. Цал-Цалко, А.В. Череп та інші вчені.

В умовах реалізованих безпрецедентних ризиків і загроз безпечному функціонуванню вітчизняних суб'єктів господарювання, в тому числі критичної інфраструктури, проблема оптимізації заборгованості підприємств як основи забезпечення їх фінансово-економічної безпеки потребує подальших наукових досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є аналіз теоретико-методичних та організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства.

Виходячи з цієї мети, були розроблені такі основні задачі дослідження:

– дослідити економічну сутність, значення, основні складові системи управління дебіторською заборгованістю підприємства;

– дослідити економічну сутність, причини виникнення та наслідки кредиторської заборгованості підприємства;

– дослідити методичні підходи до оцінювання ефективності управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємства;

– провести комплексний аналіз господарської діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»;

– проаналізувати показники фінансово-економічних результатів діяльності підприємства;

– оцінити стан дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства;

– визначити шляхи підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємства;

– визначити підходи щодо підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства;

– обґрунтувати заходи щодо підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю підприємства;

– запропонувати заходи щодо збалансованого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства.

Об’єктом дослідження є процеси управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних засад та прикладних проблем, пов’язаних із організацією процесу удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі теорії та практики управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень кваліфікаційної роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – при оцінюванні фінансового стану підприємства; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, дані фінансової звітності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається наступними основними положеннями:

– запропоновано до впровадження на підприємстві модель збалансованого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства;

– удосконалено механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства, а саме, заходи щодо зниження ризиків при управлінні дебіторською заборгованістю та план-графік роботи з дебіторами;

– розроблено організаційно-економічний механізм підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю підприємства та запропоновано використання факторингу як дієвого фінансового інструмента.

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що результати дослідження спрямовані на оцінку рівня дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства і можуть бути впроваджені в практику інших промислових підприємств. Результати дослідження можуть бути використані керівниками фінансових підрозділів промислових підприємств для розробки ефективних управлінських рішень щодо підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, що дозволить оптимізувати діяльність підприємств та забезпечити їх фінансово-економічну безпеку.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави» (Запоріжжя, 18-19 квітня 2024 р.) та на XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (Запоріжжя, 17-18 жовтня 2024 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 3 друковані праці – стаття у фаховому виданні та 2 тези за матеріалами наукових конференцій.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ І КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства

У контексті посилення глобалізаційних процесів зростає відкритість національної економіки. Це ставить перед українськими підприємствами завдання оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, посилювати виробничий потенціал, підвищувати конкурентоспроможність продукції, а також розширювати ринки збуту. Досягнення цих цілей значною мірою залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами підприємств.

Особливо важливою у цьому контексті є проблема створення та впровадження ефективної системи управління дебіторською заборгованістю, яка є однією з ключових складових фінансових ресурсів підприємств. Саме від її дієвості залежить здатність компаній адаптуватися до сучасних економічних умов і забезпечувати свій сталий розвиток.

Фінансовий стан підприємств значною мірою залежить від того, наскільки ефективно організована система управління дебіторською заборгованістю. Її повного уникнення неможливо досягти, і вона супроводжується рядом ризиків. Серед них – ризик неповернення заборгованості, втрати коштів через інфляцію, витрати на залучення банківських кредитів для підтримання безперервної діяльності, а також додаткові витрати на процес повернення заборгованості.

Зазвичай підприємства, відвантажуючи свою продукцію (товари, послуги чи роботи), не отримують оплату негайно. У період між реалізацією продукції та отриманням платежу кошти підприємства перебувають у формі дебіторської заборгованості [1].

В економічній літературі на сьогоднішній день існує багато трактувань поняття «дебіторська заборгованість». Підходи до визначення цієї категорії вітчизняними та зарубіжними науковцями систематизовано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість»

Автор	Визначення
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2]	Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.
Голов С.Ф. [3]	Дебіторська заборгованість – фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов'язанням сплати іншої сторони.
Бутинець Ф.Ф. [4]	Дебіторська заборгованість – заборгованість інших підприємств чи окремих осіб з платежів даному підприємству.
Білик М.Д. [5]	Дебіторська заборгованість – матеріальні ресурси, які не оплачені контрагентами, або кошти, які вилучені у підприємства.
Лищенко О.Г. [6]	Дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства.
Момот Т. [7]	Дебіторська заборгованість – безвідсоткова позика контрагентам.
Бєлозерцев В. [8]	Дебіторська заборгованість – грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив.
Кірейцев Г.Г. [9]	Дебіторська заборгованість – це складова оборотного капіталу, яка є комплексом вимог до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг
Дубровська Є.В. [10]	Дебіторська заборгованість – це неоплачені юридичними та фізичними особами товари (роботи, послуги) та/або вилучені кошти з кругообігу підприємства, що мають документальне підтвердження, яке надає право на отримання боргу у вигляді грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Розглянувши різні підходи до управління дебіторською заборгованістю доцільно зазначити, що вони не суперечать, а доповнюють один одного. Основними критеріальними оцінками в процесі прийняття рішень є: ліквідність і платоспроможність; фінансова стійкість; оборотність і рентабельність; вартість відволікання й залучення фінансових ресурсів; рівень ризиків. Дані цільові настанови відповідають двоєдиній базовій цілі бізнесу у вигляді

збільшення прибутку й здатності генерувати достатні для ведення підприємницької діяльності кошти.

Узагальнюючи вищезазначене, систему управління дебіторською заборгованістю правомірно визначити як складову частину загального управління оборотними активами й маркетингової політики підприємства, що спрямована на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її оплати.

На основі систематизації поглядів вітчизняних вчених можна визначити наступні основні складові формування системи управління дебіторською заборгованістю [11-13]:

1) створення комісії з управління дебіторською заборгованістю;

2) проведення постійного моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованостей;

3) аналіз дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді;

4) розробка плану управління дебіторською заборгованістю;

5) визначення допустимої величини портфеля дебіторської заборгованості на основі прогнозованого обсягу реалізації;

6) формування принципів кредитної політики та умов кредитування на основі диференціації покупців продукції за рівнем кредитоспроможності;

7) вибір форм розрахунку за товарним кредитом;

8) забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;

9) побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасною оплатою дебіторської заборгованості.

Етапи формування системи управління дебіторською заборгованістю суб’єкта господарювання представлені на рис. 1.1.

На початковому етапі необхідно провести всебічний аналіз дебіторської заборгованості. Основні показники, які відображають її стан, включають середньорічний розмір, середній термін погашення та частку в структурі

доходу від операційної діяльності. Слід оцінити кількісний і якісний склад заборгованості.

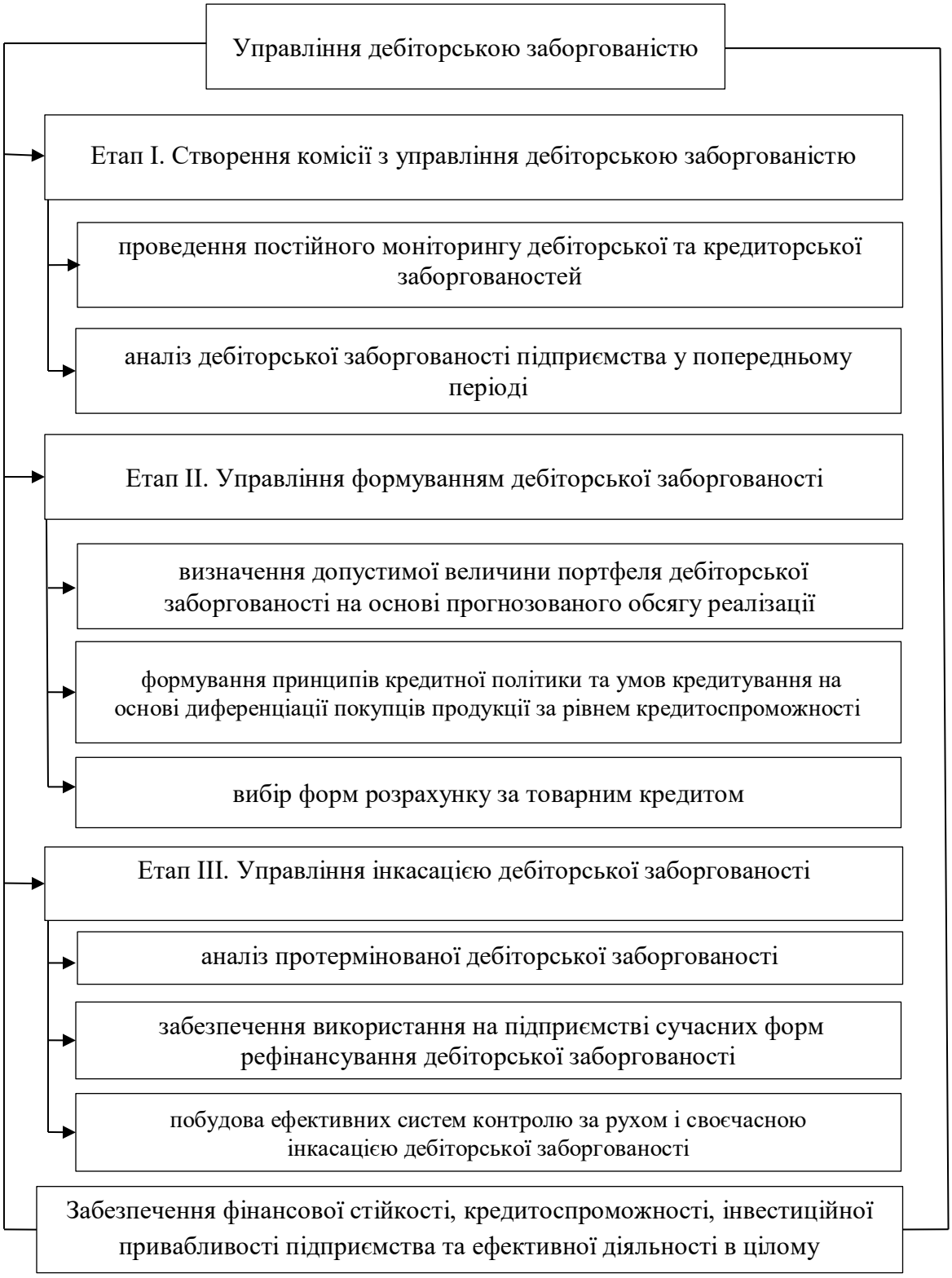

Рисунок 1.1 – Порядок формування системи управління дебіторською заборгованістю з метою забезпечення ефективної діяльності підприємства

На другому етапі визначаєть тип кредитної політики, який характеризує принципові підходи до її здійснення з позиції співвідношення рівнів прибутковості і ризику кредитної діяльності підприємства.

Розрізняють три типи кредитної політики підприємства по відношенню до покупців продукції: консервативний (мінімізація кредитного ризику), помірний (орієнтується на середній рівень кредитного ризику під час продажу продукції з відстроченням платежу) і агресивний (збільшення додаткового прибутку за рахунок розширення обсягу реалізації продукції в кредит, не зважаючи на високий рівень кредитного ризику).

Залежно від обраного типу кредитної політики, встановлюються відповідні параметри, які регулюють процес управління дебіторською заборгованістю. Зокрема, визначається кредитний ліміт, що обмежує максимальний обсяг заборгованості, прийнятної для підприємства. Також встановлюється граничний термін інкасації заборгованості, тобто період, протягом якого вона повинна бути погашена.

Важливу роль відіграє шкала нормативної рентабельності, яка використовується для формування договірної ціни на товари та послуги, враховуючи бажаний рівень прибутковості. Додатково застосовуються шкали знижок, що стимулюють клієнтів до попередньої оплати або скорочення терміну погашення заборгованості.

Ці параметри слугують інструментами обмеження кредитного ризику. Ліміти дозволяють контролювати обсяги та строки кредитування, тим самим знижуючи ризик втрати ліквідності. Шкали, у свою чергу, забезпечують досягнення необхідного рівня прибутковості, узгодженого з обраною кредитною стратегією.

Цей етап передбачає розробку стандартів для оцінки покупців та диференціацію умов надання кредиту, що базується на вивченні їхньої кредитоспроможності. Для цього формується система оцінки, яка включає кілька ключових елементів. Насамперед визначаються характеристики, що дозволяють оцінити кредитоздатність різних груп покупців. Потім проводиться

експертиза інформаційної бази, необхідної для аналізу, обираються методи оцінки цих характеристик і здійснюється групування покупців за рівнем їхньої кредитоздатності. Відповідно до цього рівня розробляються диференційовані умови кредитування.

Одним із найефективніших інструментів, що сприяють швидкому поверненню коштів в обіг підприємства, є знижки за оперативну оплату продукції. Їх застосування стимулює покупців до негайного погашення заборгованості, що дозволяє суттєво зменшити загальну суму дебіторської заборгованості та поліпшити фінансові показники підприємства.

На третьому етапі розробляються заходи для врегулювання простроченої дебіторської заборгованості. Зокрема, передбачається впровадження сучасних методів рефінансування, які сприяють швидкому перетворенню заборгованості на грошові кошти. Серед таких методів — факторинг, облік векселів, виданих покупцями, та форфейтинг.

Важливою складовою цього етапу є створення ефективної системи контролю за своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості. Ця система повинна не лише фіксувати вже наявні події, а й забезпечувати оперативну інформацію про потенційні відхилення. Такий підхід дозволяє впроваджувати превентивні заходи для мінімізації ризиків.

Контроль має бути спрямований на оцінку ефективності та своєчасності погашення заборгованості. Він також дозволяє проаналізувати, наскільки запропоновані умови відстрочки платежу відповідають реаліям ринку та позиції підприємства на ньому. Це сприяє адаптації кредитної політики до актуальних умов і підвищенню її результативності [14-16].

Наслідком впровадження ефективної системи управління дебіторською заборгованістю мають стати:

– забезпечення безперервної роботи підприємства;

– зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування;

– прискорення обігу оборотних активів;

– максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності;

– підвищення рівня фінансової безпеки підприємства.

Виникнення дебіторської заборгованості насамперед пов’язано із системою розрахунків на підприємстві. За безготівковою формою розрахунків дуже часто виникає розрив у часі між продажем продукції чи наданням послуг та розрахунками за них.

Іншою, не менш вагомою причиною виникнення дебіторської заборгованості також є низька платоспроможність покупців та замовників.

Серед інших чинників виникнення дебіторської заборгованості варто виокремити такі:

–недосконала система організації бухгалтерського обліку на підприємстві;

– затримання в опрацюванні первинних бухгалтерських документів;

–використання незручних, насамперед для підприємств, форм розрахунків.

До основних причин виникнення дебіторської заборгованості на підприємстві можна віднести:

1) невідповідність обсягу грошової маси, що знаходиться в обігу, вартісному обсягу продукції, що випускається, надаваних послуг і платежів у бюджетній сфері;

2) низьку платіжну дисципліну покупців і загальний економічний стан галузей, до яких вони належать;

3) брак коштів у клієнта або зниження рівня його платоспроможності;

4) порушення розрахунково-платіжної дисципліни контрагентами;

5) зниження інвестиційних накопичень та інших залишків грошових коштів у підприємства;

6) значне випередження процентних банківських ставок порівняно з темпами інфляції (у кілька разів) і практична недоступність отримання кредитів, особливо довгострокових, для більшості підприємств;

7) відволікання платіжних засобів для закупівлі валюти і подальше знецінювання гривні;

8) нерозвиненість практики факторингу;

9) недосконала політика стягнення дебіторської заборгованості;

10) недосконаліть якості аналізу дебіторської заборгованості й послідовності у використанні його результатів [17].

Серед основних завдань управління дебіторською заборгованістю можна виділити наступні:

– обмеження прийнятного рівня дебіторської заборгованості;

– вибір умов продажів, що забезпечують гарантоване надходження грошових коштів;

– визначення знижок або надбавок для різних груп покупців з погляду дотримання ними платіжної дисципліни;

– зменшення бюджетних боргів.

Головною задачею управління дебіторської заборгованості є установлення з покупцями таких договірних відносин, які забезпечують повне та своєчасне надходження коштів для здійснення платежів кредиторам. Крім того, можна виділити цілу низку задач, а саме:

– обмеження допустимого рівня дебіторської заборгованості на підприємстві;

– вибір умов продажу, які забезпечуватимуть гарантоване надходження грошових коштів;

– визначення знижок або націнок для різних груп покупців з точки зору дотримання ними платіжної дисципліни;

– прискорення вимагання боргу;

– зменшення бюджетних боргів;

– оцінка майбутніх витрат, пов’язаних з дебіторською заборгованістю, тобто невикористаної користі від невикористання коштів, заморожених у дебіторській заборгованості [18].

Для забезпечення ефективного та безперебійного функціонування підприємства необхідно враховувати та мінімізувати чинники, які сприяють виникненню та зростанню дебіторської заборгованості. Це включає в себе ретельний аналіз фінансової стійкості покупців, своєчасне виявлення можливих ризиків, а також впровадження чіткої стратегії щодо управління кредитними умовами.

Для побудови ефективної системи управління дебіторською заборгованістю на промисловому підприємстві необхідно розробити відповідні економічні та фінансові інструменти, які дозволяють оптимізувати як обсяг, так і структуру дебіторської заборгованості. Це включає створення механізмів управління, які фокусуються на підвищенні ефективності використання капіталу, вкладеного в дебіторську заборгованість [17].

Характеризуючи поняття дебіторської заборгованості підприємства, необхідно окреслити її вплив на фінансову діяльність підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Вплив дебіторської заборгованості на діяльність підприємства

Позитивний вплив	Негативний вплив
стимулювання збільшення обсягів продажу	вилучення коштів з обороту
встановлення стабільних і тривалих зв'язків із покупцями	виникнення витрат на управління дебіторською заборгованістю
формування конкурентоспроможного асортименту товарів	виникнення ризику неповернення, втрат від інфляції і зниження прибутку та ін.
прискорення реалізації запасів і відповідне зниження витрат з їх утримання та ін.	

Процес виникнення дебіторської заборгованості безпосередньо пов'язаний з ризиками, які виникають під час взаєморозрахунків між господарськими суб'єктами в процесі виконання операцій. Ці ризики можуть бути різного характеру: виробничі, фінансові, операційні, ринкові, а також ризики, пов'язані з непередбаченою конкуренцією, вибором ненадійного контрагента, реалізацією продукції, митними процедурами, рейдерськими атаками або навіть умисним банкрутством.

1.2 Особливості управління кредиторською заборгованістю підприємства

Позикові кошти є важливим джерелом фінансування для підприємств, проте останнім часом спостерігається тенденція, коли залучені кошти використовуються не для розвитку та підвищення ефективності виробництва, а для погашення наявних зобов'язань перед іншими кредиторами. Це може призвести до ситуації, коли підприємство перебуває в замкнутому колі боргових зобов'язань, що суттєво знижує його фінансову стабільність.

Кредиторська заборгованість дозволяє підприємствам тимчасово використовувати позикові кошти, проте це також має негативні наслідки для платоспроможності та ліквідності. Прострочена заборгованість, в свою чергу, може погіршити репутацію підприємства, що позначиться на його здатності залучати фінансування в майбутньому.

Проте при правильному управлінні кредиторською заборгованістю можна мінімізувати ці негативні наслідки, зберігаючи при цьому стабільність підприємства. В умовах сучасного ринку важливо об'єктивно оцінювати фінансову стійкість і платоспроможність своїх партнерів, оскільки ці фактори безпосередньо впливають на загальний стан підприємства [18-19].

Кредиторська заборгованість є різновидом комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства. і складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів, з точки зору їх фінансової стабільності. Поняття «кредиторська заборгованість» в економічній літературі досить часто ототожнюється з поняттям «зобов'язання». В економічній літературі відсутній єдиний підхід до визначення категорії «кредиторська заборгованість». У нормативно-правових актах також є деякі відмінності щодо трактування цього поняття. Тому, на наш погляд, дане питання розглядається у двох напрямах: згідно з вимогами нормативно-правової бази та за науковим підходом (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Визначення поняття «кредиторська заборгованість» та «зобов'язання»

Джерело	Визначення
Закон України «Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні [20]	Зобов'язання – заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.
П(С)БО №11 «Зобов'язання» [21]	Непередбачене зобов'язання – це: 1) зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; 2) теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.
Тютюнник Ю.М. [22]	Кредиторська заборгованість – це сума заборгованостей підприємства кредиторам на певну дату.
Цал-Цалко Ю.С. [23]	Кредиторська заборгованість – це тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання.
Новицька Н.В. [24]	Кредиторська заборгованість – це фінансова категорія, яка є сукупністю фінансових вимог до підприємства внаслідок здійснення певних дій на користь інших осіб, які є юридично оформленими певними документами та набувають форми довгострокового або поточного (залежно від строковості) пасиву (зобов'язання) і є джерелом залучених коштів підприємства.
Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. [25]	Кредиторська заборгованість – це форма розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу.
Лишиленко О.В. [26]	Кредиторська заборгованість – заборгованість підприємства перед іншими суб'єктами підприємницької діяльності (постачальниками, підрядниками, покупцями) за поставлені від них засоби і предмети праці, виконані роботи або отриману передоплату.
Матюха В.І., Мисака Г.В. [27]	Кредиторська заборгованість – це можливість підприємства тимчасово використовувати запозичені ресурси, але з іншого боку також зменшує показники платоспроможності і ліквідності.
Мягких І.М. [28]	Кредиторська заборгованість – заборгованість, що виникає при розрахунках з постачальниками і іншими кредиторами; тимчасове використання в грошовому обігу коштів кредиторів.
Томчук О.Ф. [29]	Кредиторська заборгованість є різновидом комерційного кредиту, який виступає важливим фактором стабілізації фінансового стану підприємства.
Іванілов О.С. [30]	Кредиторська заборгованість означає використання коштів, які не належать підприємству (заборгованість по акцептованих та інших розрахункових документах, строк сплати яких не настав; заборгованість за несплаченими у строк рахунками; заборгованість за платежами до бюджету; за виданими векселями; за комерційними кредитами тощо)

Використання позикових коштів є важливим питанням для кожного підприємства і потребує виваженого підходу до визначення потреби в них, вибору джерел та обсягів залучення. Кредиторська заборгованість підприємства може виникати з різних причин. Ось деякі з них [31]:

1. Несвоєчасні платежі постачальникам – підприємство може затримувати оплату за поставлені товари або надані послуги, що призводить до накопичення боргу.

2. Недостатність оборотних коштів – якщо підприємство має недостатньо коштів для покриття своїх зобов'язань, це може призвести до виникнення кредиторської заборгованості.

3. Непередбачені витрати – несподівані витрати, такі як аварії, ремонти або штрафи, можуть призвести до необхідності брати кредити або відкладати платежі.

4. Неправильне планування грошових потоків – неефективне управління фінансами може призвести до того, що кошти будуть витрачені на непередбачені потреби, залишаючи мало для погашення зобов'язань.

5. Відстрочка платежів – підприємство може домовитись про відстрочку платежів з постачальниками або кредиторами, що призводить до утворення заборгованості.

6. Зміни в умовах ринку – нестабільність ринку, зміни в попиті та пропозиції можуть вплинути на можливість підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

7. Неефективне управління запасами – накопичення надлишкових запасів може заморозити оборотні кошти, необхідні для своєчасних розрахунків з кредиторами.

8. Проблеми зі збутом продукції виникають, якщо підприємство не може продати свою продукцію вчасно або за очікуваною ціною, це може вплинути на його здатність розраховуватися з кредиторами.

9. Проблеми з отриманням платежів від клієнтів – затримки або несплата з боку клієнтів можуть призвести до дефіциту коштів і виникнення боргів.

10. Зростання відсоткових ставок за кредитами – якщо підприємство має кредити, зростання відсоткових ставок може збільшити його зобов'язання і ускладнити їх своєчасну оплату.

Кредиторська заборгованість є важливою частиною фінансового менеджменту, і її контроль та управління можуть значно вплинути на фінансову стабільність підприємства.

Нарощування кредиторської заборгованості справді може мати серйозні негативні наслідки для фінансової стійкості підприємства. Збільшення заборгованості призводить до зниження кредитоспроможності, що, в свою чергу, ускладнює доступ до нових позик або збільшує витрати на обслуговування боргу через підвищення процентних ставок. Окрім того, зростання кредиторської заборгованості може суттєво погіршити імідж підприємства, перетворюючи його на ненадійного партнера в очах контрагентів і інвесторів.

Найбільші ризики виникають у разі поглиблення проблем з простроченою заборгованістю. Це може призвести до накладення штрафів, розірвання партнерських відносин, а також виникнення додаткових фінансових зобов'язань. Якщо підприємство не здатне своєчасно погашати заборгованість, це може створити враження фінансової нестабільності, що додатково знижує довіру з боку потенційних інвесторів і партнерів, ускладнюючи залучення нових фінансових ресурсів і сповільнюючи розвиток бізнесу.

Виникнення кредиторської заборгованості підприємства може мати різні наслідки, як позитивні, так і негативні. Ось деякі з них [32]:

1. Негативні наслідки:

– погіршення фінансового стану – накопичення кредиторської заборгованості може свідчити про фінансові проблеми підприємства, що може вплинути на його здатність залучати нові інвестиції та кредити;

– зниження кредитного рейтингу – високий рівень заборгованості може призвести до зниження кредитного рейтингу підприємства, що ускладнить доступ до фінансування в майбутньому;

– погіршення відносин з постачальниками – затримка платежів може призвести до погіршення відносин з постачальниками, що може вплинути на умови поставок або навіть призвести до припинення співпраці;

– витрати на обслуговування боргу – високий рівень заборгованості може призвести до значних витрат на обслуговування боргу, включаючи відсотки та штрафи за прострочення платежів;

– втрата ліквідності – підприємство може зіштовхнутися з проблемами ліквідності, що ускладнить своєчасну оплату інших зобов'язань і поточних витрат;

– юридичні наслідки – невиконання фінансових зобов'язань може призвести до судових розглядів та інших юридичних наслідків;

– ризик банкрутства – у випадку значної кредиторської заборгованості, підприємство може зіштовхнутися з ризиком банкрутства.

2. Позитивні наслідки:

– фінансова гнучкість – в певних умовах кредиторська заборгованість може бути частиною стратегії управління грошовими потоками, дозволяючи підприємству зберігати ліквідність для інвестування у розвиток бізнесу;

– використання торгового кредиту – відстрочка платежів постачальникам може бути вигідною у випадку, якщо підприємство може використовувати ці кошти для отримання додаткового прибутку;

– зниження вартості фінансування – кредиторська заборгованість може бути дешевшим джерелом фінансування в порівнянні з банківськими кредитами або емісією акцій;

– покращення відносин з постачальниками – в деяких випадках відстрочка платежів може бути домовленістю між підприємством і постачальником, що може зміцнити їхні ділові відносини.

Оперативний і щоденний контроль кредиторської заборгованості є актуальним завданням будь-якого підприємства.

Основні питання, що задаються керівництвом компанії: кому винне підприємство; скільки винне; чи є заборгованість простроченою; чи змінюється

розмір заборгованості вчасно (зростає чи зменшується); чи не вплине розмір заборгованості на виконання договірних зобов'язань з критично важливих поставок і т. д.

Види зобов'язань, за якими виникає кредиторська заборгованість, представлені на рис. 1.2. [19].

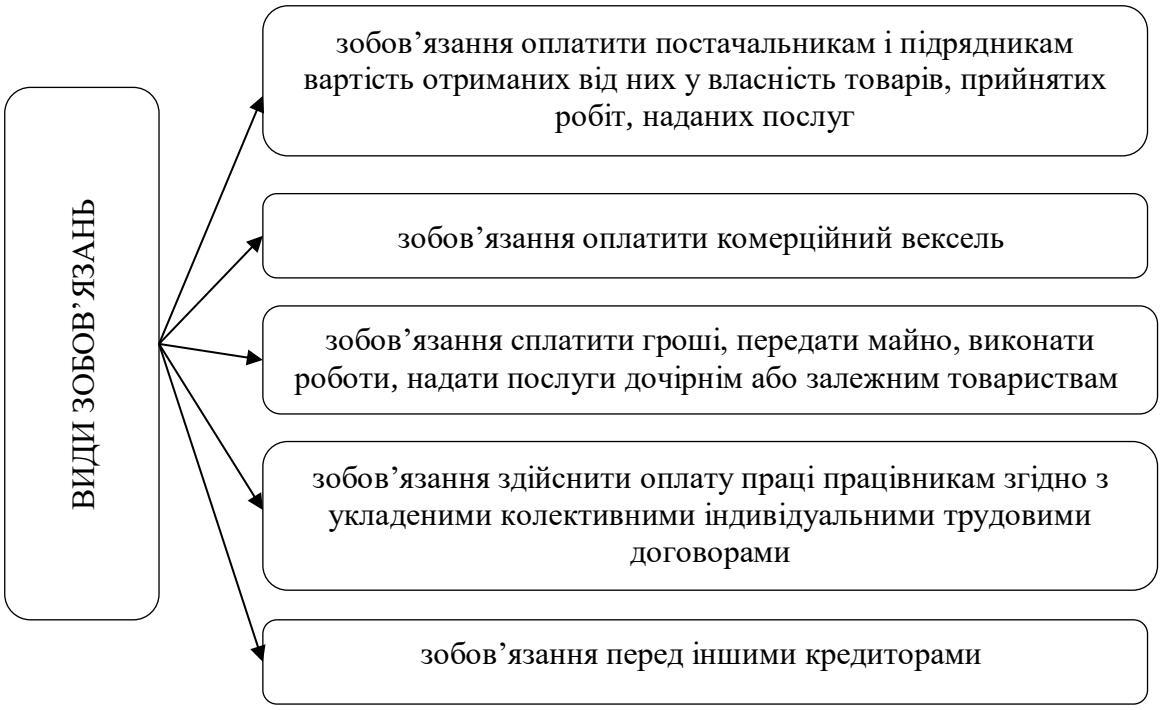

Рисунок 1.2 – Зобов'язання, за якими виникає кредиторська заборгованість

Серед зазначених вище видів зобов'язань (рис. 1.2) саме зобов'язання за розрахунками з постачальниками та підрядниками має найбільшу вагу у визначенні фінансового стану підприємства, оскільки ефективне управління та облік кредиторської заборгованості дозволить пришвидшити кругообіг оборотного капіталу.

Наявність кредиторської заборгованості дійсно має суттєвий вплив на оборотні кошти підприємства. Повільне погашення цієї заборгованості може стати тимчасовим джерелом фінансування, оскільки підприємства отримують додаткові кошти для використання в поточній діяльності. Таким чином,

затримки у виплатах постачальникам дозволяють підприємству більш ефективно управляти своїми грошовими потоками на короткостроковій основі.

Проте, важливо зазначити, що підприємства, як правило, самостійно визначають обсяги, терміни та форми платежів постачальникам. Це дає їм певну гнучкість у веденні бізнесу, але й несе певні ризики, адже при затримці платежів постачальники можуть знизити якість обслуговування або навіть припинити співпрацю. Водночас, щодо розрахунків з бюджетом та банками, підприємства зазвичай намагаються виконувати свої фінансові зобов'язання вчасно, оскільки несвоєчасне виконання цих зобов'язань призводить до штрафних санкцій.

Таким чином, кредиторська заборгованість є інструментом тимчасового фінансування, але її зростання може свідчити про те, що підприємство в першу чергу перекладає свої фінансові труднощі на постачальників, що може негативно позначитись на відносинах із ними і вплинути на майбутню здатність підприємства виконувати зобов'язання.

Кредиторська заборгованість є справді простим і дешевим джерелом фінансування для підприємства, оскільки вона дає можливість тимчасово використовувати кошти без необхідності залучати дорогі банківські кредити. Однак, хоча вона дає певні фінансові переваги, зокрема за рахунок відстрочок у виплатах, збільшення її частки в структурі позикових ресурсів може мати негативний вплив на фінансову стійкість підприємства.

Збільшення кредиторської заборгованості може призвести до погіршення платіжної дисципліни і збільшення неплатежів, що створює ризики для стабільності підприємства та економічних відносин з партнерами. Кредиторська заборгованість в цьому випадку фактично виконує функцію простроченого платежу, що супроводжується накладенням пені та інших штрафів за порушення строків оплати. Тому, навіть якщо підприємство тимчасово використовує кошти постачальника як джерело фінансування, це може стати дорогим задоволенням у разі тривалих затримок у погашенні заборгованості.

Важливою формою такого фінансування є комерційний кредит, який може бути наданий у різних варіантах: вексельний кредит, консигнація, кредит з відстрочкою чи розстрочкою платежу або відкритий рахунок. В свою чергу, покупець може надати постачальнику аванс або передоплату, що є ще одним варіантом комерційного фінансування. Однак, важливо пам’ятати, що використання кредиторської заборгованості для фінансування потребує ретельного контролю за своєчасністю розрахунків, щоб уникнути негативних наслідків для платіжної дисципліни та фінансової стабільності підприємства [33].

Комерційний кредит, наданий у вигляді авансу або передоплати, дійсно поєднує риси як цільового, так і спонтанного фінансування. Цільове фінансування передбачає залучення додаткових ресурсів на визначений період часу для виконання конкретних завдань. Позичальник отримує кошти, які згодом повертає з додатковим нарахуванням, відповідно до умов кредитної угоди. Спонтанне фінансування виникає за рахунок відстрочення виконання зобов’язань, що може бути зумовлено різними факторами, такими як виробничий цикл, платіжний оборот підприємства, або необхідність зменшення ризику неплатежів.

Переваги комерційного кредиту для підприємств значні. Однією з головних переваг є взаємозв’язок з обсягом господарської діяльності, що дозволяє уникнути залучення зовнішніх коштів та забезпечення кредитів. Крім того, комерційний кредит не вимагає застави та має менш жорсткі вимоги до фінансового стану підприємства. Оскільки такий кредит не потребує складних процедур оформлення, це значно спрощує механізм залучення коштів.

Відносно факторингу, який є популярною формою забезпечення повернення кредиту в розвинутих країнах, в Україні також застосовується продаж боргів. Цей метод дозволяє зменшити обсяг заборгованості, зокрема в умовах прострочених платежів. Факторинг має свої переваги, такі як можливість отримання кредитування на основі фактичного товарообігу, а не лише на основі власних коштів підприємства. Це дозволяє знижувати ризик

затримки погашення кредиту і непогашення заборгованості завдяки регулярному моніторингу за дебіторською заборгованістю та адаптації умов кредитування залежно від фінансового стану компанії.

Однак факторинг має і певні недоліки, зокрема високі витрати, які можуть перевищувати вартість інших форм короткострокового фінансування. Незважаючи на це, факторинг є вигідним інструментом для покращення фінансового обігу підприємства та зменшення ризику неплатежів при відсутності застави та спрощеній процедурі отримання коштів [34].

Внутрішня кредиторська заборгованість справді виступає стійким джерелом фінансових ресурсів для підприємства, адже вона постійно знаходиться в його розпорядженні, забезпечуючи певну ліквідність. Така заборгованість виникає переважно у вигляді невиплачених сум по заробітній платі та обов'язкових відрахувань в державні фонди, що пов'язані з соціальним забезпеченням (пенсійний фонд, фонд тимчасової втрати працездатності, безробіття тощо). Виникнення цієї заборгованості обумовлено тим, що між моментом надходження коштів для таких виплат і їх фактичним використанням проходить певний час, протягом якого підприємство може використовувати ці кошти в обороті.

Як форма позичкового капіталу, внутрішня кредиторська заборгованість має ряд особливостей. Вона безпосередньо залежить від обсягу господарської діяльності підприємства і є менш витратною порівняно з іншими джерелами фінансування, наприклад, комерційним кредитом. Оскільки ці кошти не потребують значних витрат на обслуговування, вони знижують загальну вартість позикового капіталу для підприємства.

Проте важливо зауважити, що зростання обсягу виробництва та реалізації продукції збільшує і внутрішню кредиторську заборгованість, оскільки зростають витрати, які входять до її складу. Це може забезпечити додаткове спонтанне фінансування в межах поточної діяльності. Чим більший розмір цієї заборгованості, тим менше підприємство залежить від зовнішніх фінансових ресурсів для покриття поточних витрат.

Водночас, внутрішня кредиторська заборгованість не може служити єдиним джерелом фінансування при збільшенні виробничих потужностей чи розширенні обсягів реалізації продукції. В таких випадках підприємству все одно може знадобитися додаткове залучення коштів для покриття витрат, що виникають при розширенні виробництва.

Внутрішня кредиторська заборгованість дійсно має двоїсту природу. Вона є постійним джерелом фінансування для підприємства, оскільки зазвичай існує у будь-якому господарському суб'єкті. Проте цей тип фінансування є тимчасовим, оскільки ресурси, залучені через кредиторську заборгованість, мають обмежений строк використання і, як правило, є короткостроковими.

Обсяг внутрішньої кредиторської заборгованості залежить від кількох чинників, таких як періодичність погашення зобов'язань, що визначається умовами контрактів із постачальниками, нормативно-правовими актами держави та внутрішніми положеннями підприємства. Це означає, що внутрішня заборгованість може варіюватися в залежності від строків і частоти виплат, що встановлені на підприємстві. Наприклад, якщо підприємство регулярно виплачує заробітну плату або здійснює відрахування в соціальні фонди, це призводить до певного обсягу постійної заборгованості.

Проте через відсутність чіткої структури управління внутрішньою кредиторською заборгованістю, підприємства можуть мати проблеми з ефективним контролем цього ресурсу. Це обумовлено низьким рівнем управлінського впливу на цей вид фінансування в порівнянні з іншими позиковими ресурсами, що ускладнює оптимізацію використання внутрішніх фінансових ресурсів [31].

Кредиторська заборгованість, безумовно, є важливим інструментом фінансування для підприємств, але вона має обмеження, які потрібно враховувати в процесі управління. Основними з них є короткостроковий характер використання, що може обмежувати можливості підприємства щодо тривалого фінансування, а також підвищений кредитний ризик. Це особливо важливо для підприємства, яке надає кредит, оскільки при погіршенні

кон’юнктури ринку або фінансових труднощах контрагента ризик непогашення заборгованості збільшується.

Управління кредиторською заборгованістю є ключовим аспектом фінансового менеджменту підприємства, оскільки він дозволяє підтримувати належний рівень ліквідності та уникати фінансових труднощів. Важливою складовою є ефективне контролювання умов, за яких надається комерційний кредит, щоб мінімізувати ризики для підприємства.

Якщо підхід до управління заборгованістю буде грамотним, то вона може стати додатковим і навіть відносно дешевим джерелом фінансування. Вчасне виконання зобов’язань та правильне визначення умов кредитування допомагають підприємству ефективно використовувати цей ресурс для забезпечення своєї поточної діяльності та розвитку, а також знизити потребу у залученні дорогих кредитів.

Управління кредиторською заборгованістю характеризується такими основними принципами [32]:

– правильність вибору форми заборгованості для мінімізації відсоткових виплат на покупку матеріальних цінностей;

– встановлення найбільш зручної форми банківського чи комерційного кредиту та його строку;

– недопущення утворення простроченої заборгованості.

Процес управління кредиторською заборгованістю підприємства може бути проведено за допомогою двох основних варіантів: оптимізації кредиторської заборгованості та мінімізації кредиторської заборгованості.

Оптимізація кредиторської заборгованості є ключовим елементом фінансового управління підприємства. Вона передбачає не тільки пошук нових підходів, які покращують її структуру та управління, але й створення умов для позитивного впливу на фінансову стабільність підприємства. Це досягається через раціональне використання залучених ресурсів та підвищення ефективності операцій.

У контексті мінімізації кредиторської заборгованості необхідно, щоб підприємство прагнуло максимально знизити чи погасити її. Такий підхід дозволяє мінімізувати фінансові ризики та знижує навантаження на баланс підприємства. Однак важливо розуміти, що не завжди мінімізація є оптимальним варіантом, оскільки певний рівень кредиторської заборгованості може бути вигідним для підприємства, зокрема, при ефективному використанні комерційного кредиту.

Контроль і прогнозування заборгованості мають важливе значення для забезпечення належного фінансового стану підприємства. Регулярний аналіз фактичних показників і пошук причин відхилень дозволяють вчасно виявляти проблеми та вживати необхідних заходів для їх усунення. Прогнозування кредиторської заборгованості допомагає чітко визначити планові обсяги, що дозволяє підтримувати оптимальні фінансові параметри та уникати надмірних витрат.

Збалансоване співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю є важливим аспектом стратегічного управління фінансами. Підприємства, що використовують кредиторську заборгованість для залучення оборотних коштів, повинні мати чіткий механізм її погашення, щоб уникнути негативних наслідків для фінансової стійкості та платоспроможності.

Залучення іноземного капіталу та розробка стратегій для використання позикових ресурсів дозволяють значно збільшити конкурентоспроможність підприємства, але лише за умови грамотного управління всіма видами заборгованості [32-34].

Якщо термін погашення кредиторської заборгованості перевищує термін погашення дебіторської заборгованості, то погіршуються фінансовий стан підприємства, його платоспроможність та конкурентоспроможність.

Якщо дебіторська заборгованість має швидшій темп оборотності, ніж кредиторська, то підприємство повинно провести обґрунтовану кредитну політику щодо залучення коштів із дебіторської заборгованості на погашення кредиторської заборгованості.

1.3 Методичні підходи до оцінювання ефективності управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємства

Невід'ємною складовою фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання є дебіторська заборгованість. Для функціонування підприємства досить важливого значення має управління дебіторською заборгованістю та аналіз її стану.

Послідовність аналізу дебіторської заборгованості включає такі етапи:

1) оцінювання величини, структури та динаміки дебіторської заборгованості за видами з використанням прийомів горизонтального і вертикального аналізу;

2) дослідження структури дебіторської заборгованості за строками непогашення з метою з'ясування стану розрахункової дисципліни;

3) комплексне оцінювання дебіторської заборгованості за системою відносних показників;

4) порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості;

5) обґрунтування заходів, спрямованих на вдосконалення систем управління дебіторською заборгованістю (рис. 1.3).

Аналіз дебіторської заборгованості є ключовим етапом в оцінці фінансового стану підприємства, оскільки він безпосередньо впливає на оборотність оборотних активів та здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання. Зміна величини дебіторської заборгованості може суттєво позначитися на ліквідності підприємства і його платоспроможності. Її величина залежить від обсягів реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), умов розрахунків з покупцями (передоплати, наступної оплати), періоду відстрочки платежів, платіжної дисципліни покупців, організації контролю за станом розрахунків з дебіторами, претензійної роботи на підприємстві тощо [35].

Зміни в дебіторській заборгованості можуть мати різне трактування, і оцінка цих змін вимагає врахування багатьох факторів. Різке збільшення дебіторської заборгованості може свідчити або про збільшення обсягів

реалізації, або про неефективну кредитну політику підприємства, зокрема про надання надмірно довгих відстрочок або погіршення платіжної дисципліни покупців.

Зменшення дебіторської заборгованості може бути позитивним, якщо це результат зменшення періоду погашення боргів.

Рисунок 1.3 – Етапи комплексного аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві [36]

Для ефективного управління діяльністю підприємства важливо проводити не тільки кількісний аналіз показників дебіторської заборгованості, а й

здійснювати якісний аналіз. Основною метою такого аналізу є виявлення товарів, робіт і послуг, за якими утворюється найбільша дебіторська заборгованість, а також виявлення найбільш значущих клієнтів, з якими підприємство має найбільшу заборгованість. Такий підхід дозволяє зосередити увагу на критичних аспектах фінансових розрахунків.

Аналіз дебіторської заборгованості також повинен включати зовнішній і внутрішній аналіз. Зовнішній аналіз дозволяє оцінити зовнішні фактори, які можуть впливати на можливість погашення заборгованості, такі як платіжна дисципліна клієнтів, стан економіки та ринку. Внутрішній аналіз включає в себе оцінку внутрішніх процесів підприємства, таких як організація контролю за станом розрахунків, ефективність управлінської діяльності та ризики, пов’язані з непогашенням заборгованості. Одним з ключових етапів такого аналізу є визначення середньої величини дебіторської заборгованості, її частки в загальній сумі оборотних активів підприємства та оцінка дебіторської заборгованості за строками погашення. Ці дані дозволяють підприємству більш точно планувати свої фінансові потоки та вживати заходів для мінімізації фінансових ризиків. Систему показників для оцінки стану та якості дебіторської заборгованості наведено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Система показників для проведення якісного аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві [36]

Показники	Формула розрахунку	Умовні позначення	Економічний зміст
1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз), кількість оборотів, швидкість обороту, (рази)	Кодз = ЧДр/Дз	ЧДр – чистий дохід від реалізації продукції; Дз – дебіторська заборгованість (середня за аналізований період).	Показник визначає ефективність кредитного контролю, показує, скільки разів впродовж періоду, що аналізується, обсяги надходжень від реалізації можуть вмістити в собі середній залишок дебіторів, показує розширення, або зниження комерційного кредиту наданого підприємством.

Продовження таблиці 1.4

1	2	3	4
Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості (Тпдз), кількість днів	Тпдз = Т/ Кодз	Т – звітній період у днях (360,90,30); Кодз – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.	Таким чином розраховується, скільки в середньому днів потрібно підприємству для отримання оплати за виконанні роботи (надані послуги). Чим триваліший період погашення, тим вищий ризик неповернення дебіторської заборгованості.
Питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів (ПВдз), у відсотках	(ПВдз) = Дз/ОА *100%	Дз – дебіторська заборгованість (середня за аналізований період); ОА – оборотні активи (середні за аналізований період).	Показує питому вагу діяльності дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів. Чим вищий цей показник, тим менш мобільна структура майна підприємства.
Питома вага сумнівної заборгованості в складі дебіторської заборгованості (ПВсдз), у відсотках	(ПВсдз) = Сз/Дз *100%	Сз – сумнівна заборгованість; Дз – дебіторська заборгованість (середня за аналізований період).	Показник характеризує «якість» дебіторської заборгованості підприємства. Тенденція його зростання свідчить про зниження ліквідності.
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (Кдкз)	Кдкз = Дз/Кз	Дз – дебіторська заборгованість; Кз –кредиторська заборгованість (середня за аналізований період).	Характеризує здатність розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз), кількість оборотів, швидкість обороту, (рази)	Кокз=ЧДр/Кз	ЧДр – чистий дохід від реалізації продукції; Кз – кредиторська заборгованість (середня за аналізований період).	Показує кількість оборотів кредиторської заборгованості за аналізований період, або у скільки разів виручка перевищує середню кредиторську заборгованість підприємства. Тенденція його зростання показує позитивні зміни.
Тривалість обороту кредиторської заборгованості (Тпкз), кількість днів	Тпдз =Т/ Кокз	Т – звітній період у днях (360, 90, 30); Кокз – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.	Таким чином, розраховується середній період в днях використання кредиторської заборгованості в обороті підприємства. Напрямок позитивних змін цього коефіцієнта спостерігається при його зменшені

Аналіз розрахунків на основі цих коефіцієнтів покаже стан дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання за досліджуваний період, а також дасть можливість визначити основні завдання політики управління дебіторською заборгованістю.

Методологія аналізу та оцінки кредиторської заборгованості підприємства призначена для забезпечення управління фінансовим станом підприємства та оцінки стійкості його ділових партнерів в умовах ринкової економіки. Як правило, застосовуються такі методи оцінки [35]:

1. Методи горизонтального аналізу: дані бухгалтерської звітності щодо кредиторської заборгованості зіставляються з попередніми періодами, при цьому, аналіз розподіляється на абсолютний і відносний. Горизонтальний метод полягає у формуванні таблиць, що містять в собі абсолютну динаміку (балансові показники у вартісному вимірі), доповнену темпами зростання і приросту показників. Мета горизонтального аналізу полягає в тому, щоб оцінити вектор зміни балансових показників (кредиторської заборгованості).

2. Методи вертикального аналізу: дані бухгалтерської звітності щодо кредиторської заборгованості структуруються за елементами.

3. Аналіз відносних показників та коефіцієнтів: включає в себе оцінку показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, рентабельності.

4. Трендовий аналіз: базується на складанні тренда поведінки кредиторської заборгованості в певній часовій динаміці.

5. Метод фінансових коефіцієнтів: заснований на існуванні певних співвідношень між окремими статтями звітності. Коефіцієнти дозволяють визначити коло відомостей, які важливі для користувачів інформації про фінансовий стан підприємства з точки зору прийняття рішень. Коефіцієнти дають можливість з'ясувати основні симптоми зміни фінансового становища і визначити тенденції його зміни, а також визначити області, які потребують подальшого вивчення. Великою перевагою коефіцієнтів є те, що вони згладжують негативний вплив інфляції, яка істотно спотворює абсолютні

показники фінансової звітності, тим самим, ускладнює їх зіставлення в динаміці.

6. Факторний аналіз: характеризується оцінкою фінансового стану (кредиторської заборгованості) і фінансових результатів діяльності підприємства щодо впливу певних факторів (як факторів зовнішнього характеру, так і внутрішніх).

7. Прогнозний аналіз: використовується для цілей визначення можливих значень балансових показників (кредиторської заборгованості) в майбутньому.

8. Використання зазначених методів в сукупності дасть можливість детально оцінити стан кредиторської заборгованості, ліквідність та фінансову стійкість підприємства. Це дає можливість забезпечити повноту оцінки, в тому числі, на базі порівняння із середньогалузевими значеннями і показниками, а також на основі аналізу впливу різних чинників. Виявлені в ході такого аналізу проблеми формування кредиторської заборгованості дозволять виробити оптимальний вектор щодо їх вирішення, що позитивно позначиться на системі управління в цілому, та обліку і контролю кредиторської заборгованості підприємства зокрема.

Аналіз кредиторської заборгованості є важливим етапом у фінансовому управлінні підприємством, оскільки він дозволяє оцінити поточний фінансовий стан підприємства, а також визначити потенційні ризики і можливості щодо оптимізації зобов’язань [37].

Однак, визначити кількісний вплив зміни кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства є складним завданням. Зростання кредиторської заборгованості не можна однозначно оцінювати негативно, оскільки воно може мати і позитивні наслідки, якщо розглядати її як джерело додаткового фінансування для розширення виробничих можливостей. Наприклад, зростання заборгованості перед постачальниками може свідчити про надання відстрочки платежів, що дає підприємству час для залучення додаткових коштів або оптимізації грошових потоків. Однак надмірне збільшення кредиторської заборгованості може привести до ризиків, пов’язаних

з неможливістю своєчасного виконання зобов’язань, що впливає на платоспроможність підприємства.

Аналіз кредиторської заборгованості повинен включати кілька ключових етапів. По-перше, це аналіз динаміки та структури боргових зобов’язань, щоб зрозуміти, які зобов’язання ростуть і за якими причинами. По-друге, аналіз оборотності кредиторської заборгованості — цей показник дозволяє зрозуміти, за який період підприємство розраховується з кредиторами. Оцінка оборотності дозволяє порівняти зміни в обсягах діяльності підприємства і зміну боргових зобов’язань, що допомагає визначити, чи є заборгованість нормальним елементом оборотного капіталу, або ж вона є ознакою фінансових труднощів.

Тому важливо не тільки вивчати поточний стан заборгованості, але й оцінювати її вплив на загальний фінансовий стан і приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації боргових зобов’язань підприємства. Основні показники, які використовуються для оцінки кредиторської заборгованості підприємства, це [38]:

− коефіцієнт залежності підприємства від кредиторської заборгованості. Відношення суми запозичених коштів до загальної суми активів підприємства. Даний коефіцієнт дає уявлення про те, наскільки активи підприємства сформовані за рахунок кредиторів;

− коефіцієнт самофінансування підприємства. Відношення власного капіталу (частина установчого фонду) до запозиченого. Даний показник дозволяє відстежувати не тільки відсоток власного капіталу, але і можливість управляння усім підприємством;

− баланс заборгованостей. Визначається як відношення суми кредиторської заборгованості до суми дебіторської заборгованості. При цьому, бажаний рівень співвідношення багато в чому залежить від тої стратегії, котру прийняло підприємство (агресивна, консервативна або помірна);

− оборотність кредиторської заборгованості. Визначається як відношення виручки від реалізації до кредиторської заборгованості (у

відсотках). Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує розширення або звуження комерційного кредиту, який надається підприємству;

− період погашення кредиторської заборгованості. Визначається як відношення 360 днів до оборотності кредиторської заборгованості;

− частка кредиторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів. Визначається як відношення кредиторської заборгованості до короткострокових зобов'язань підприємства (у відсотках).

Базуючись на дослідженні міжнародного досвіду та пропозиціях закордонних науковців можна запропонувати методику аналізу кредиторської заборгованості підприємства, яка включає такі складові компоненти [39]:

1. Визначення частки кредиторської заборгованості в пасиві балансу та оцінка цієї частки.

2. Аналіз динаміки кредиторської заборгованості (розрахунок і оцінка темпів росту / приросту в цілому по кредиторської заборгованості та по окремим її видам). У підприємства, яке працює нормально, темпи росту кредиторської заборгованості близькі до темпів росту дебіторської заборгованості.

3. Аналіз структури кредиторської заборгованості (визначення частки кожного виду заборгованості в її загальному обсязі). Необхідно оцінити, як змінилася ця структура наприкінці звітного періоду порівняно з початком періоду.

4. Аналіз стану (якості) кредиторської заборгованості. Даний аналіз має два аспекти:

а) визначення частки простроченої кредиторської заборгованості в її загальному обсязі, а також заборгованості з терміном понад 3 місяці;

б) аналіз кредиторської заборгованості за термінами її виникнення.

Для цього виокремлюють кредиторську заборгованість за відповідними термінами (до 1 місяця, від 1 до 3 місяців, від 3 до 6 місяців, від 6 до 12 місяців, понад 12 місяців) та визначають і оцінюють частку кожної групи в загальному обсязі кредиторської заборгованості.

5. Аналіз оборотності кредиторської заборгованості (визначення періоду погашення кредиторської заборгованості в днях).

6. Аналіз кредиторської заборгованості за допомогою розрахунку коефіцієнту поточної заборгованості (відношення дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості).

Складові компоненти методики аналізу кредиторської заборгованості підприємства систематизовано та представлено на рис. 1.4.

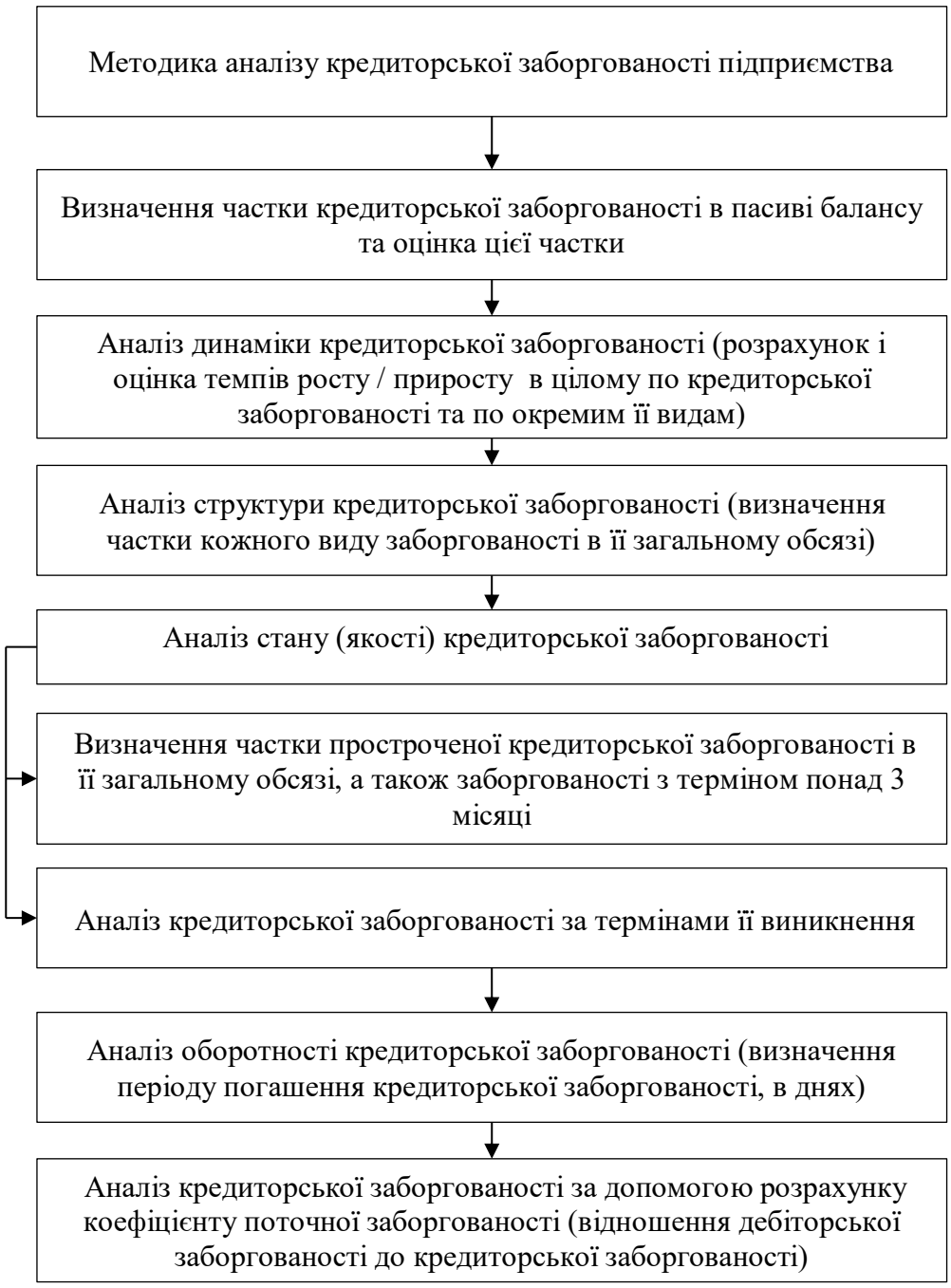

Рисунок 1.4 – Методика аналізу кредиторської заборгованості підприємства

Управління кредиторською заборгованістю на основі її аналізу може допомогти підприємству оптимізувати величину кредиторської заборгованості, тобто сформувати такий її розмір, що [40]:

− дозволить залучити необхідні короткострокові запозичені кошти на безплатній основі для фінансування окремих елементів оборотних активів (в тому числі дебіторської заборгованості);

− сприятиме росту фінансових результатів діяльності підприємства;

− забезпечить отримання необхідного прибутку від продажу;

− забезпечить збереження допустимого рівня ризику несплати платежів підприємства по своїм зобов'язанням;

− забезпечить достатньо високу швидкість оборотності коштів в розрахунках.

Висновки до розділу 1

Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю повинно включати низку елементів:

– формування принципів здійснення розрахунків підприємства з контрагентами;

– стандарти оцінки покупців і диференціацію умов надання кредиту;

– систему штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань;

– процедуру інкасації дебіторської заборгованості

У сучасних умовах ринку України, управління дебіторською заборгованістю стало однією з найбільших проблем для підприємств, оскільки кризові явища значно ускладнюють виконання вимог і стандартів у цьому питанні. Це може призвести до погіршення фінансового стану підприємства, зокрема до зниження платоспроможності та ліквідності через дефіцит коштів, які затримуються у дебіторській заборгованості. В умовах, коли підприємства часто не можуть своєчасно отримати оплату за свої товари чи послуги, зростає ризик виникнення фінансових труднощів.

Важливо контролювати не лише стан дебіторської заборгованості, а й правильно співвідносити її з кредиторською заборгованістю. Якщо дебіторська заборгованість значно перевищує кредиторську, це створює загрозу для фінансової стійкості підприємства, оскільки може виникнути необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів або рефінансування на покриття цих зобов'язань. Підприємство повинно прагнути до того, щоб обіг дебіторської заборгованості був прискореним, а обіг кредиторської – уповільненим. Це дозволяє покращити фінансовий стан і забезпечити більш стабільну ліквідність.

Однак, навіть за наявності можливості регулювати терміни платежів дебіторів і терміни розрахунків з кредиторами, не можна безмежно скорочувати терміни погашення дебіторської заборгованості, одночасно збільшуючи терміни погашення кредиторської. Це може призвести до погіршення платоспроможності підприємства, адже перевищення термінів дебіторської заборгованості без належного фінансування може спричинити негативні наслідки для здатності своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями.

Збалансоване управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є важливим інструментом для підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства. Це дозволяє зменшити ризики фінансово-господарської діяльності, покращити фінансову стійкість і забезпечити стабільність на довгострокову перспективу. Важливим аспектом є також прогнозування боргових зобов'язань, що включає в себе розрахунок дебіторської та кредиторської заборгованості. Хоча цей процес може бути складним і не завжди точним, він є необхідним для ефективного аналізу фінансової діяльності підприємства та уникнення дефіциту грошових коштів.

2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ІНТЕРПАЙПНИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровский трубопрокатний завод» – багатопрофільне підприємство, основним видом діяльності якого є виробництво та реалізація сталевих труб, суцільно-катаних коліс, бандажів та осей.

Основними видами продукції є:

- труби сталеві безшовні гарячодеформовані;
- труби обсадні та муфти до них;
- труби сталеві безшовні холоднодеформовані загального призначення, а також високої та особливо високої точності;
- труби підшипникові;
- суцільнокатані залізничні колеса;
- залізничні бандажі;
- залізничні осі;
- колісні пари.

Товариство є найбільшим в південно-східній частині Європи виробником і постачальником залізничної продукції, понад 100 типорозмірів цільнокатаних залізничних коліс різної конфігурації для грузових та пасажирських вагонів, швидкісних експресів, електропоїздів в розмірному ряду зовнішніх діаметрів від 650 до 1225 мм, бандажів для локомотивів, вагонів метрополітену, трамваїв та ін.

Окрім того, завод виготовляє заготовки тягових шестерень для електровозів, колісні центри та іншу продукцію для залізничного і муніципального транспорту.

Станом на 31 грудня 2023 р. чисельність персоналу підприємства становила 1812 осіб.

Аналіз фінансового стану підприємства за даними активу розпочинають з його загальної оцінки на основі вивчення структури і динаміки майна підприємства (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз складу та динаміки майна ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр., тис. грн.

Показники	2021	2022	2023	Відношення,%	
				2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Майно – всього	18148192	18829075	21575663	103,8	114,6
1. Необоротні активи	3892972,5	3499436	3237272	89,9	92,5
1.1. Основні засоби	3663382	3189273	2958865	87,1	92,8
2. Оборотні активи	14255219,5	15329639	18338391	107,5	119,6
2.1. Оборотні виробничі фонди	714792	517726	647971	72,4	125,2
2.1.1. Виробничі запаси	410808	297548	366016	72,4	123,0
2.2. Фонди обігу	13540427,5	14811913	17690420	109,4	119,4
2.2.1. Готова продукція і товари	444304,5	321809	299623	72,4	93,1
2.2.2. Поточна дебіторська заборгованість	12299039,5	14065356	17114094	114,4	121,7
2.2.3. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	782999	409016	264125	52,2	64,6
2.2.4. Інші оборотні активи	14084,5	15732	12578	111,7	80,0
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-

Результати горизонтального аналізу майна ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», наведені у табл. 2.1, свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією активу балансу. До позитивних характеристик майнового стану досліджуваного підприємства належать такі:

– у 2022 р. порівняно з 2021 р. збільшилась вартість майна – на 3,8%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 14,6%, що свідчить про певне нарощування майного потенціалу підприємства;

– зростання оборотних активів пояснюється збільшення вартості фондів обігу – на 9,4% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 19,4% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Темп зниження виробничих запасів у 2022 р. порівняно з 2021 р. склав 27,6%, що не спричинило зниження темпів приросту майна в цілому, темп зростання у 2023 р. порівняно з 2022 р. становив 23%, что свідчить про певне нарощування виробничого потенціалу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»;

– вартість необоротних активів знизилась на 10,1% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 7,5% у 2023 р. порівняно з 2022 р., а вартість оборотних активів дещо зросла – на 7,5% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 19,6% у 2023 р. порівняно з 2022 р., така динаміка свідчить про зростання показника співвідношення оборотних і необоротних активів, а також про створення умов для прискорення оборотності активів.

Водночас є і негативні тенденції майнового стану підприємства, а саме:

– необоротні активи представлені насамперед основними засобами, вартість яких у 2022 р. порівняно з 2021 р. склала 87,1%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – 92,8%;

– серед видів оборотних активів найбільший темп приросту має поточна дебіторська заборгованість – 14,4% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і 21,7% у 2023 р. порівняно з 2022 р., що створює умови для зниження рівня платоспроможності підприємств;

– вартість готової продукції і товарів у майні підприємства має тенденцію до зменшення – у 2022 р. порівняно з 2021 р. – на 27,6% і у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 6,9%, що свідчить про неефективну маркетингову політику підприємства;

– серед фондів обігу зросла вартість інших оборотних активів – на 11,7% у 2022 р. порівняно з 2021 р., що свідчить про погіршення стану розрахунків

підприємства з дебіторами, але у 2023 р. порівняно з 2022 р. цей показник знизився на 20%.

На рис. 2.1 зображено динаміку необоротних та оборотних активів підприємства.

Рис. 2.1 ілюструє стійку тенденцію зменшення вартості необоротних активів (з 3892973 тис. грн. у 2021 р. до 3499436 тис. грн. у 2022 р. і 3237272 тис. грн. у 2023 р.), що свідчить про відсутність створення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства і поступове збільшення вартості оборотних активів (з 14255220 тис. грн. у 2021 р. до 15329639 тис. грн. у 2022 р. та до 18338391 тис. грн. у 2023 р.), що є позитивною тенденцією.

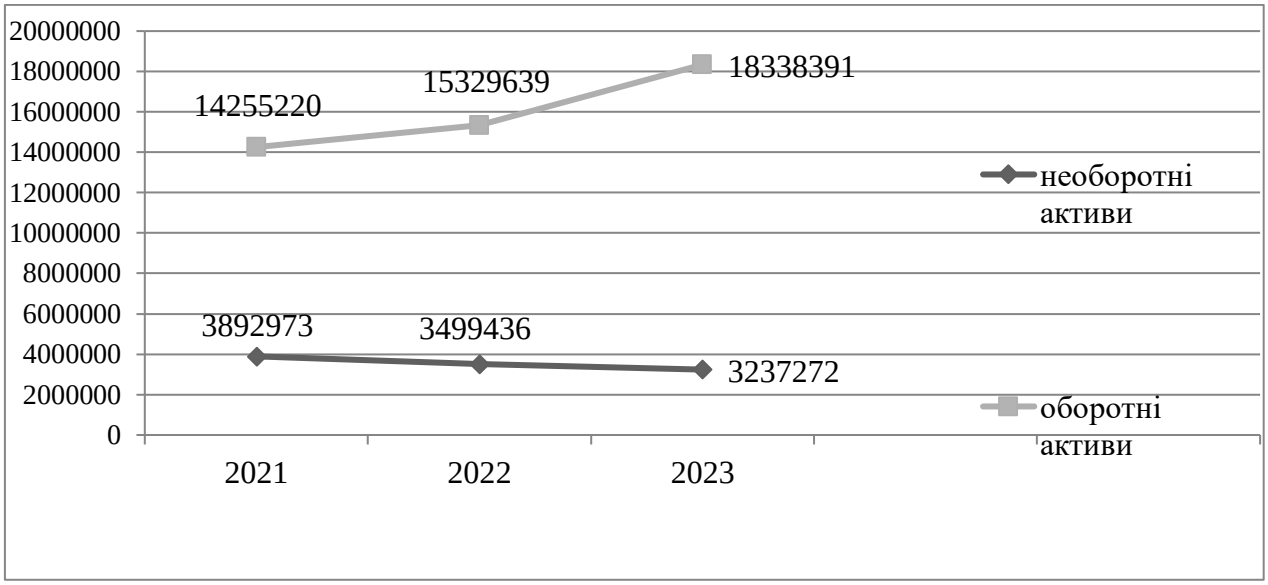

Рисунок 2.1 – Динаміка активів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр., тис. грн.

За системою структурних показників здійснимо аналіз структури майна підприємства (табл. 2.2). Аналіз даних табл. 2.2 показав, що частка необоротних активів у майні підприємства має тенденцію до зменшення – з 21,45% у 2021 р. до 15,00% у 2023 р. Відповідно зросла частка оборотних активів – з 78,55% у 2021 р. до 85,00% у 2023 р., що є позитивною тенденцією. Частка основних засобів у майні підприємства у 2022 р. становить 16,94%, що на 3,25 відсоткових пунктів менше ніж у 2021 р. У 2023 р. цей показник становить

13,71%, що на 3,23 відсоткових пункта менше, ніж у 2022 р., що є негативною тенденцією.

Таблиця 2.2 – Показники структури майна ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр., %

Показники	2021	2022	2023	Відхилення (+,-), пунктів	
				2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.
Частка:					
необоротних активів у майні	21,45	18,58	15,00	-2,87	-3,58
оборотних активів у майні	78,55	81,42	85,00	+2,87	+3,58
основних засобів у майні	20,19	16,94	13,71	-3,25	-3,23
основних засобів у необоротних активах	94,10	91,14	91,40	-2,96	+0,26
оборотних виробничих фондів в оборотних активах	5,01	3,38	3,53	-1,63	+0,15
фондів обігу в оборотних активах	94,99	96,62	96,47	+1,63	-0,15
готової продукції та товарів у майні	2,45	1,71	1,39	-0,74	-0,32
готової продукції та товарів в оборотних активах	3,12	2,09	1,63	-1,03	-0,46
дебіторської заборгованості в майні	67,77	74,70	79,32	+6,93	+4,62
поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах	86,28	91,75	93,32	+5,47	+1,57
грошових коштів і поточних фінансових інвестицій у майні	4,31	2,17	1,22	-2,14	-0,95
грошових коштів і поточних фінансових інвестицій в оборотних активах	5,49	2,67	1,44	-2,82	-1,23

Частка основних засобів у необоротних активах підприємства є досить високою і становить 91,40% у 2023 р., що на 0,26 відсоткових пункта більше ніж у 2022 р. Загалом, цей показник за період, що досліджується, суттєво не

змінився.

До негативних тенденцій можна віднести зменшення частки оборотних виробничих фондів в оборотних активах з 5,01% у 2021 р. до 3,53% у 2023 р.

До негативних тенденцій можна віднести значну частку фондів обігу в оборотних активах підприємства (94,99% у 2021 р.; 96,62% у 2022 р.; 96,47% у 2023 р.), проте, цей показник поступово зменшується.

До негативних тенденцій можна віднести значну частку поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах, яка поступово збільшується – 86,28% у 2021 р.; 91,75% у 2022 р.; 93,32% у 2023 р.

До негативних тенденцій також можна віднести незначну частку грошових коштів і поточних фінансових інвестицій як високоліквідних активів у майні і в оборотних активах підприємства, яка поступово зменшуються (з 4,31% у 2021 р. до 1,22 % у 2023 р. та з 5,49% у 2021 р. до 1,44% у 2023 р. відповідно).

На рис. 2.2 наочно зображено зміни у структурі активів підприємства.

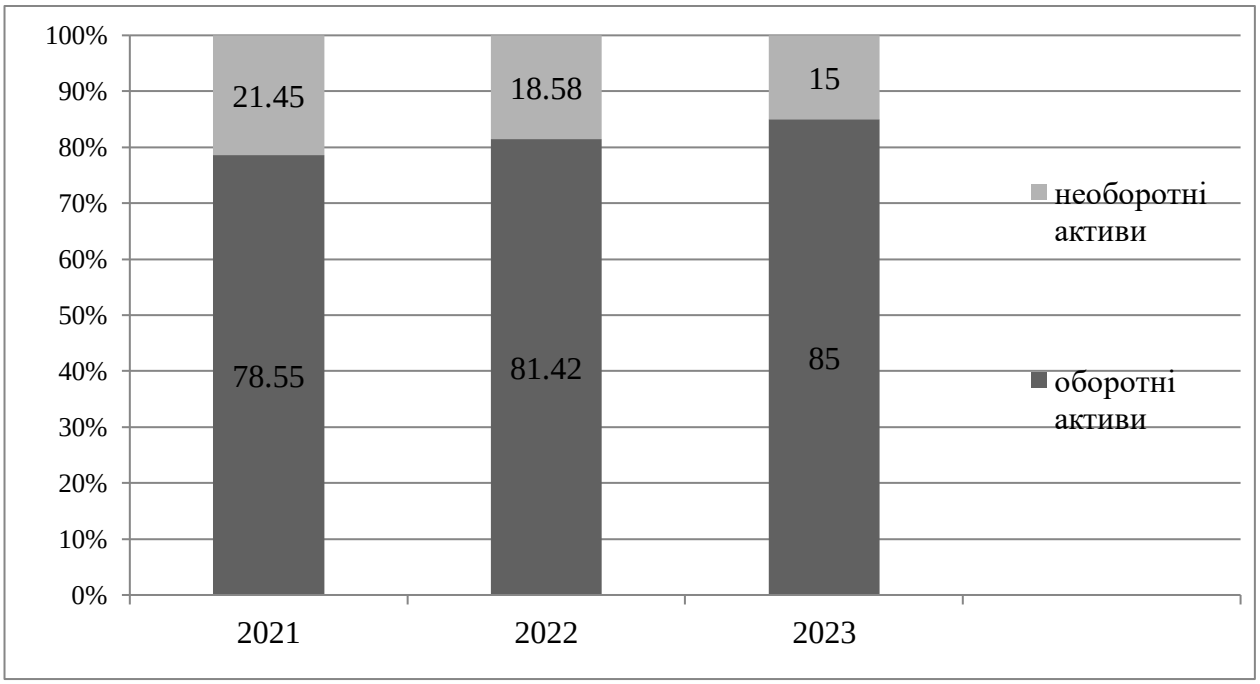

Рисунок 2.2 – Структура майна «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» у динаміці, %

Дані, наведені на рис. 2.2 свідчать, що за досліджуваний період дещо зросла частка оборотних активів підприємства – з 78,55% у 2021 р. до 85% у 2023 р., що можна вважати позитивною тенденцією.

Поряд з дослідженням структури і динаміки майна при оцінці фінансового стану підприємства необхідно здійснювати аналіз фінансових ресурсів, тобто капіталу, вкладеного в активи.

Використовуючи дані балансу підприємства, можна дати характеристику [22,41]:

- величини і динаміки капіталу, який розміщений в активах;

- структури капіталу за окремими елементами;

- складу і величини структурних змін власного капіталу і зобов'язань;

- резервів поліпшення динаміки і структури джерел формування капіталу.

Горизонтальний аналіз дозволяє переглянути капітал за горизонтальною динамікою, оцінити тенденції змін окремих елементів джерел фінансових ресурсів, визначити, як вони змінюються в абсолютному і відносному значеннях. Оцінку формування фінансових ресурсів в динаміці здійснимо шляхом горизонтального аналізу статей балансу підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та динаміки джерел формування капіталу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр.

Види пасивів	2021	2022	2023	Відношення,%	
				2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Джерела формування капіталу – всього	18148192	18829075	21575663	103,8	114,6
1. Власний капітал	4996353,5	4831584,5	4717573	96,70	97,6
1.1. Статутний (пайовий) капітал	100000	100000	100000	100,00	100,0
2. Зобов'язання	13151838,5	13997490,5	16858090	106,43	120,44
2.1. Забезпечення наступних виплат і платежів	-	-	-	-	-
2.2. Довгострокові зобов'язання	3289074,5	3380182,5	3582593	102,77	105,99
2.3. Поточні зобов'язання	9862764	10617308	13275497	107,65	125,04
2.3.1. Кредиторська заборгованість	6098741	5947700,5	7328509	97,52	123,22

Результати аналізу джерел формування капіталу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією пасиву балансу, а саме:

– у 2022 р. порівняно з 2021р. вартість джерел формування капіталу збільшилась на 3,8%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 14,6% відповідно. Власний капітал підприємства зменшився на 3,3% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 2,4% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Проте, дещо збільшились зобов'язання підприємства – на 6,43% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 20,44% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Отже, у підприємства знизився рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом;

– збільшилась залежність підприємства від довгострокових зобов'язань (на 2,77% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 5,99% у 2023 р. порівняно з 2022 р.) і короткострокових зобов'язань (на 7,65% і на 25,04% відповідно);

– серед джерел формування капіталу дещо зменшилась кредиторська заборгованість – на 2,48% у 2022 р. порівняно з 2021 р., але зросла на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Підвищення рівня цього показника свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з кредиторами;

– немає рівноваги між сумами і динамікою дебіторської (табл. 2.1) і кредиторської заборгованості. Так, збільшення дебіторської заборгованості у 2022 р. порівняно з 2021 р. становить 14,4%, збільшення у 2023 р. порівняно з 2022 р. – 21,7%; зменшення кредиторської заборгованості становило 2,48% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і збільшення на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Отже, шляхи зміцнення майнового стану підприємства мають бути пов'язані насамперед з удосконаленням управління дебіторською і кредиторською заборгованістю.

У підприємства можуть бути непередбачені зобов'язання, які вимагають витрачання ресурсів (але повної впевненості щодо цього зобов'язання немає) в сумі очікуваних збитків або вартості прийнятих на себе зобов'язань за

договорами поруки.

На рис. 2.3 зображено динаміку фінансових зобов’язань підприємства. За наведеними даними спостерігається така тенденція: незначне зменшення показників власного капіталу – з 4996354 тис. грн. у 2021 р. до 4831585 тис. грн. у 2022 р. і 4717573 тис грн у 2023 р. Водночас відбувається збільшення довгострокових зобов’язань підприємства – з 3289074,5 тис. грн. у 2021 р. до 3380182,5 тис. грн. у 2022 р. і до 3582593 тис грн у 2023 р. Величина поточних зобов’язань підприємства – значно зросла з 9862764 тис. грн. у 2021 р. до 10617308 тис. грн. у 2022 р. і до 13275497 тис. грн. у 2023 р.

Дану тенденцію можна вважати негативною, оскільки відбувається зменшення величини власного капіталу, з одночасним збільшенням величини позикового капіталу підприємства.

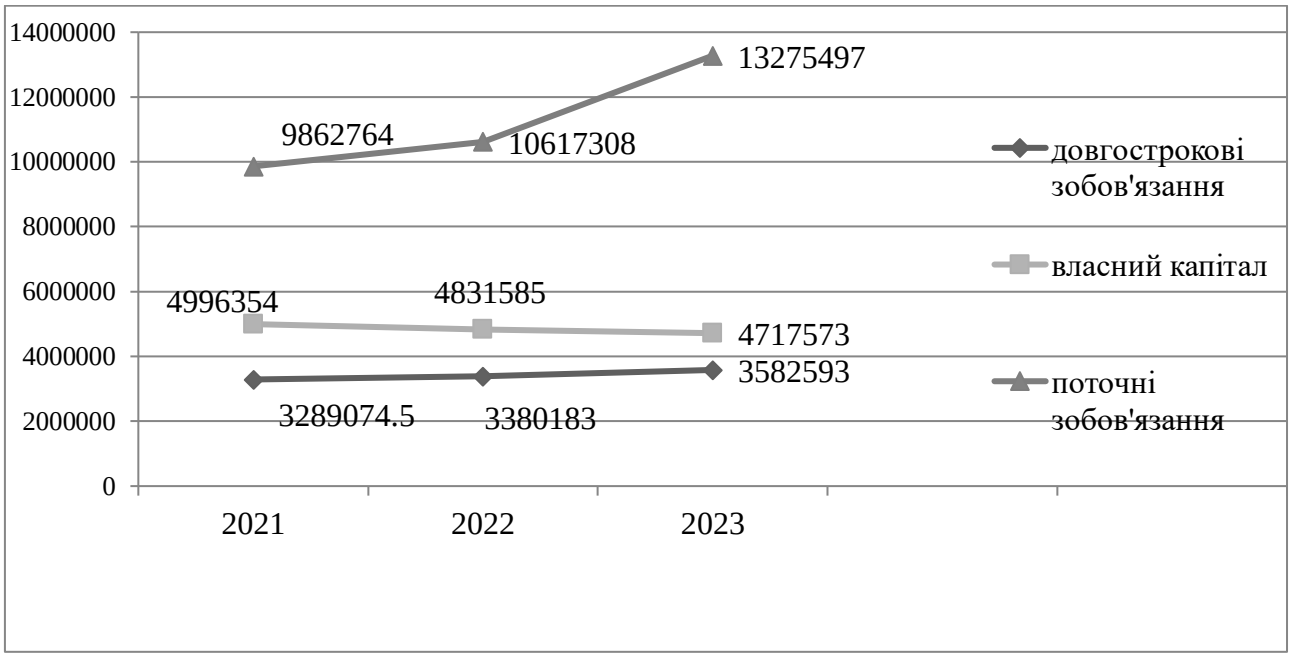

Рисунок 2.3 – Динаміка фінансових ресурсів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн.

Поряд з чітким уявленням про кожний елемент майна підприємства важливе значення мають джерела фінансових ресурсів, які забезпечують формування окремих об’єктів матеріальних і нематеріальних активів. За джерелами формування фінансових ресурсів, що розміщуються в майні

підприємства, їх поділяють на внутрішні зобов'язання (власний капітал) і зовнішні зобов'язання (залучений капітал).

Сума власного капіталу може зменшуватись внаслідок збиткової господарської діяльності, уцінки вартості активів, надання безповоротної фінансової допомоги, виплати частки активів учасникам, що виходять із складу власників [42].

В цілому, власний капітал можна поділити на фінансові ресурси, що підприємство одержало від власників на створення статутного капіталу, як безповоротну допомогу та які формувались у процесі господарської діяльності внаслідок капіталізації чистого прибутку та процедур зміни вартості активів.

За системою структурних показників, проведемо аналіз структури джерел формування капіталу підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Показники структури джерел формування капіталу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр., %

Показники	2021	2022	2023	Відхилення, (+.-)	
				2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.
Частка:					
власного капіталу в джерелах формування капіталу	27,53	25,66	21,87	-1,87	-3,79
зобов'язань у джерелах формування капіталу	72,47	74,34	78,13	+1,87	+3,79
довгострокових зобов'язань у зобов'язаннях	25,01	24,15	21,25	-0,86	-2,90
поточних зобов'язань у зобов'язаннях	74,99	75,85	78,75	+0,86	+2,90
кредиторської заборгованості у джерелах формування капіталу	33,61	31,59	33,97	-2,02	+2,38
кредиторської заборгованості у зобов'язаннях	46,37	42,49	43,47	-3,88	+0,98
кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях	61,84	56,02	55,20	-5,82	-0,82

Аналіз даних, наведених у табл. 2.4 свідчить про наявність як позитивних так і негативних тенденцій у майновому стані досліджуваного підприємства. Так, частка власного капіталу у джерелах формування капіталу становить 21,87%, позикового – 78,13% у 2023 р., зменшення частки довгострокових зобов'язань у зобов'язаннях на 2,90%, вагома частка поточних зобов'язань у зобов'язаннях – 78,75% у 2023 р., значна частка кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях – 55,20%. Зважаючи на таку динаміку, можна стверджувати про високу залежність підприємства від позикових коштів.

На рис. 2.4 зображено структуру фінансових ресурсів підприємства за основними складовими.

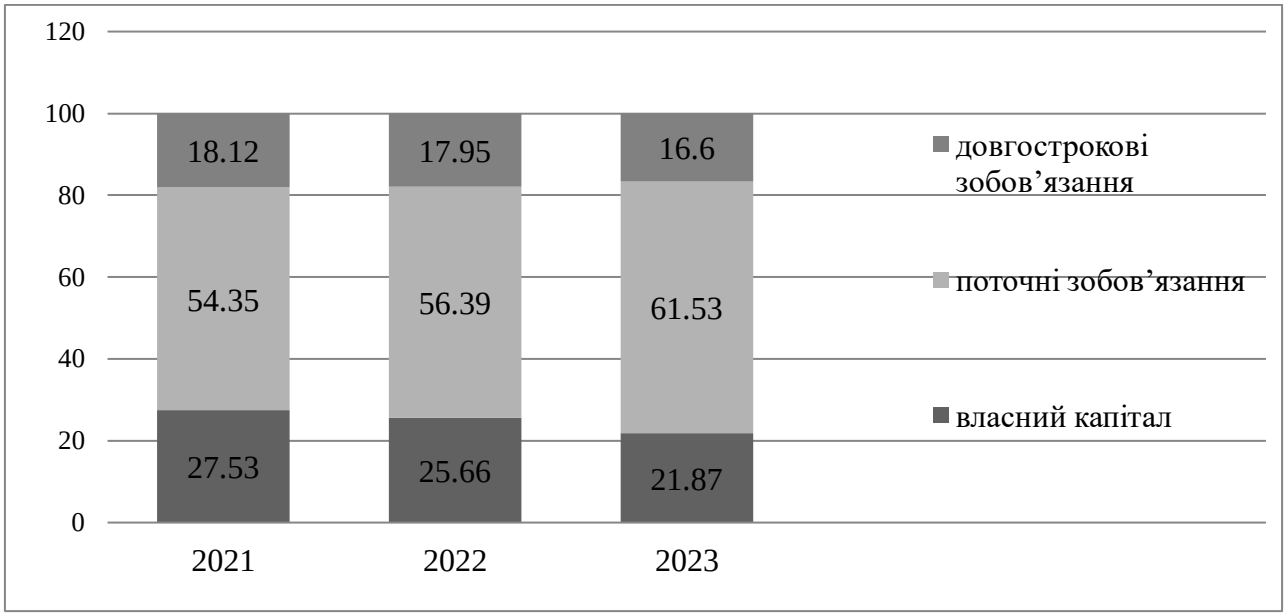

Рисунок 2.4 – Структура фінансових ресурсів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», %

Результати горизонтального та вертикального аналізу джерел формування капіталу підприємства свідчать про наявність негативних тенденцій у майновому стані підприємства.

У структурі фінансових ресурсів підприємства питома вага власного капіталу займає 27,53% у 2021 р.; 25,66% у 2022 р.; 21,87% у 2023 р., тобто спостерігається тенденція до зменшення.

Питома вага довгострокових зобов'язань підприємства значна – 18,12% у 2021 р.; 17,95% у 2022 р.; 16,60% у 2023 р., тобто спостерігається тенденція до зменшення.

Питома вага поточних зобов'язань достатньо висока: у 2021 р. – 54,35%; у 2022 р. – 23,07% ; у 2023 р. – 61,53%. За 2021-2023 рр. у структурі фінансових ресурсів підприємства суттєві зміни не відбулись. Загалом, збільшилась частка довгострокових і поточних зобов'язань і зменшилась – власного капіталу. Підвищення частки заборгованості підприємства свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства та про погіршення стану розрахунків з кредиторами.

Аналіз руху грошових коштів підприємства починається з вивчення динаміки надходжень, видатків і формування чистого грошового потоку.

Ефективне формування грошових потоків означає таке надходження і витрачання грошових коштів, яке створює чистий грошовий потік та дає віддачу у вигляді чистого прибутку. Тому варто виявити збалансованість позитивного (надходження) і негативного (витрачання) грошових потоків у загальному обсязі, вивчити динаміку показника чистого потоку [43-44].

Оцінку ефективності формування грошових потоків, насамперед, здійснюють за розрахунком чистого грошового потоку (ЧГ), який характеризується різницею між надходженням (НГ) і витрачанням (ВГ) грошових коштів у певному інтервальному періоді:

$$ЧГ = НГ – ВГ, \quad (2.1)$$

де ЧГ – чистий грошовий потік;

НГ – надходження грошей;

ВГ – витрачання грошей.

Як показує розрахунок, в залежності від співвідношення позитивного і негативного грошового потоку, величина чистого грошового потоку може бути позитивною (+ЧГ) і негативною (–ЧГ).

За відношенням позитивного і негативного грошових потоків визначають рівні окупності (РО) і завантаження (РЗ) грошових витрат:

$$РО = НГ/ ВГ;\ \ РЗ = ВГ/НГ;\ РО < 1 < РЗ, \quad (2.2)$$

де РО – рівень окупності грошових витрат;

РЗ – рівень завантаження грошових витрат.

Якщо рівень показника РО ≤ 1, грошовий потік підприємства вважається окупним, тобто формується певна величина чистого грошового потоку, а на 1 гривню грошових надходжень використовується менше однієї гривні грошових витрат.

Рівень завантаження грошових витрат повинен бути більше 1,0 і показує скільки грошових надходжень формує кожна гривня грошових витрат.

Показники рівня доходності грошових потоків визначають за відношенням чистого грошового потоку до величини грошових надходжень (ДН) та суми грошових витрат (ДВ):

$$ДН = ЧГ/НГ;\ ДВ = ЧГ/ВГ, \quad (2.3)$$

де ДН – доходність грошових надходжень;

ДВ – доходність грошових витрат.

Показник доходності грошових надходжень (ДН) показує яка сума чистого грошового потоку надходить з кожною гривнею позитивного грошового потоку. Рівень доходності грошових витрат (ДВ) свідчить про чисті грошові потоки, що формує кожна гривня негативного грошового потоку підприємства [45]. Господарська діяльність підприємства нерозривно пов’язана з рухом коштів, які обслуговують всі аспекти його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Розрахунок показників грошових потоків та оцінку їх рівня наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз показників грошових потоків ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення, (+,-)	
				2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.
Позитивний грошовий потік (НГ), тис. грн.	17160768	11091106	13719155	-6069662	+2628049
Негативний грошовий потік (ВГ), тис. грн.	24289517	11425828	13565950	-12863689	+2140122
Чистий грошовий потік (ЧГ), тис. грн.	-7128749	-334722	153205	+6794027	+487927
Окупність грошових витрат (РО), грн.	0,71	0,97	1,01	+0,26	+0,04
Завантаження грошових витрат (РЗ), грн.	1,41	1,03	0,99	-0,38	-0,04
Доходність (збитковість) грошових надходжень (ДН), коп.	-0,42	-0,03	0,01	+0,39	+0,04
Доходність (збитковість) грошових витрат (ДВ), коп.	-0,29	-0,03	0,01	+0,27	+0,04

Дані табл. 2.5 свідчать, що господарська діяльність підприємства має стрибкоподібну тенденцію, оскільки грошові потоки – і позитивний і негативний змінюються нерівномірно. Чистий грошовий потік за період, що аналізується, має від'ємне значення у 2021-2022 рр, що свідчить про недостачу поточних надходжень для здійснення платежів і підприємство має залучати позиковий капітал і знижувати свою платоспроможність, проте у 2023 р. цей показник має позитивне значення. Показники ефективності формування грошових потоків підприємства у динаміці свідчать, що у 2021-2022 рр. виникла збитковість грошових надходжень і грошових витрат, внаслідок від'ємного показника чистого грошового потоку. Проте у 2023 р. цей показник має позитивне значення, показник окупності грошових витрат більше 1, тому грошовий потік підприємства можна вважати окупним.

2.2 Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

З метою поглибленого аналізу фінансового стану підприємства та оцінки ефективності його діяльності, необхідно зробити аналіз виробничо-господарської діяльності підприїмства за основними техніко-економічними показниками (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відношення,%	
				2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робот, послуг), тис. грн.	8225588	8183093	10402416	99,48	127,12
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робот, послуг), тис. грн.	7486179	6141754	7682711	82,04	125,09
Валовий прибуток, тис. грн.	739409	2041339	2719705	276,08	133,23
Інші операційні доходи	4390045	2467827	2124552	56,21	86,09
Адміністративні витрати	311666	228644	117597	73,36	51,43
Витрати на збут	631535	866300	806755	137,17	93,13
Інші операційні витрати	4423560	1641640	1487809	37,11	90,63
Фінансовий результат від операційної діяльності - прибуток, тис. грн.	-	1772582	2432096	-	137,21
збиток, тис. грн.	237307	-	-	-	-
Інші фінансові доходи, тис. грн.	-	-	859	-	-
Інші доходи, тис. грн.	741127	191333	223132	25,82	116,62
Фінансові витрати, тис. грн.	464085	537662	601601	115,85	111,89

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6
Інші витрати, тис. грн.	416969	2906733	727945	697,11	25,04
Фінансовий результат до оподаткування - прибуток, тис. грн.	-	-	1326541	-	-
збиток, тис. грн.	377234	1480480	-	392,46	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	109178	246536	577645	225,81	234,30
Чистий прибуток, тис. грн.	-	-	748895	-	-
Збиток, тис. грн.	486412	1233944	-	253,68	-

Дані табл. 2.6 свідчать про поступове збільшення показників чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 27,12%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – незначне зменшення на 0,52%. Показники валового прибутку суттєво зросли у 2022 р. порівняно з 2021 рр. – на 176,08% та на 33,23% у 2023 р. порівняно з 2022 р. За цей період адміністративні витрати зменшились (на 48,57%), інші операційні витрати на 9,37%, витрати на збут знизились у 2023 р. порівняно з 2022 р. на 6,87%. Як наслідок, фінансовий результат від операційної діяльності підприємства у 2022 р. – прибуток у розмірі 1772582 тис. грн., у 2023 р. – 2432096 тис. грн., що на 37,21% більше попереднього року.

Показник фінансових витрат за період, що аналізується, дещо зріс і становить у 2021 р.– 464085 тис. грн., у 2022 р. – 537662 тис. грн., у 2023 р. – 601601 тис. грн. Фінансовим результатом діяльності підприємства до оподаткування у 2021-2022 рр. є збиток у розмірі 377234 тис. грн. та 1480480 тис. грн. відповідно, але у 2023 р. підприємство отримало прибуток у розмірі 1326541 тис. грн.

Чистий прибуток підприємство отримало у 2023 р. – 748895 тис. грн., у 2021 р. – збиток становить 486412 тис. грн., у 2022 р. – 1233944 тис. грн. Це відбулось внаслідок перевищення фінансових витрат над фінансовими доходами підприємства.

Фінансові результати – це співставлення регламентованих податковим законодавствам валових доходів і валових витрат.

Перевищення валових доходів над валовими витратами становить прибуток, зворотне явище характеризує збиток. Отже, фінансовими результатами діяльності суб'єктів підприємництва є прибуток або збиток. Діяльність підприємств у сфері фінансових результатів спрямована на забезпечення отримання прибутку та його оптимальний розподіл і використання, а за наявності збитків – на встановлення їх причин та джерел покриття. Одним із основних показників фінансових результатів діяльності підприємства є показник чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. За допомогою способу ланцюгових підстановок визначити вплив факторів (середньорічної вартості майна і ресурсовіддачі) на зміну чистого доходу від реалізації продукції. Вихідні дані наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Вихідна інформація для факторного аналізу чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Показники	Умовні позначення	2021 рік	2023 рік	Відхилення 2023 р. від 2021 р.	
				абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Середньорічна вартість майна, тис. грн.	М	18148192	21575663	3427471	18,9
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	ЧД	8225588	10402416	2176828	26,5
Ресурсовіддача	РВ	0,45	0,48	+0,03	6,7

Модель факторного аналізу чистого доходу від реалізації продукції:

$$ЧД = М \times РВ, \quad (2.4)$$

де ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, гр. од.;

М – середньорічна вартість майна, гр.од.;

РВ – ресурсовіддача, гр. од.

За даними табл. 2.7 розрахуємо умовне значення результативного показника, тис. грн.:

$$ЧД_{ум.} = М_1 \times РВ_0, \quad (2.5)$$

де ЧД ум. – умовне значення чистого доходу від реалізації продукції, тис. грн.;

М1 – середньорічна вартість майна у звітному році, гр.од.;

РВ0 – ресурсовіддача у базовому році, гр. од.

Таким чином отримуємо, ЧДум.= 21575663 × 0,45 = 9709048,35 тис. грн.

Загальну зміну (+,-) чистого доходу від реалізації продукції визначимо за формулою:

$$\Delta ЧД = ЧД_1 - ЧД_0, \quad (2.6)$$

де ΔЧД – загальна зміна чистого доходу від реалізації продукції, тис. грн.;

ЧД1 – чистий дохід від реалізації продукції у звітному році, тис. грн.;

ЧД0 – чистий дохід від реалізації продукції у базовому році, тис. грн.;

Таким чином, ΔЧД = 9182437-8225588=2176828 тис. грн.,

у тому числі за рахунок факторів:

1) середньорічної вартості майна (екстенсивний чинник):

$$\Delta ЧД_{м.} = ЧД_{ум.} - ЧД_0 \quad (2.7)$$

Таким чином, ΔЧДм. = 9709048,35 -8225588 = +1483460,35 тис. грн.;

2) ресурсовіддачі (інтенсивний фактор):

$$\Delta ЧД_{РВ} = ЧД_1 - ЧД_{ум.} \quad (2.8)$$

Таким чином, ΔЧДРВ = 10402416-9709048,35 = +693367,65 тис. грн.

Перевірку розрахунку здійснемо за такою формулою:

$$\Delta ЧД = \Delta ЧД_м + \Delta ЧД_{РВ} \quad (2.9)$$

Отримуємо такий результат: ΔЧД = 1483460,35 + 693367,65 = +2176828

У звітному 2023 р. порівняно з базовим 2021 р. чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 2176828 тис. грн., або 26,5%. Ця зміна відбулась під впливом таких факторів. У результаті зростання середньорічної вартості майна на 3427471 тис. грн., що становить 18,9%, чистий дохід збільшився на 1483460,35 тис. грн. Водночас за рахунок збільшення ресурсовіддачі на 0,03 грн. (6,7%), чистий дохід збільшився на 693367,65 тис. грн. Таким чином, головним фактором збільшення чистого доходу від реалізації продукції стало зростання середньорічної вартості майна.

У ринковій економіці, коли можлива ліквідація підприємства внаслідок його банкрутства, дуже важливими характеристиками фінансового стану є ліквідність і платоспроможність.

Сутність економічних категорій «ліквідність» і «платоспроможність» обумовлюється тим, що перша передбачає спроможність поточних активів підприємства, визначених об'єктами платіжних засобів, перетворюватись в грошову форму або безпосередньо бути майном для виконання всіх необхідних розрахунків у міру настання їх строку, а друга – здатність господарюючої системи вчасно і повністю виконувати свої зобов'язання [22-23].

Фінансовий аналіз платоспроможності підприємства полягає у абсолютному і відносному порівнянні активів як платіжних засобів з фінансовими ресурсами (зобов'язаннями), за рахунок яких відбулося їх формування.

В залежності від ступеня ліквідності, тобто швидкості перетворення в грошові засоби, активи підприємства поділяються на такі групи [23]:

Перша група ($А_1$) – абсолютно ліквідні активи – грошові засоби підприємства і короткострокові фінансові вкладення (цінні папери);

Друга група ($А_2$) – швидко ліквідні активи – поточна дебіторська заборгованість;

Третя група ($А_3$) – повільно ліквідні активи – запаси і витрати, інші оборотні активи;

Четверта група ($А_4$) – умовні ліквідні активи – необоротні активи.

Для оцінки платоспроможності фінансові ресурси підприємства групуються таким чином:

Перша група ($З_1$) – поточні зобов'язання (найбільш строкові зобов'язання), які слід погасити протягом поточного місяця (кредиторська заборгованість і суми кредитів банків, терміни повернення яких наступили);

Друга група ($З_2$) – короткострокові зобов'язання з терміном погашення до одного року (суми кредитів банків, поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями, забезпечень наступних витрат і платежів та векселів виданих, терміни повернення яких настануть у майбутньому, протягом року);

Третя група ($З_3$) – довгострокові зобов'язання з терміном погашення більше одного року (довгострокові кредити банків і позики);

Четверта група ($З_4$) – постійні зобов'язання, що формуються фінансовими ресурсами з елементів власного капіталу.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо при порівнянні абсолютних величин його активів і фінансових ресурсів виконуються такі умови:

$$А1 \geq З1; А2 \geq З2; А3 \geq З3; А4 \leq З4 \qquad (2.10)$$

Якщо на підприємстві виконуються перші три умови, тобто поточні

активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання умова, оскільки це свідчить про наявність у підприємства власних оборотних активів, які забезпечують його фінансову стійкість. Невиконання однієї з перших трьох умов указує на те, що фактична платоспроможність відрізняється від нормативної.

Розрахунок оцінки платоспроможності підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» шляхом порівняння його активів і пасивів наведемо в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Активи	2021	2022	2023	Пасиви	2021	2022	2023	Платіжний надлишок (+), нестача (-)		
								2021	2022	2023
А1	782999	409016	947594	П1	7206724	7611038	12787007	-6423725	-7202022	-12377991
А2	12313124	14081088	17126672	П2	2332675	2681262	147728	+9980449	+11399826	+16978944
А3	1159096,5	839535	264125	П3	3289074,5	3380182	3582593	-2129978	-2540647	-3318468
А4	3892972,5	3499436	3237272	П4	5319718,5	5156593	4717573	-49226746	-1657157	-1480301
Баланс	18148192	18829075	21575663	Баланс	18148192	18829075	21575663	0,00	0,00	0,00

Аналізуючи дані табл. 2.8, бачимо, що баланс ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге, третє та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності. При цьому нестача платіжних засобів по одній групі компенсується їх надлишком по іншій групі лише вартісною величиною. Однак менш ліквідні платіжні засоби не можуть замінити більш ліквідні.

Для оцінювання ліквідності та статичної платоспроможності підприємства використовується система відносних показників, які мають назву коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності). Основні показники

розраховують за принципом: у чисельнику – відповідні групи платіжних засобів, у знаменнику – поточні зобов'язання і забезпечення (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Відносні показники оцінювання ліквідності і платоспроможності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Нормативне значення	Відхилення, (+,-)	
					2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,079	0,038	0,019	≥0,2-0,3	-0,041	-0,019
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,326	1,365	1,309	≥0,7	+0,039	-0,056
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,445	1,444	1,381	≥1,5	-0,001	-0,063
Коефіцієнт платоспроможності	0,079	0,039	0,019	≥0,1	-0,040	-0,020
Коефіцієнт критичної ліквідності	1,373	1,371	1,333	≥0,8	-0,002	-0,038
Коефіцієнт покриття запасів	9,282	12,655	13,187	≥1,0	+3,373	+0,532

Аналіз табл. 2.9 показав, що більшість показників ліквідності підприємства мають значення, менше нормативного, за весь період дослідження. Це означає, що підприємство не має повної можливості розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями за допомогою готівки і грошових коштів на рахунках в банку. Отже, підприємство не можна вважати абсолютно платоспроможним і в найближчій перспективі є загроза погіршення фінансового стану.

За даними табл. 2.9, значення коефіцієнта абсолютної ліквідності знизилось з 0,079 у 2021 р. до 0,019 у 2023 р. Це означає, що рівень покриття поточних зобов'язань високоліквідними оборотними активами знизився з 7,9% до 1,9%. Порівняння цього показника з нормативним значенням свідчить про недостатню грошову платоспроможність підприємства. Фактичні значення коефіцієнта швидкої ліквідності та коефіцієнта загальної ліквідності зменшились відповідно з 1,365 у 2022 р. до 1,309 у 2023 р. та з 1,444 до 1,381

відповідно. Вони наближені до нормативних значень, що свідчить про достатній рівень і позитивну динаміку розрахункової та майнової платоспроможності підприємства. Тобто, у 2021 р. оборотні активи перевищували поточні зобов'язання у 1,445 рази, у 2022 р. – у 1,444 рази, у 2023 р. – у 1,381 рази.

Серед допоміжних відносних показників оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства лише коефіцієнт платоспроможності не відповідає нормативному значенню – 0,079 у 2021 р., 0,039 у 2022 р., 0,019 у 2023 р. при нормативному значенні 0,1, що підтверджує попередній висновок про недостатню забезпеченість грошовими коштами.

Зростання у динаміці значень основних і допоміжних коефіцієнтів ліквідності свідчить про підвищення рівня платіжних можливостей підприємства щодо виконання поточних зобов'язань.

На рис. 2.5 наочно зображено зміну показників ліквідності і платоспроможності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

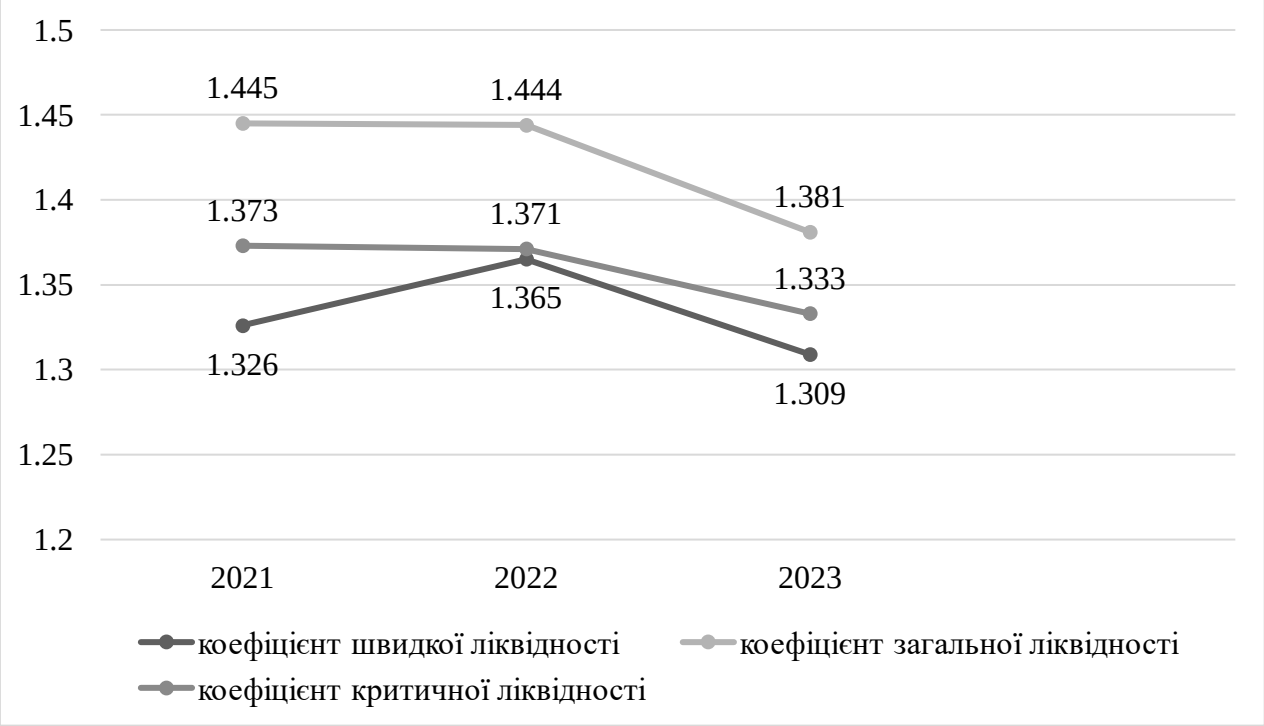

Рисунок 2.5 – Показники ліквідності і платоспроможності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

За допомогою способу ланцюгових підстановок, визначимо вплив факторів на зміну коефіцієнта загальної ліквідності. Модель факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ = \frac{ОА}{ПЗ}, \quad (2.11)$$

де ОА – оборотні активи, тис. грн.;

ПЗ – поточні зобов'язання, тис. грн.

За даними табл. 2.10 розрахуємо умовне значення коефіцієнта загальної ліквідності.

Таблиця 2.10 – Вихідна інформація для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності

Показники	Умовні позначення	Базовий рік 2021	Звітний рік 2023	Відхилення (+,-)	
				абсолютне	відносне,%
Оборотні активи, тис. грн	ОА	14255219	18338391	+4083172	28,64
Поточні зобов'язання, тис. грн	ПЗ	9862764	13275497	+3412733	34,60
Коефіцієнт загальної ліквідності	КЗЛ	1,445	1,381	-0,064	х

Умовне значення коефіцієнта загальної ліквідності розрахуємо за формулою:

$$КЗЛ_{ум} = \frac{ОА_1}{ПЗ_0}, \quad (2.12)$$

де $ОА_1$ – оборотні активи звітного року, тис. грн.;

$ПЗ_0$ – поточні зобов'язання базового року, тис. грн.

$$\text{Отже, } КЗЛ_{ум} = \frac{18338391}{9862764} = 1{,}859$$

Загальна зміна (+,-) коефіцієнта загальної ліквідності:

$$\Delta КЗЛ = КЗЛ_1 – КЗЛ_0 \quad (2.13)$$

Отже, ΔКЗЛ = 1,381-1,445 = -0,064, у тому числі за рахунок факторів:

1) оборотних активів:

$$\Delta КЗЛ_{ОА} = КЗЛ_{ум} – КЗЛ_0 \quad (2.14)$$

$$\Delta КЗЛ_{ОА} = 1,859 – 1,445 = +0,414;$$

2) поточних зобов’язань:

$$\Delta КЗЛ_{ПЗ} = КЗЛ_1 – КЗЛ_{ум} \quad (2.15)$$

$$\Delta КЗЛ_{ПЗ} = 1,381 – 1,859 = -0,478.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta КЗЛ = \Delta КЗЛ_{ОА} + \Delta КЗЛ_{ПЗ} \quad (2.16)$$

$$\Delta КЗЛ = 0,414 + (-0,478) = -0,064.$$

Коефіцієнт загальної ліквідності знизився з 1,445 у 2021 р. до 1,381 у 2023 р., тобто на 0,064, під впливом певних факторів. У результаті збільшення оборотних активів на 4083172 тис. грн, або 28,64%, коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 0,414. Водночас, за рахунок збільшення поточних зобов’язань на 3412733 тис. грн, або 34,60%, коефіцієнт загальної ліквідності зменшився на 0,478. Отже, головним фактором зниження коефіцієнта загальної ліквідності стало зростання поточних зобов’язань.

Фінансова стійкість підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні розширеного відтворення та прибутковості у майбутньому. Це здатність підприємства здійснювати свою діяльність в напрямку розвитку, при цьому зберігати рівновагу власних активів і пасивів у середовищі, яке постійно змінюється. Поняття фінансової стійкості підприємства є багатостороннім. Воно характеризується фінансовою незалежністю, здатністю маневрувати власними коштами, достатньою фінансовою забезпеченістю, безперервністю основних видів діяльності. Щоб оцінити це і зробити висновок про стан і використання фінансових ресурсів підприємства, необхідно проаналізувати відносні показники фінансової стійкості.

Оцінку фінансової стійкості підприємства доцільно здійснювати поетапно, на основі комплексу показників (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Відносні показники оцінювання фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Нормативне значення	Відхилення, (+,-)	
					2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7
Показники структури джерел формування капіталу						
Коефіцієнт автономії	0,28	0,26	0,22	>0,5	-0,02	-0,04
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,72	0,74	0,78	<0,5	+0,02	+0,04
Коефіцієнт фінансового ризику	2,63	2,89	3,57	<1,0	+0,26	+0,68
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,38	0,35	0,28	>1,0	-0,03	-0,07
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,40	0,41	0,43	зниження	+0,01	+0,02
Коефіцієнт довгострокових зобов’язань	0,25	0,24	0,21	зниження	-0,01	-0,03
Коефіцієнт поточних зобов’язань	0,75	0,76	0,79	підвищення	+0,01	+0,03
Коефіцієнт страхування бізнесу	0,001	0,001	0,001	0,001	0,00	0,00
Коефіцієнт страхування власного капіталу	0,004	0,004	0,004	0,004	0,00	0,00
Коефіцієнт страхування статутного (пайового) капіталу	0,20	0,20	0,20	0,20	0,00	0,00
Показники стану оборотних активів						
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,22	0,28	0,31	≥0,50	+0,06	+0,03
Коефіцієнтзабезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,08	0,09	0,08	>0,1	+0,01	-0,01
Коефіцієнтзабезпеченості запасів власними оборотними коштами	0,95	1,59	1,56	≥0,50	+0,64	-0,03
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,71	0,31	0,18	підвищення	-0,40	-0,13
Показники стану основного капіталу						
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,24	0,21	0,17	підвищення	-0,03	-0,04

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,20	0,17	0,14	підвищення	-0,03	-0,03
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,26	0,09	0,16	зниження	-0,17	+0,07
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	3,66	4,38	5,66	підвищення	+0,72	+1,28

За даними табл. 2.11, коефіцієнт автономії має значення значно менше нормативного –0,28 у 2021 р., 0,26 – 2022 р., 0,22 у 2023 р. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу значно перевищує нормативне значення – 0,72 у 2021 р., 0,74 – у 2022 р., 0,78 – у 2023 р. Отримані значення показників автономії і концентрації залученого капіталу свідчать про те, що дане підприємство має високу залежність від зовнішніх джерел фінансування, тобто не має можливості працювати на власному капіталі, а здійснює залучення позикового капіталу.

Коефіцієнт фінансового ризику означає, скільки позикових коштів припадає на одну гривню власних коштів, вкладених в активи підприємства. У 2021 р. на одну гривню власних коштів припадало 2,63 грн. позикових, у 2022 р. – 2,89 грн., у 2023 р. – 3,57 грн. Збільшення цього показника в динаміці свідчить про певне збільшення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, до того ж перевищення фактичного значення в декілька разів нормативного має викликати сумніви щодо фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності, який показує співвідношення власних і залучених коштів і характеризує здатність підприємства залучати зовнішні джерела фінансування значно менший нормативного значення і свідчить про труднощі підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами має низьке значення у 2021-2023 рр. і свідчить про неможливість покриття оборотних активів власними джерелами. Коефіцієнт майна

виробничого призначення зменшився з 0,24 у 2021 р. до 0,17 у 2023 р., тому можна стверджувати, що з погляду забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності, підприємство втрачає фінансову стійкість.

На рис. 2.6 зображено деякі показники фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

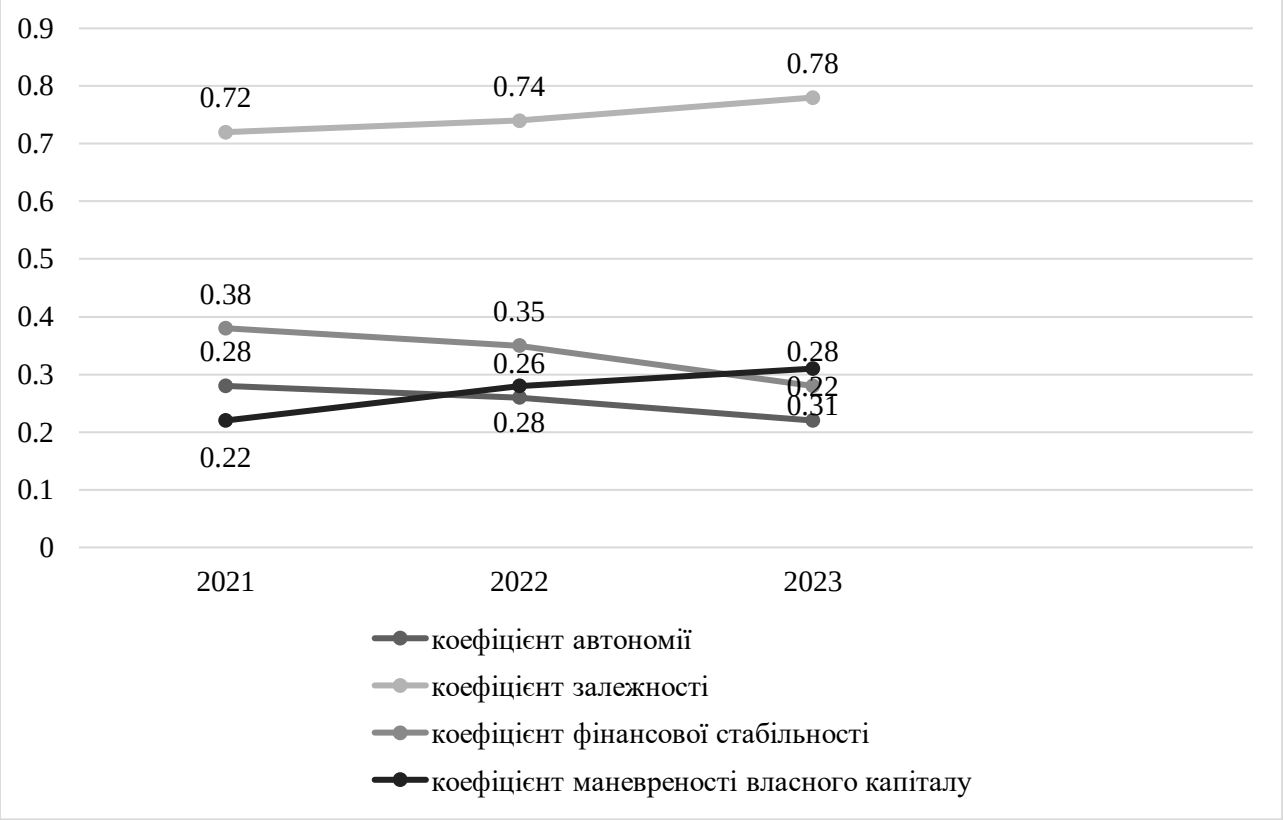

Рисунок 2.6 – Показники фінансової стійкості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

Зростання ринкової активності є важливим завданням кожного суб'єкта підприємницької діяльності та його власників. Ринкова активність підприємства забезпечується надійними і стабільними прибутками для власників та нарощуванням величини власного капіталу.

Головне, у чому зацікавлені власники, – це прибуток на вкладений ними капітал для забезпечення ефективної діяльності підприємства, а також те, яка частка прибутку спрямовується на виплату дивідендів і яка – на реінвестування в активи. Власники підприємства також ураховують вплив, який результати

господарської діяльності справляють на ринкову вартість інвестицій. Сукупна ринкова активність підприємства для власників – це сума дивідендів і зміна вартості його власного капіталу за звітний період [45].

Залежно від поставленої мети та визначених завдань аналізу, може використовуватись різна вихідна інформація для розрахунку відповідних показників оцінки ринкової активності підприємства (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Показники оцінювання ринкової активності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення (+,-) 2023 від	
				2021	2022
Показники, що характеризують ефективність використання капіталу власників					
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн	100000	100000	100000	0,00	0,00
Додатковий капітал, тис. грн	159511	158713	158226	-1285	-487
Резервний капітал, тис. грн	19993	19993	19993	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток, тис. грн	3786984	3348895,5	3403665	-383319	+54769,5
Рентабельність зареєстрованого (пайового) капіталу, %	-4,86	-12,34	7,49	+12,35	+4,86
Вартість коштів зареєстрованого (пайового) капіталу (балансової вартості акцій), грн	49,96	48,32	47,18	-2,78	-1,14
Рентабельність власного капіталу, %	-0,09	-25,54	15,87	+15,96	+41,41
Показники, що відображають положення підприємства на фондовому ринку					
Номінальна вартість однієї акції, грн	0,25	0,25	0,25	0,00	0,00
Балансова вартість однієї акції, грн	12,49	12,08	11,79	-0,70	-0,29
Чистий фінансовий результат, який припадає на одну акцію, грн	-1,21	-3,08	1,87	+3,08	+4,95

Аналіз даних табл. 2.12 свідчить, що величина пайового та резервного капіталів підприємства протягом періоду, що досліджується, не змінилась. Величина додаткового каіталу має тенденцію до зменшення. Внаслідок того,

що підприємство у 2021-2022 рр. отримувало збитки, збитковість пайового капіталу у 2021 р. становила 4,86%, у 2022 р. – 12,34%; збитковість власного капіталу – 0,09% та 25,54% відповідно.

Номінальна вартість однієї акції підприємства протягом досліджуваного періоду також не змінилась і складає 0,25 грн., балансова вартість однієї акції підприємства має тенденцію до зменшення і становить 12,49 грн. у 2021 р., 12,08 грн. у 2022 р., 11,79 грн. у 2023 р. відповідно.

Основним критерієм успішної роботи підприємства є його прибутковість. Підприємство зобов'язано одержувати такі доходи, які не тільки покривають витрати, але й у достатній мірі їх перевищують (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Аналіз складу та динаміки доходів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр., тис. грн

Вид доходів	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+,-) 2023 р. від	
				2021 р.	2022 р.
Доходи від основної операційної діяльності (реалізації продукції, товарів, робіт, послуг)	8225588	8183093	10402416	+2176828	+2219323
Доходи (збитки) від іншої операційної діяльності	4390045	2467827	2124552	-2265493	-343275
Доходи від операційної діяльності - разом	12615633	10650920	12526968	-88665	+1876048
Доходи (збитки) від фінансової діяльності (дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи)	-54244	-114471	-160076	-105832	-45605
Доходи (збитки) від інвестиційної діяльності	-128736	-11577	-22553	+106183	-10976
Всього доходів (збитків)	12432653	10524872	12344339	-88314	+1819467

За даними табл. 2.13 підприємство ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» формує доходи тільки в процесі операційної діяльності. Так, у 2023 р. цей показник склав 12526968 тис. грн., що на 88665 тис. грн. менше 2021 р., і на 1876048 тис. грн. більше 2022 р. Доходи від іншої операційної діяльності (доходи від оприбуткування запасів, від реалізації

надлишкових запасів, пені та штрафи отримані, повернення надмірно сплаченого ввізного мита, доходи від операційних курсових різниць та інше) мають тенденцію до зниження. У 2023 р. цей показник склав 2124552 тис. грн., що на 2265493 тис. грн. менше 2021 р., і на 343275 тис. грн. менше показника 2021р. За результатами від фінансової та інвестиційної діяльності підприємство має збитки за весь період, що аналізується. Збиток від фінансової діяльності та збиток від інвестиційної діяльності мають стрибкоподібну тенденцію.

Дану динаміку більш наочно ілюструє рис. 2.7.

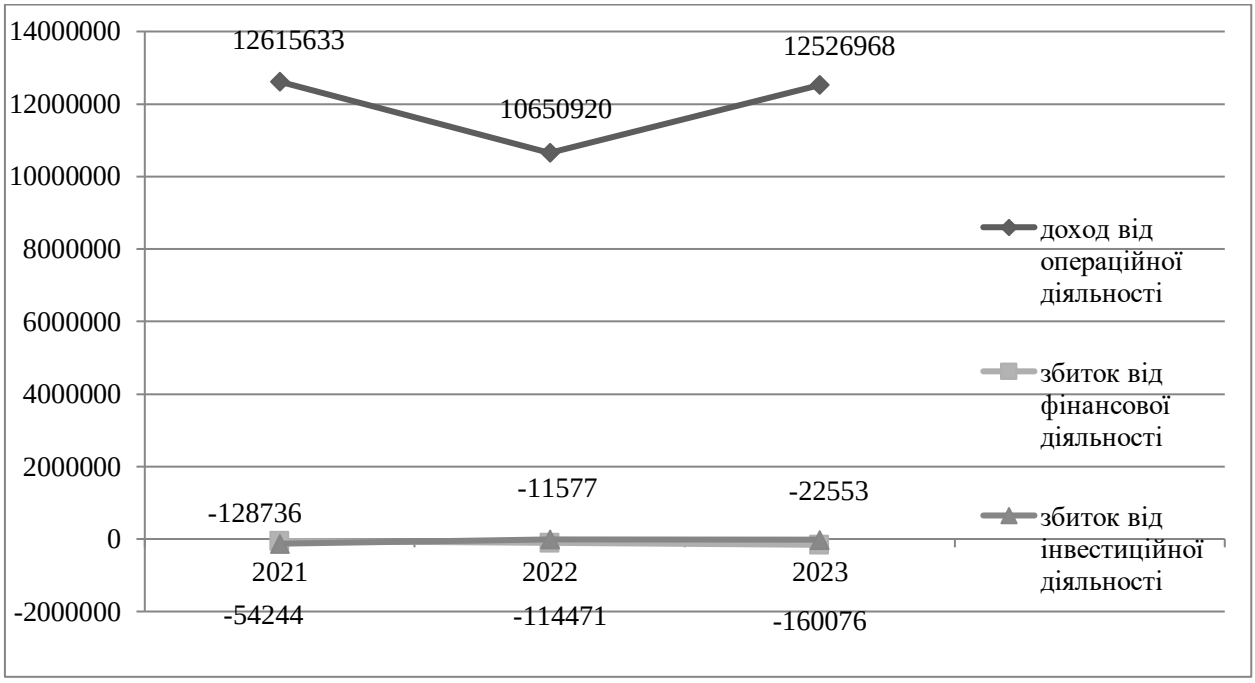

Рисунок 2.7 – Динаміка доходів (збитків) ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн.

У процесі своєї виробничої діяльності підприємство проводить безліч фінансово-господарських операцій і постійно несе витрати, пов’язані з їх проведенням. Одні групи витрат безпосередньо пов’язані зі здійсненням конкретної операції (із конкретним об’єктом витрат), інші – мають загальний характер і необхідні для забезпечення функціонування підприємства в цілому.

За економічною сутністю витрати є грошовим вираженням витрачених за певний період чинників виробництва, необхідних для здійснення підприємництвом своєї виробничої і реалізаційної діяльності, тобто витрат

різних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу і розподілу продукції, також до витрат варто відносити втрачені економічні вигоди, пов'язані з упущеною можливістю найоптимальнішого застосування своїх ресурсів.

Усі витрати – і матеріальні, і трудові, і фінансові – підприємство здійснює для забезпечення своєї виробничої діяльності (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 – Аналіз складу та структури витрат ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» у динаміці

Елементи витрат	2021		2022		2023		Темп приросту (зниження) % 2023 р. до	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2021 р.	2022р.
Собівартість реалізованої продукції	7486179	54,51	6141754	49,84	7682711	67,25	+2,63	+25,09
Адміністративні витрати	311666	2,27	228644	1,86	117597	1,03	-62,27	-48,57
Витрати на збут	631535	4,60	866300	7,03	806755	7,06	+27,75	-6,87
Інші операційні витрати	4423560	32,21	1641640	13,32	1487809	13,02	-66,37	-9,37
Операційні витрати - всього	12852940	93,59	8878338	72,05	10094872	88,36	-21,46	+13,70
Витрати від фінансової діяльності	464271	3,38	537662	4,36	601601	5,27	+29,58	+11,89
Витрати від інвестиційної діяльності	416783	3,03	2906673	23,59	727945	6,37	+74,66	-74,96
Всього	13733994	100,0	12322673	100,0	11424418	100,0	-16,82	-7,29

За даними табл. 2.14, у структурі операційних витрат підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» переважає собівартість реалізованої продукції, питома вага якої у 2021 р. складає 54,51%, у 2022 р. – 49,84%, у 2023 р. – 67,25%; найменшу питому вагу займають адміністративні витрати – 2,27%, 1,86%, 1,03% відповідно по роках та витрати на збут – 4,60%, 7,03%, 7,06% відповідно.

Загалом питома вага операційних витрат в структурі витрат підприємства складає у 2021 р. – 93,59%, у 2022 р. – 72,05%, у 2023 р. – 88,36%.

Питома вага витрат від фінансової діяльності складає у 2021 р. 3,38%, у 2022 р. – 4,36%, у 2023 р. – 5,27%.

У 2023 р. порівняно з попередніми роками збільшилась величина всіх видів витрат, за винятком адміністративних витрат та інших операційних витрат. Цей показник має тенденцію до зниження: у 2023 р. порівняно з 2021 р. зниження склало 62,27%, з 2022р. – 48,57%. Найбільший темп зниження має показник витрат від інвестиційної діяльності. Його величина у 2023 р. склала 727945 тис. грн., що на 74,96% менше 2022 р. і на 74,76% більше 2021 р.

Загальна величина витрат склала у 2023 р. 11424418 тис. грн., що на 16,82% менше 2021 р. (13733994 тис. грн.), на 7,29% менше 2022 р. (12322673 тис. грн.).

Структуру витрат підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» більш наочно ілюструє рис. 2.8.

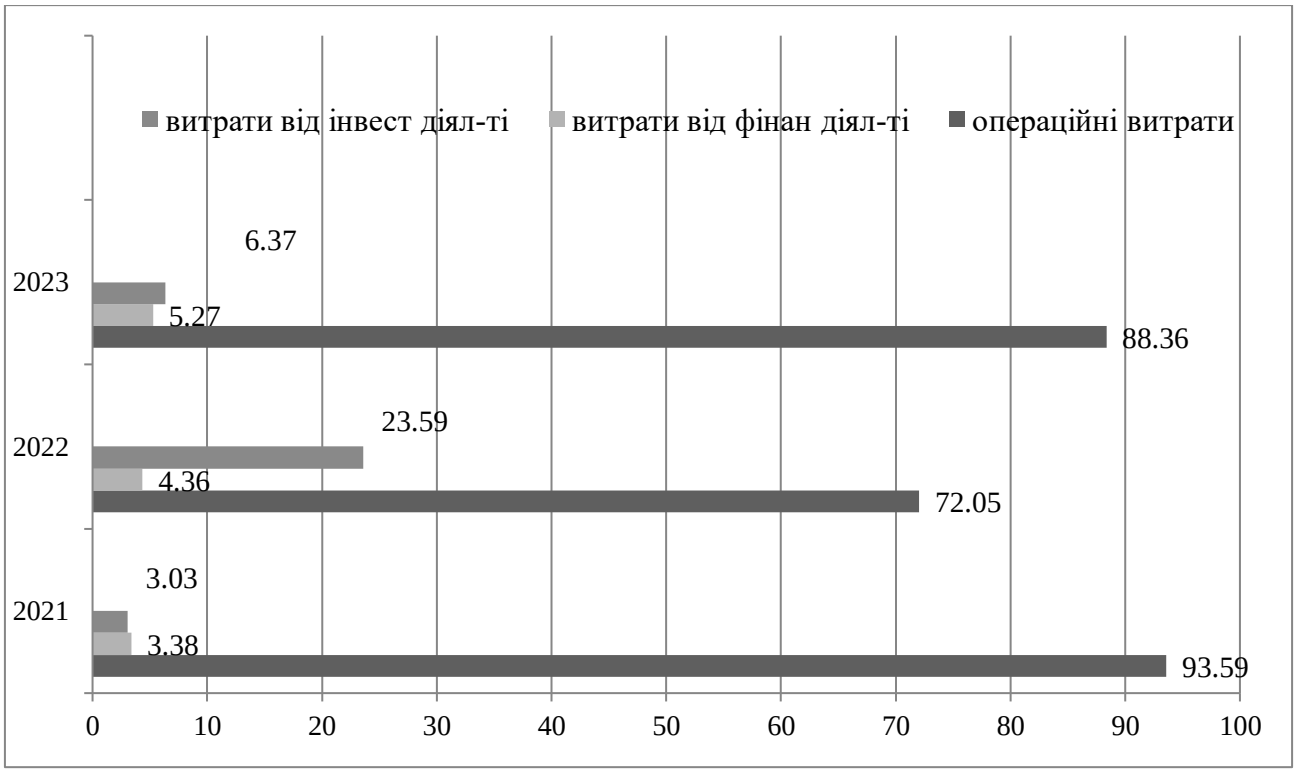

Рисунок 2.8 – Структура витрат ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр., %

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм фінансування та джерелом доходів. Для оцінки ефективності господарської діяльності використовують показники рентабельності – прибутковості чи дохідності капіталу, ресурсів, продукції (табл. 2.15 та рис. 2.9).

Таблиця 2.15 – Аналіз основних показників рентабельності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр., %

Показники	2021	2022	2023	Відхилення (+,-) 2023 р. від	
				2021	2022
Рентабельність виробничих витрат	9,88	33,24	35,40	+25,52	+2,16
Рентабельність операційних витрат	-1,85	19,97	24,09	+25,94	+4,12
Рентабельність продажу	8,99	24,95	26,14	+17,15	+1,19
Рентабельність доходу від операційної діяльності	-1,88	16,64	19,41	+21,29	+2,77
Загальна рентабельність сукупного капіталу	-2,08	-7,86	6,15	+8,23	+14,01
Чиста рентабельність сукупного капіталу	-2,68	-6,55	3,47	+6,15	+10,02
Загальна рентабельність власного капіталу	-7,55	-30,64	28,12	+35,67	+58,76
Чиста рентабельність власного капіталу	-9,74	-25,54	15,87	+25,61	+41,41
Загальна рентабельність виробничих фондів	-8,62	-36,75	36,78	+45,40	+73,53
Чиста рентабельність виробничих фондів	-11,11	-30,63	20,76	+31,87	+51,39

Дані табл. 2.15 свідчать, що підприємство має рентабельність за основними показниками тільки за результатами 2023 р. За 2021 і 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від’ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2021 р. мають тенденцію до збільшення.

Так, показники, що характеризують рентабельність сукупного, власного капіталу та виробничих фондів, демонструють різке зниження у 2022 р.

порівняно з 2021 р. Такі зміни пояснюються випереджальним зростанням витрат порівняно зі зростанням (за деякими видами і зменшення) фінансових результатів.

У 2022 р. показники рентабельності виробничих, операційних витрат, продажу, доходу від операційної діяльності ілюструють позитивну тенденцію у порівнянні з 2021 р.

На рис. 2.9 наочно ілюструє зміну показників рентабельності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр.

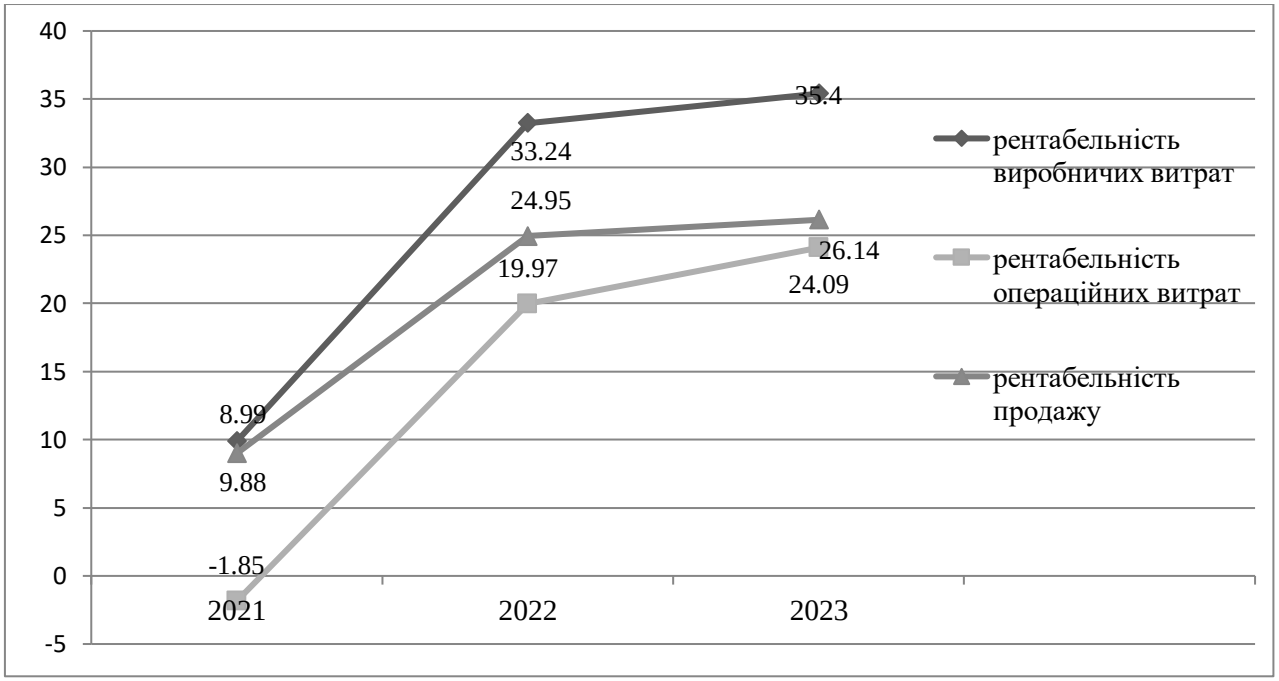

Рисунок 2.9 – Динаміка показників рентабельності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021 – 2023 рр., %

Дані рис. 2.9 ілюструють, що у 2023 р. відбулось збільшення всіх представлених показників рентабельності – продажу, виробничих витрат, операційних витрат. У 2022 р. ці показники дещо підвищились порівняно з 2021 р., проте рівень 2023 р. свідчить про значне покращення ситуації.

Основною умовою позитивної динаміки значень показників рентабельності є випереджальне зростання результативних показників доходів і фінансових результатів порівняно зі зростанням витрат і капіталу підприємства.

2.3 Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Рівень ділової активності підприємства у сфері розрахункових відносин характеризується станом дебіторської та кредиторської заборгованості, їх розміром та якістю, що має суттєвий вплив на фінансовий стан підприємства.

Дебіторська та кредиторська заборгованість виникають у результаті розрахунків підприємства з покупцями, постачальниками та підрядниками, податковими і фінансовими органами, органами соціального страхування, працівниками, підзвітними особами та ін. Значні суми дебіторської та кредиторської заборгованості призводять до самовільного перерозподілу оборотних коштів між підприємствами. Особливу увагу необхідно приділити змінам обсягу, структури та якості дебіторської заборгованості (табл. 2.16).

Таблиця 2.16 – Горизонтальний аналіз дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (на кінець року), тис. грн

Показники	2021	2022	2023	Темп приросту (падіння),%	
				2022/2021	2023/2022
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9971443	11612040	15214082	+16,45	+31,02
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	271443	6611104	1043646	+2335,54	-84,21
Дебіторська заборгованість з бюджетом	96842	460804	258787	+375,83	-43,84
у тому числі з податку на прибуток	478	478	-	0,00	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	2523787	2533249	2444477	+0,37	-3,50
Всього	12863515	21217197	18960992	+64,94	-10,63

За результатами горизонтального аналізу дебіторської заборгованості

ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», підприємство має суми за чотирма видами поточної дебіторської заборгованості. У 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги на 16,45%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 31,02%. Дебіторська заборгованість за виданими авансами у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 2335,54%, але у 2023 р. порівняно з 2022 р. скоротилась на 84,21%. Дебіторська заборгованість з бюджетом змінюється нерівномірно: у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 375,83%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. зменшилась на 43,84%. Інша поточна дебіторська заборгованість у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 0,37%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. зменшилась на 3,5%. Загальна сума дебіторської заборгованості підприємства у 2022 р. становить 21217197 тис. грн., що на 64,94% більше попереднього року, у 2023 р. – 18960992 тис. грн., що на 10,63% менше 2022 р.

На рис. 2.10 наочно зображено динаміку зміни величини дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується.

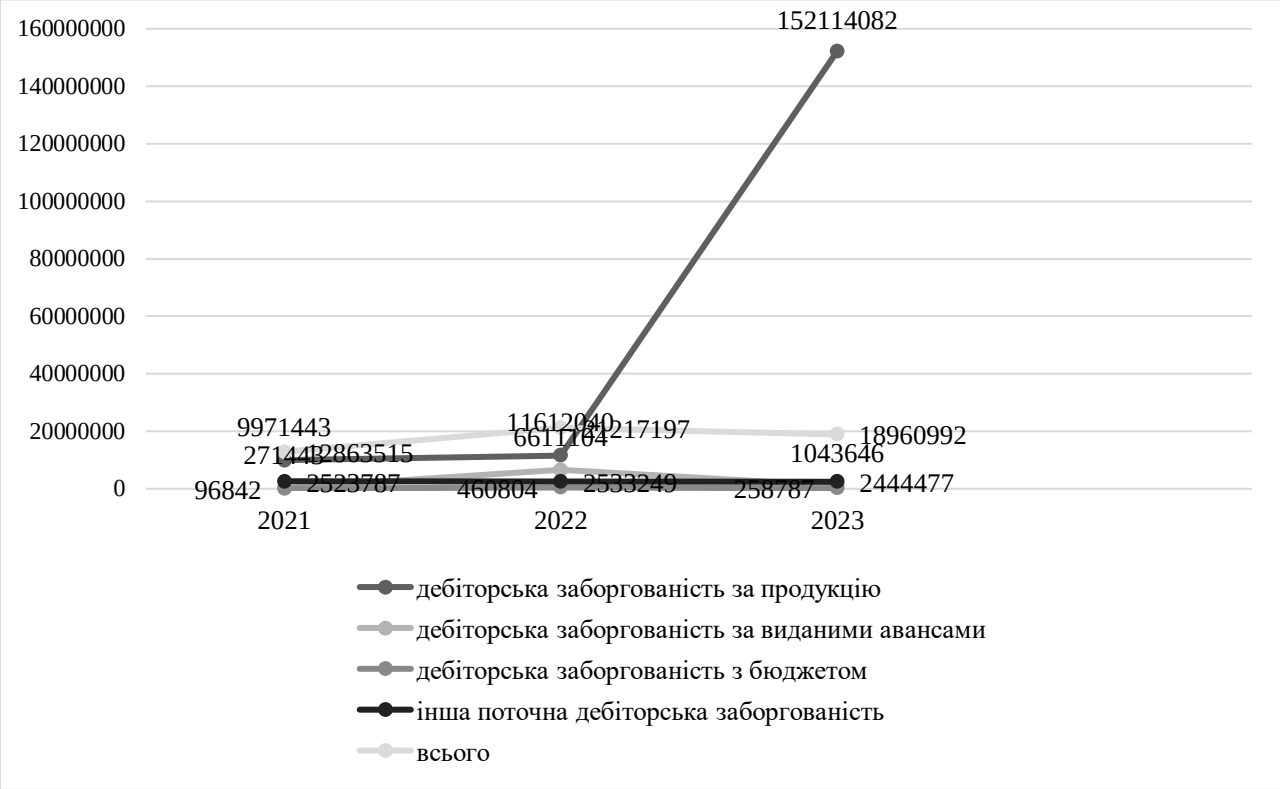

Рисунок 2.10 – Динаміка зміни величини дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн

У табл. 2.17 дослідимо структуру дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Таблиця 2.17 – Вертикальний аналіз дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (на кінець року),%

Показники	2021	2022	2023	Зміни (+,-)	
				2022 від 2021	2023 від 2022
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	77,52	54,73	80,24	-22,79	+25,51
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	2,11	31,16	5,50	+29,05	-25,66
Дебіторська заборгованість з бюджетом	0,75	2,17	1,36	+1,42	-0,81
Інша поточна дебіторська заборгованість	19,62	11,94	12,90	-7,68	+0,96
Всього	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

На рис. 2.11 зображено зміни у структурі дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр.

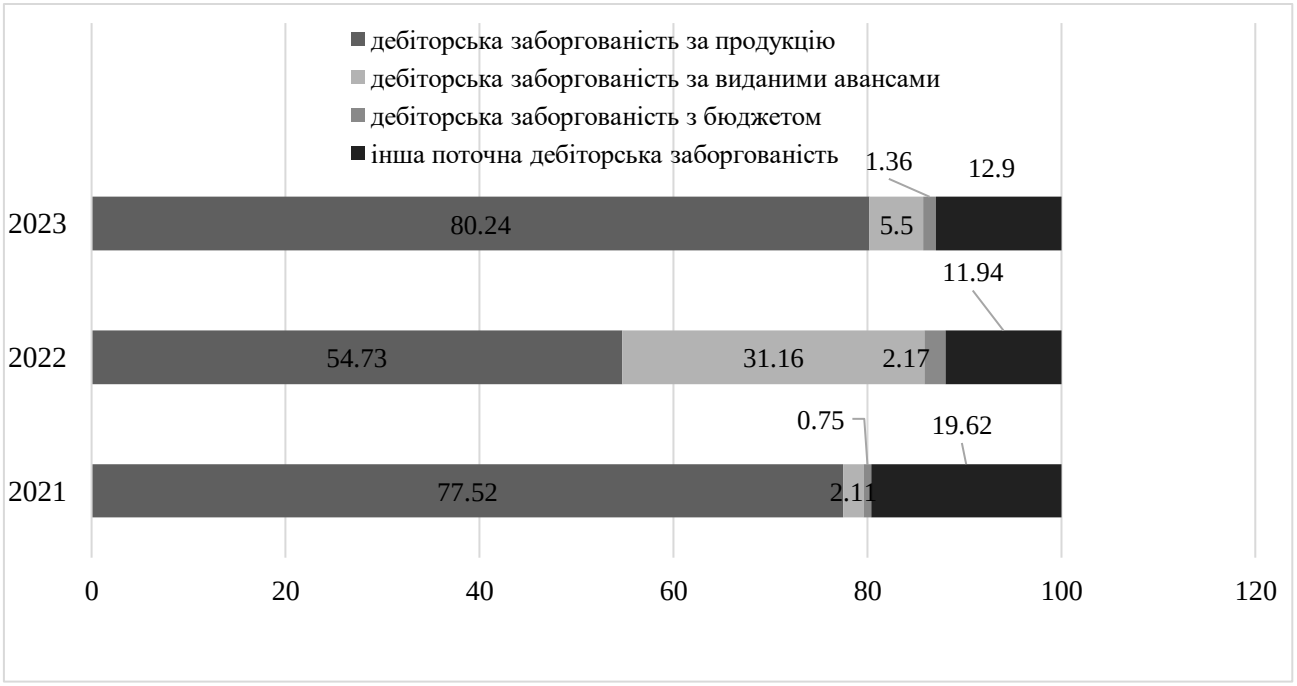

Рисунок 2.11 – Структура дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр., %

Дані, наведені у табл. 2.17 та на рис. 2.11 свідчать про певні зміни у структурі дебіторської заборгованості підприємства, а саме, збільшилась питома вага дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги з 77,52% у 2021 р. до 80,24% у 2023 р., питома вага дебіторської заборгованості за виданими авансами змінюється стрибкоподібно – з 2,11% у 2021 р. до 31,16% у 2022 р., до 5,50% у 2023 р. Найменшу питому вагу у структурі дебіторської заборгованості підприємства займає дебіторська заборгованість з бюджетом – 0,75% у 2021 р., 2,17% у 2022 р., 1,36% у 2023 р. Питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості зменшилась з 19,62% у 2021 р. до 12,90% у 2023 р.

Для поглибленого аналізу стану та структури дебіторської заборгованості підприємства, здійснемо аналіз поточної дебіторської заборгованості за строками непогашення (табл. 2.18).

Таблиця 2.18 – Аналіз поточної дебіторської заборгованості за строками непогашення ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр.

Показник	Всього	У тому числі за строками, днів				
		0-30	31-90	91-180	181-365	>365
2021 рік						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: сума, тис. грн	9971443	767182	1211295	1381440	2099466	4513460
Частка,%	100,00	7,70	12,14	13,85	21,05	45,26
2022 рік						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: сума, тис. грн	11612040	11609837	222	281	1616	84
Частка,%	100,00	99,98	0,00	0,00	0,02	0,00
2023 рік						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: сума, тис. грн	15214082	15138781	5155	3751	11228	55167
Частка,%	100,00	99,51	0,03	0,02	0,08	0,36

У структурі дебіторської заборгованості підприємства (табл. 2.18) найбільшу частку у 2021 році займає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зі строками непогашення більше 365 днів – 45,26%, найменшу – 7,70% дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зі строками непогашення до одного місяця. У 2022-2023 рр. значно змінилась структура дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»: найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зі строками непогашення до одного місяця – 99,98% та 99,51% відповідно, інші строки непогашення дебіторької заборгованості займають незначну долю.

За допомогою даних рис. 2.12 більш наочно розглянемо зміни у структурі поточної дебіторської заборгованості за строками непогашення.

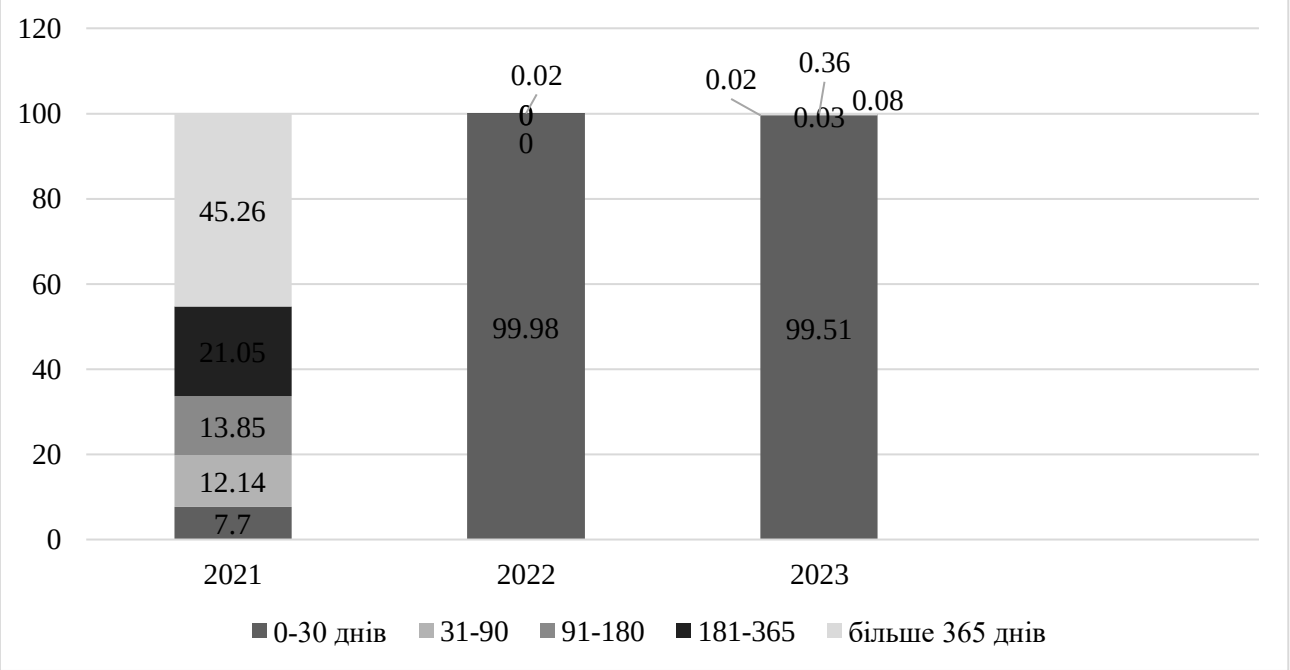

Рисунок 2.12 – Структура поточної дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за строками непогашення,%

Важливим етапом аналізу дебіторської заборгованості підприємства є вивчення якості та ліквідності дебіторської заборгованості за системою

відносних показників (табл. 2.19).

Таблиця 2.19 – Комплексне оцінювання дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за системою відносних показників за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Зміни (+,-)	
				2022 від 2021	2023 від 2022
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	0,67	0,58	0,61	-0,09	+0,03
Тривалість одного обороту (середній період повернення) дебіторської заборгованості, днів	537	620	590	+83	-30
Частка дебіторської заборгованості в майні,%	67,77	74,70	79,32	+6,93	+4,62
Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах,%	86,28	91,75	93,32	+5,47	+1,57
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	2,02	2,36	2,34	+0,34	-0,02
Відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції, %	149,52	171,88	164,52	+22,36	-7,36

Показники комплексного оцінювання дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (табл. 2.19) мають переважно негативну динаміку. Так, коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості зменшився з 0,67 у 2021 р. до 0,61 у 2023 р., а тривалість одного обороту дебіторської заборгованості збільшилась з 537 днів до 590 днів відповідно. Така динаміка пояснюється випереджальним зростанням середньорічної величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням чистого доходу від реалізації продукції.

Частка дебіторської заборгованості в майні збільшилась з 67,77% у 2021 р. до 79,32% у 2023 р., а частка дебіторської заборгованості в оборотних активах – з 86,28% до 93,32% відповідно. Показник, який характеризує відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації

продукції неприпустимо високий і становить 164,52% у 2023 р., що є ознакою катастрофічного стану розрахунків із дебіторами.

У результаті випереджального зростання величини кредиторської заборгованості порівняно із зростанням величини дебіторської заборгованості, коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості зменшився з 2,36 у 2022 р. до 2,34 у 2023 р. (за оптимального рівня близько 1). Якщо у 2021 р. на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 2,02 грн. дебіторської заборгованості, то у 2021 р. – 2,36 грн., у 2023 р. – 2,34 грн. Отже, для підприємства залишаються актуальними питання поліпшення стану платіжно-розрахункових відносин.

Значну частку в складі джерел формування капіталу підприємства мають позикові кошти, у тому числі кредиторська заборгованість. Тому необхідно поряд з дебіторською заборгованістю аналізувати і кредиторську заборгованість, її склад, структуру, динаміку, а потім провести порівняльний аналіз із дебіторською заборгованістю (табл. 2.20).

Таблиця 2.20 – Горизонтальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (на кінець року), тис. грн

Показники	2021	2022	2023	Темп приросту (падіння),%	
				2022/ 2021	2023/ 2022
Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	2290836	3071688	3189779	+34,08	+3,84
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	834872	1362518	1194740	+63,20	-12,31
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	20782	4591	39113	-77,91	+751,95
у тому числі з податку на прибуток	-	-	31346	-	-
Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	6518	2640	5771	-59,50	+118,60
Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	25576	12074	22126	-52,79	+83,25
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами	2126459	2136847	3615129	+0,49	+69,18
Всього	5305043	6590358	8066658	+24,23	+22,40

За результатами горизонтального аналізу кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», підприємство у 2023 р. має зростання за всіма видами заборгованості. У 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями на 34,08%, за товари, роботи, послуги на 63,20%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – було зменшення на 12,31%. Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом змінюється нерівномірно: у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшення на 77,91%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. збільшення на 751,95%. Кредиторська заборгованість за одержаними авансами у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 0,49%, але у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 69,18%. Загальна сума кредиторської заборгованості підприємства у 2022 р. становить 6590358 тис. грн., що на 24,23% більше попереднього року, у 2023 р. – 8066658 тис. грн., що на 22,40% більше 2022 р.

На рис. 2.13 наочно зображено динаміку зміни величини кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується.

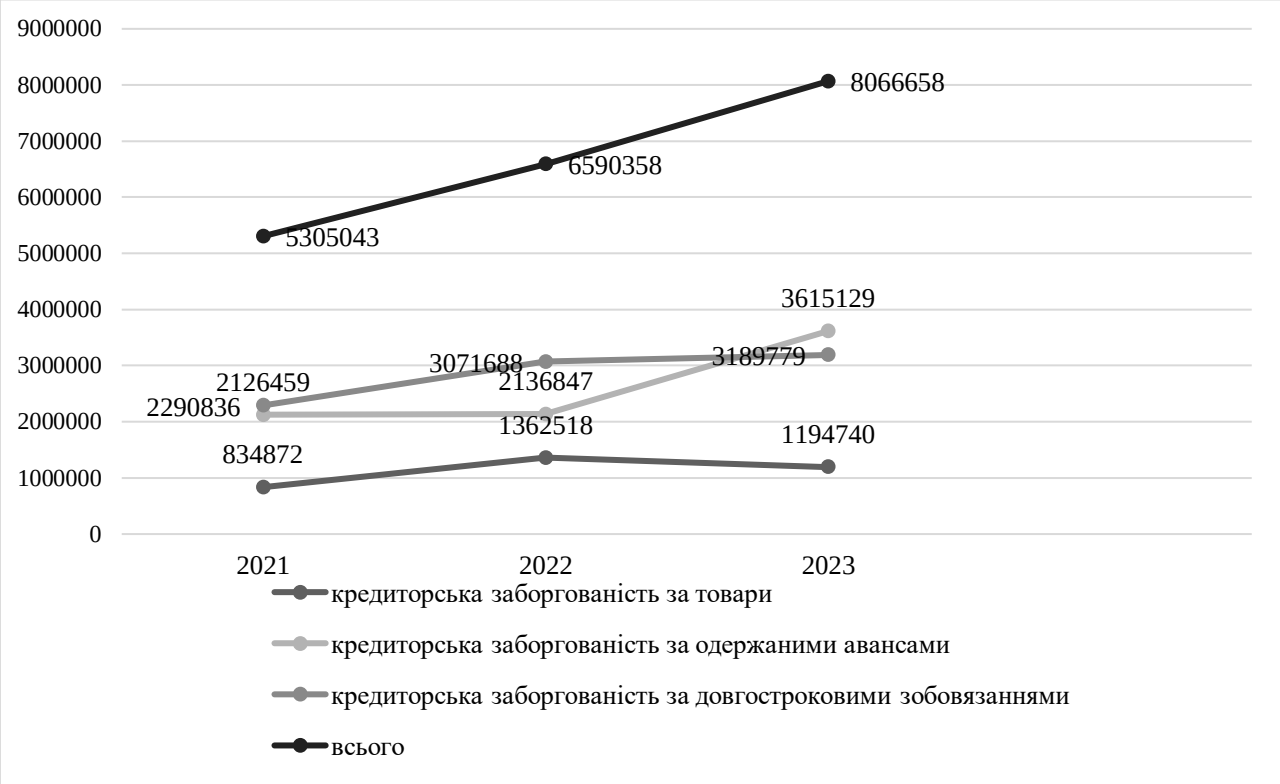

Рисунок 2.13 – Динаміка зміни величини кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн

У табл. 2.21 дослідимо структуру кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод».

Таблиця 2.21 – Вертикальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (на кінець року),%

Показники	2021	2022	2023	Зміни (+,-)	
				2022 від 2021	2023 від 2022
Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	43,18	46,62	39,54	+3,44	-7,08
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	15,74	20,67	14,81	+4,93	-5,86
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0,40	0,07	0,48	-0,33	+0,41
Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,12	0,04	0,07	-0,08	+0,03
Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	0,48	0,18	0,27	-0,30	+0,09
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами	40,08	32,42	44,82	-7,66	+12,40
Всього	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

На рис. 2.14 зображено зміни у структурі кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр.

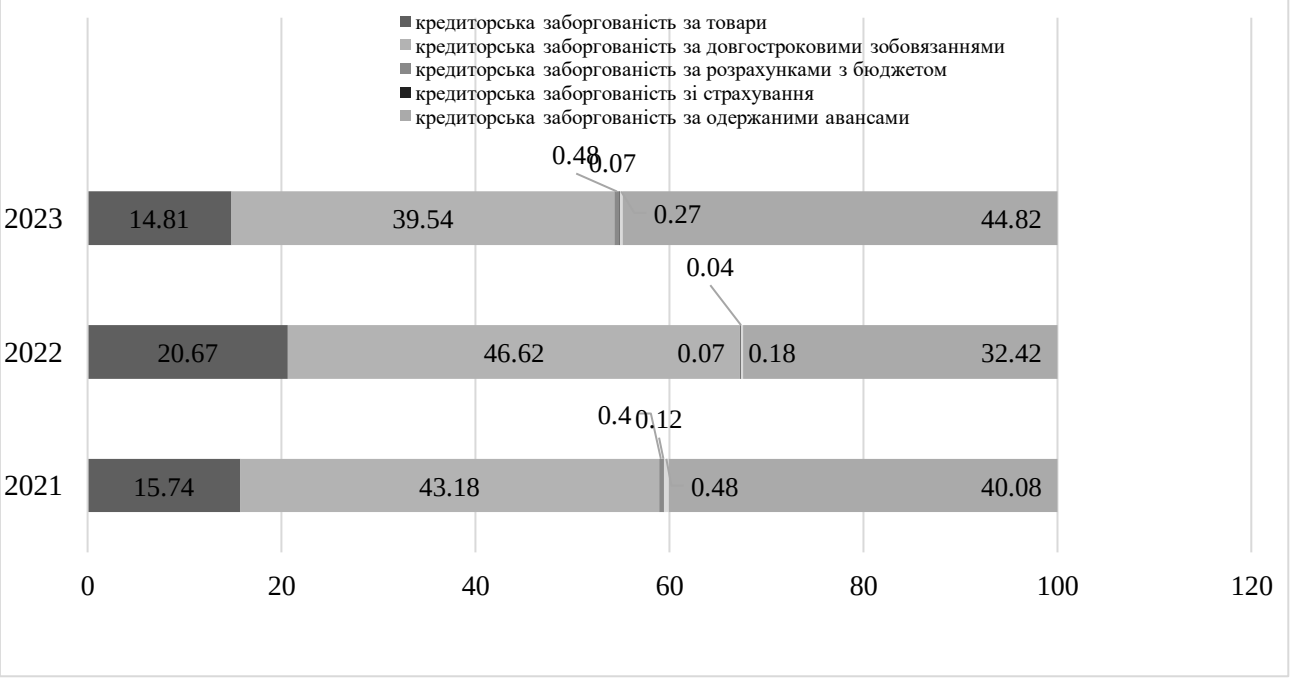

Рисунок 2.14 – Структура кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр., %

Дані, наведені у табл. 2.21 та на рис. 2.14 свідчать про певні зміни у структурі кредиторської заборгованості підприємства, а саме, збільшилась питома вага кредиторської заборгованості за одержаними авансами з 40,08% у 2021 р. до 44,82% у 2023 р. Питома вага кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями дещо зменшилась у 2021 р. з 43,18% до 39,54% у 2023 р. Ці два види заборгованості мають найбільшу частку у структурі кредиторської заборгованості підприємства. Питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилась з 15,74% у 2021 р. до 14,81% у 2023 р., питома вага кредиторської заборгованості зі страхування займає найменшу частку у структурі кредиторської заборгованості підприємства і складає 0,12% у 2021 р., 0,04% у 2022 р., 0,07% у 2023 р.

Комплексне оцінювання кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» здійснемо за системою відносних показників (табл. 2.22).

Таблиця 2.22 – Комплексне оцінювання кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за системою відносних показників за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Зміни (+,-)	
				2022 від 2021	2023 від 2022
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	1,23	1,03	1,05	-0,20	+0,02
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	293	349	343	+56	-6
Частка кредиторської заборгованості в капіталі,%	33,61	31,59	33,97	-2,02	+2,38
Частка кредиторської заборгованості в зобов'язаннях,%	46,37	42,49	43,47	-3,88	+0,98
Частка кредиторської заборгованості в поточних зобов'язаннях,%	61,84	56,02	55,20	-5,82	-0,82
Відношення кредиторської заборгованості до оборотних активів,%	42,78	38,80	39,96	-3,98	+1,16
Припадає кредиторської заборгованості на 1 грн дебіторської заборгованості, грн.	0,50	0,42	0,43	-0,08	+0,01
Відношення кредиторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції, %	74,14	72,68	70,45	-1,46	-2,23
Коефіцієнт співвідношення періодів погашення дебіторської та кредиторської заборгованості	1,83	1,78	1,72	-0,05	-0,06

Показники комплексного оцінювання кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (табл. 2.22) мають переважно негативну динаміку. Зокрема, коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості зменшився з 1,23 у 2021 р. до 1,05 у 2023 р., а тривалість одного обороту кредиторської заборгованості відповідно зросла з 293 до 343 днів. Така динаміка пояснюється тим, що за збільшення собівартості реалізованої продукції на 25,09%, середньорічна величина кредиторської заборгованості зросла на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р.

Частка кредиторської заборгованості в капіталі підприємства незначно підвищилась з 33,61% у 2021 р. до 33,97% у 2023 р., у зобов'язаннях зменшилась з 46,37% до 43,47%, у поточних зобов'язаннях – 61,84% до 55,20%. Показник, який характеризує відношення кредиторської заборгованості до оборотних активів незначно знизився з 42,78% у 2021 р. до 39,96% у 2023 р., проте його високий рівень свідчить про нездатність підприємства своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами. Це саме стосується показника відношення кредиторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції, який демонструє неприпустимо високий рівень – 74,14% у 2021 р., 72,68% у 2022 р., 70,45% у 2023 р.

У результаті випереджального зростання середньорічної величини дебіторської заборгованості порівняно зі зростанням середньорічної величини кредиторської заборгованості, показник, який характеризує, скільки припадає кредиторської заборгованості на 1 грн дебіторської заборгованості, зменшився з 0,50 до 0,43 грн. Коефіцієнт співвідношення періодів погашення дебіторської та кредиторської заборгованості дещо зменшився з 1,83 у 2021 р. до 1,78 у 2022 р., до 1,72 у 2023 р.

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо є ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і може бути достовірно визначена її сума. Кредиторська заборгованість – це залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасового одержання майна інших суб'єктів господарювання. На рис. 2.15 і 2.16

зображено показники співвідношення та оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості.

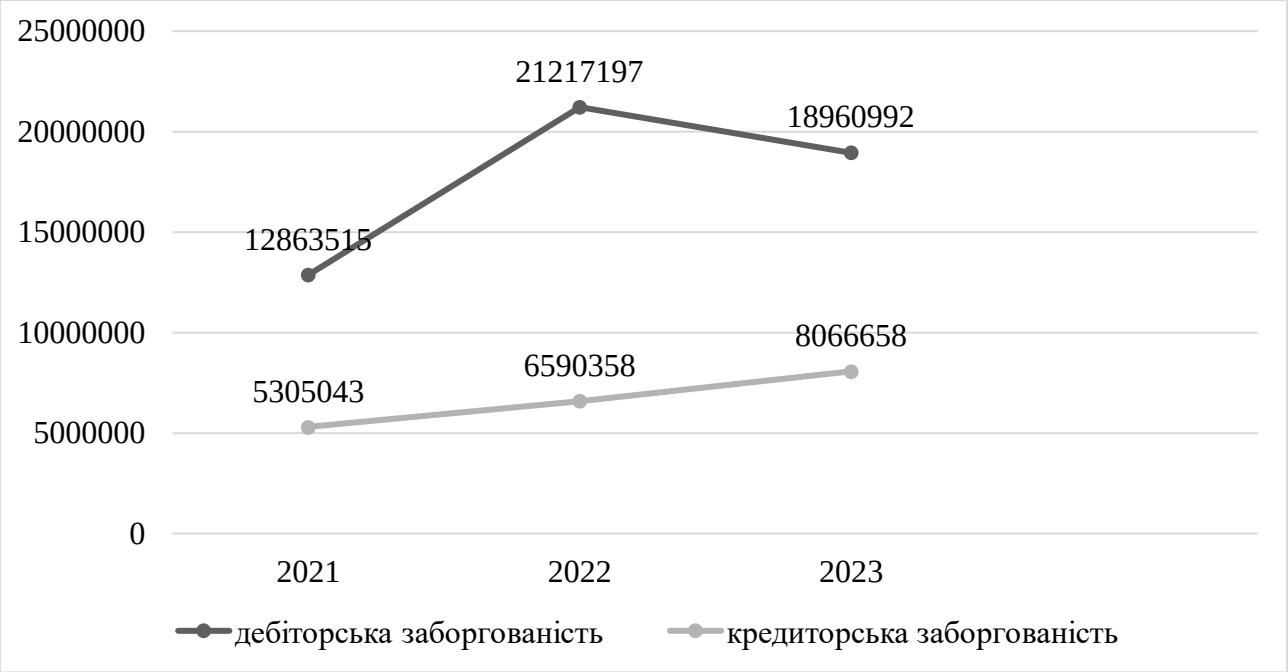

Рисунок 2.15 – Показники співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (на кінець року), тис. грн

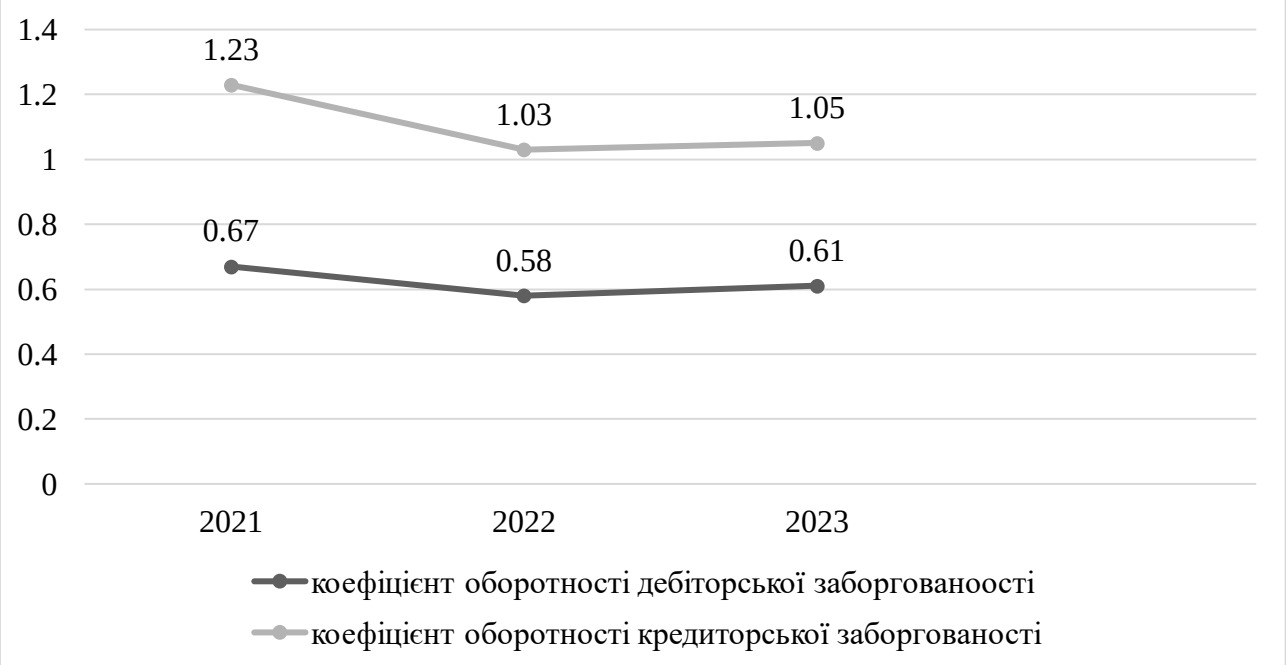

Рисунок 2.16 – Показники оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Обов'язковим є порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства шляхом складання розрахункового балансу, визначення дебетового (кредитового) сальдо (табл. 2.23).

Таблиця 2.23 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» (на кінець року), тис. грн

Вид заборгованості	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			дебіторської (активне сальдо)	кредиторської (пасивне сальдо)
2021 рік				
За довгостроковими зобов'язаннями	-	2290836	-	2290836
За товари, роботи, послуги	9971443	834872	9136571	-
З бюджетом	96842	20782	76060	-
За авансами	271443	2126459	-	1855016
Інша заборгованість	2523787	32094	2491693	-
Всього	12863515	5305043	7558472	-
2022 рік				
За довгостроковими зобов'язаннями	-	3071688	-	3071688
За товари, роботи, послуги	11612040	1362518	10249522	-
З бюджетом	460804	4591	456213	-
За авансами	6611104	2136847	4474257	-
Інша заборгованість	2533249	14714	2518535	-
Всього	21217197	6590358	14626839	-
2023 рік				
За довгостроковими зобов'язаннями	-	3189779	-	3189779
За товари, роботи, послуги	15214082	1194740	14019342	-
З бюджетом	258787	39113	219674	-
За авансами	1043646	3615129	-	2571483
Інша заборгованість	2444477	27897	2416580	-
Всього	18960992	8066658	10894334	-

За даними табл. 2.23 спостерігається активне сальдо за результатами

господарської діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за період 2021-2023 рр. Станом на кінець 2023 р. спостерігається активне сальдо у розмірі 10894334 тис. грн, при чому, за товари, роботи, послуги – 14019342 тис. грн, з бюджетом – 219674 тис. грн, інша заборгованість – 10894334 тис. грн. У цілому, дебіторська заборгованість перевищує кредиторську заборгованість у 2,35 рази, що свідчить про вилучення оборотних коштів із господарської діяльності підприємства на користь дебіторів.

Висновки до розділу 2

У даному розділі здійснено аналіз результатів господарської діяльності підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод». Зокрема, визначено динаміку показників виробничо-господарської діяльності підприємства, проведено горизонтальний та вертикальний аналіз активів та фінансових ресурсів, аналіз ефективності використання власного капіталу та позикових коштів підприємства, досліджено динаміку руху грошових коштів, проаналізовано показники ділової та ринкової активності підприємства, ліквідності, фінансової стійкості, проаналізовано показники стану дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства.

Аналіз проведений на основі фінансової звітності підприємства за 2021-2023 роки. У процесі аналізу показники порівнювалися з нормативними значеннями та значеннями попередніх років, за результатами якого визначалося наскільки ефективно підприємство здійснює господарську діяльність та використовує власні можливості.

Проведений аналіз результатів господарської діяльності підприємства дозволяє виділити наступне:

– у 2022 р. порівняно з 2021 р. збільшилась вартість майна – на 3,8%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 14,6%, що свідчить про певне нарощування майного потенціалу підприємства;

– вартість необоротних активів знизилась на 10,1% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 7,5% у 2023 р. порівняно з 2022 р., а вартість оборотних активів дещо зросла – на 7,5% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 19,6% у 2023 р. порівняно з 2022 р., така динаміка свідчить про зростання показника співвідношення оборотних і необоротних активів, а також про створення умов для прискорення оборотності активів;

– власний капітал підприємства зменшився на 3,3% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 2,4% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Проте, дещо збільшились зобов'язання підприємства – на 6,43% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 20,44% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Отже, у підприємства знизився рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом;

– збільшилась залежність підприємства від довгострокових зобов'язань (на 2,77% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 5,99% у 2023 р. порівняно з 2022 р.) і короткострокових зобов'язань (на 7,65% і на 25,04% відповідно);

– серед джерел формування капіталу дещо зменшилась кредиторська заборгованість – на 2,48% у 2022 р. порівняно з 2021 р., але зросла на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Підвищення рівня цього показника свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з кредиторами;

– немає рівноваги між сумами і динамікою дебіторської і кредиторської заборгованості. Так, збільшення дебіторської заборгованості у 2022 р. порівняно з 2021 р. становить 14,4%, збільшення у 2023 р. порівняно з 2022 р. – 21,7%; зменшення кредиторської заборгованості становило 2,48% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і збільшення на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Отже, шляхи зміцнення майнового стану підприємства мають бути пов'язані насамперед з удосконаленням управління дебіторською і кредиторською заборгованістю;

– у звітному 2023 р. порівняно з базовим 2021 р. чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 2176828 тис. грн., або 26,5%. Ця зміна відбулась під впливом таких факторів. У результаті зростання середньорічної

вартості майна на 3427471 тис. грн., що становить 18,9%, чистий дохід збільшився на 1483460,35 тис. грн. Водночас за рахунок збільшення ресурсовіддачі на 0,03 грн. (6,7%), чистий дохід збільшився на 693367,65 тис. грн. Таким чином, головним фактором збільшення чистого доходу від реалізації продукції стало зростання середньорічної вартості майна.

– коефіцієнт загальної ліквідності знизився з 1,445 у 2021 р. до 1,381 у 2023 р., тобто на 0,064, під впливом певних факторів. У результаті збільшення оборотних активів на 4083172 тис. грн, або 28,64%, коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 0,414. Водночас, за рахунок збільшення поточних зобов'язань на 3412733 тис. грн, або 34,60%, коефіцієнт загальної ліквідності зменшився на 0,478. Отже, головним фактором зниження коефіцієнта загальної ліквідності стало зростання поточних зобов'язань;

– баланс ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге, третє та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності;

– отримані значення показників автономії і концентрації залученого капіталу свідчать про те, що дане підприємство має значну залежність від зовнішніх джерел фінансування, тобто не має можливості працювати на власному капіталі, а здійснює залучення позикового капіталу;

– підприємство має рентабельність за основними показниками тільки за результатами 2023 р. За 2021 і 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від'ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2021 р. мають тенденцію до збільшення;

– за результатами горизонтального аналізу дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», підприємство має суми за чотирма видами поточної дебіторської заборгованості. У 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла дебіторська заборгованість за продукцію, товари,

роботи, послуги на 16,45%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 31,02%. Дебіторська заборгованість за виданими авансами у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 2335,54%, але у 2023 р. порівняно з 2022 р. скоротилась на 84,21%. Дебіторська заборгованість з бюджетом змінюється нерівномірно: у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 375,83%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. зменшилась на 43,84%. Інша поточна дебіторська заборгованість у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 0,37%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. зменшилась на 3,5%. Загальна сума дебіторської заборгованості підприємства у 2022 р. становить 21217197 тис. грн., що на 64,94% більше попереднього року, у 2023 р. – 18960992 тис. грн., що на 10,63% менше 2022 р.;

– у 2022-2023 рр. значно змінилась структура дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»: найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зі строками непогашення до одного місяця – 99,98% та 99,51% відповідно, інші строки непогашення дебіторької заборгованості займають незначну долю;

– показники комплексного оцінювання дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» мають переважно негативну динаміку. Так, коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості зменшився з 0,67 у 2021 р. до 0,61 у 2023 р., а тривалість одного обороту дебіторської заборгованості збільшилась з 537 днів до 590 днів відповідно. Така динаміка пояснюється випереджальним зростанням середньорічної величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням чистого доходу від реалізації продукції. Частка дебіторської заборгованості в майні збільшилась з 67,77% у 2021 р. до 79,32% у 2023 р., а частка дебіторської заборгованості в оборотних активах – з 86,28% до 93,32% відповідно. Показник, який характеризує відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції неприпустимо високий і становить 164,52% у 2023 р., що є ознакою катастрофічного стану розрахунків із дебіторами. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості зменшився з 2,36 у 2022 р. до 2,34 у 2023 р. (за оптимального рівня близько 1). Якщо у 2021 р. на

1 грн. кредиторської заборгованості припадало 2,02 грн. дебіторської заборгованості, то у 2021 р. – 2,36 грн., у 2023 р. – 2,34 грн. Отже, для підприємства залишаються актуальними питання поліпшення стану платіжно-розрахункових відносин;

– за результатами горизонтального аналізу кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», підприємство у 2023 р. має зростання за всіма видами заборгованості. У 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями на 34,08%, за товари, роботи, послуги на 63,20%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – було зменшення на 12,31%. Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом змінюється нерівномірно: у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшення на 77,91%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. збільшення на 751,95%. Кредиторська заборгованість за одержаними авансами у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 0,49%, але у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 69,18%. Загальна сума кредиторської заборгованості підприємства у 2022 р. становить 6590358 тис. грн., що на 24,23% більше попереднього року, у 2023 р. – 8066658 тис. грн., що на 22,40% більше 2022 р.;

– відбулись певні зміни у структурі кредиторської заборгованості підприємства, а саме, збільшилась питома вага кредиторської заборгованості за одержаними авансами з 40,08% у 2021 р. до 44,82% у 2023 р. Питома вага кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями дещо зменшилась у 2021 р. з 43,18% до 39,54% у 2023 р. Ці два види заборгованості мають найбільшу частку у структурі кредиторської заборгованості підприємства. Питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилась з 15,74% у 2021 р. до 14,81% у 2023 р., питома вага кредиторської заборгованості зі страхування займає найменшу частку у структурі кредиторської заборгованості підприємства і складає 0,12% у 2021 р., 0,04% у 2022 р., 0,07% у 2023 р.;

– показники комплексного оцінювання кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» мають

переважно негативну динаміку. Зокрема, коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості зменшився з 1,23 у 2021 р. до 1,05 у 2023 р., а тривалість одного обороту кредиторської заборгованості відповідно зросла з 293 до 343 днів. Така динаміка пояснюється тим, що за збільшення собівартості реалізованої продукції на 25,09%, середньорічна величина кредиторської заборгованості зросла на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р.;

– порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» свідчить про активне сальдо за результатами господарської діяльності підприємства за період 2021-2023 рр. Станом на кінець 2023 р. спостерігається активне сальдо у розмірі 10894334 тис. грн, при чому, за товари, роботи, послуги – 14019342 тис. грн, з бюджетом – 219674 тис. грн, інша заборгованість – 10894334 тис. грн. У цілому, дебіторська заборгованість перевищує кредиторську заборгованість у 2,35 рази, що свідчить про вилучення оборотних коштів із господарської діяльності підприємства на користь дебіторів.

3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ТА КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

3.1 Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства

Ефективне управління дебіторською заборгованістю є ключовим фактором для забезпечення сталого розвитку та стабільності підприємства. Воно дозволяє адаптуватися до змін як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі, що є важливим для підтримки фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Зовнішнє середовище, до якого відносяться такі фактори, як стан фінансового ринку, рівень інфляції, попит на продукцію та її обсяг, впливає на здатність підприємства управляти дебіторською заборгованістю. Внутрішнє середовище охоплює кредитну політику підприємства, організацію розрахунків та контроль за дебіторською заборгованістю, що також визначає ефективність цього процесу.

Дебіторська заборгованість – це сума, яку підприємство має отримати від своїх клієнтів за вже надані товари, роботи чи послуги. Вона є активом підприємства, оскільки передбачається, що ці кошти будуть отримані в майбутньому і принесуть економічні вигоди. Важливо, що дебіторська заборгованість може бути лише тоді визнана активом, якщо є достатня ймовірність її отримання і сума може бути достовірно визначена.

Порівняно з кредиторською заборгованістю, де підприємство має зобов’язання перед своїми кредиторами, дебіторська заборгованість відображає майбутні надходження, що позитивно впливає на фінансову стабільність підприємства, якщо вона належним чином контролюється і управляється [46].

Дебіторська заборгованість ділиться за такими ознаками: за контрагентами; за терміном погашення; за платоспроможністю дебіторів; за об'єктами, щодо яких виникли зобов'язання дебіторів.

Обов'язковим є поділ дебіторської заборгованості на поточну і довгострокову. В свою чергу поточна дебіторська заборгованість класифікується на безнадійну та сумнівну (сумнівний борг). Підприємства ні в якому разі не повинні дозволити щоб поточна дебіторська заборгованість перетворилася в безнадійну, тому що повернути грошові кошти або активи в такому випадку буде неможливо. У зв'язку з цим необхідно впровадити метод запобігання виникнення сумнівної та безнадійної заборгованості, який полягає у вчасному виявленні сумнівної заборгованості, яка згодом може перерости в безнадійну; здійсненні періодичної інвентаризації заборгованостей; створенні списку сумнівних дебіторів [47].

Комплекс заходів підприємства по мінімізації ризиків при управлінні дебіторською заборгованістю узагальнено на рис. 3.1.

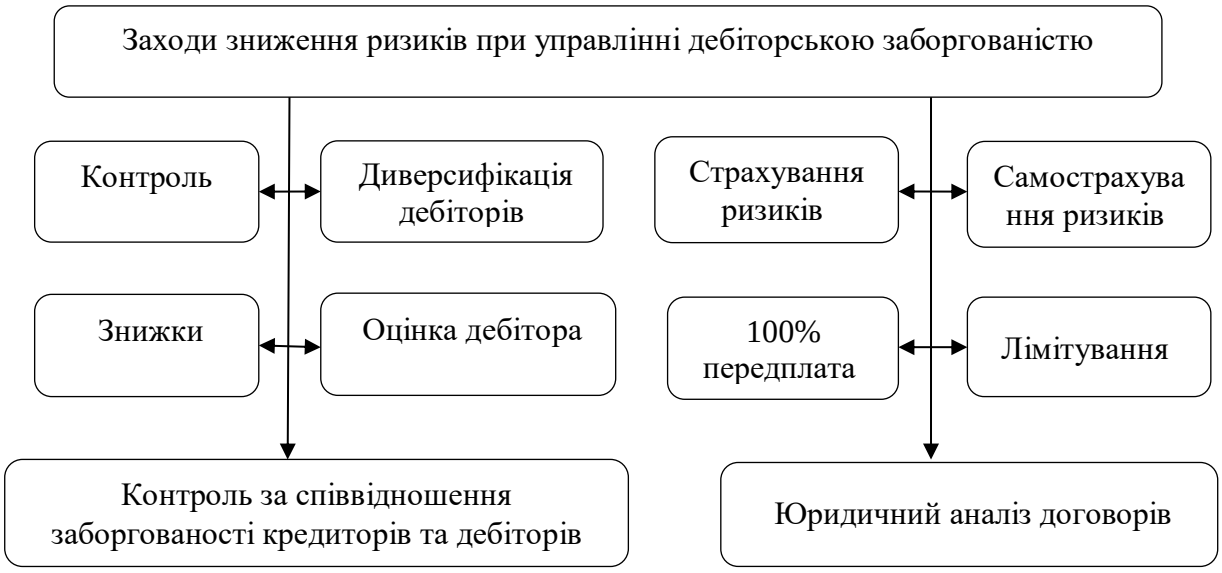

Рисунок 3.1 – Заходи зниження ризиків при управлінні дебіторською заборгованістю [47]

Рефінансування дебіторської заборгованості є важливим інструментом для покращення ліквідності підприємства, особливо в умовах нестабільного ринку. Це процес, який дозволяє підприємствам переводити свою дебіторську заборгованість в інші форми оборотних активів, такі як грошові кошти або цінні папери. Замість того, щоб чекати погашення боргів покупцями, підприємства можуть прискорити отримання грошових коштів через фінансові операції, що забезпечують рефінансування дебіторської заборгованості. Зарубіжна практика показує що реалізація основних сучасних форм рефінансування заборгованості, таких як обіг векселів, факторинг, форфейтинг істотно прискорює трансформацію заборгованості дебіторів в грошові кошти [48].

Безумовно однією з найефективніших форм рефінансування є факторинг. Факторинг – це різновид торгових і комісійних операцій, що поєднується з кредитуванням оборотного капіталу клієнта, і пов'язаний з інкасуванням його дебіторської заборгованості. Основна цінність факторингу полягає в його комплексності. Факторингова операція дає можливість підприємству рефінансувати переважну частину дебіторської заборгованості, щодо надання покупцеві кредиту в короткі строки, скоротивши тим самим період фінансового та операційного циклу [49].

Також ефективним методом управління дебіторською заборгованістю є аутсорсинг – перекладання зобов'язань на посередників, які спеціалізуються на певних видах діяльності і мають для цього достатні ресурси і можливості, що є особливо актуальним для підприємств малого та середнього бізнесу, які немають достатньо ресурсів для виокремлення підрозділів по роботі з дебіторами.

Як уже зазначалося, дебітори не завжди сумлінно виконують свої зобов'язання перед підприємствами. Тому у зв'язку з цим необхідно використовувати такий метод управління дебіторською заборгованістю як аналіз, перевірка та контроль дебіторів. До цього методу відноситься поглиблений аналіз платоспроможності дебіторів, їх фінансового стану,

здатності дебіторів вчасно виплачувати свої борги незважаючи на вплив різних економічних чинників та інших факторів [50].

Одним із важливих кроків є створення бази даних або електронної картотеки боржників. Це дозволяє здійснювати постійний моніторинг заборгованості, своєчасно нагадувати дебіторам про їхні зобов'язання і попереджати про можливі порушення термінів погашення. Такі заходи допомагають підтримувати ефективну комунікацію з дебіторами та зменшують ймовірність утворення безнадійної заборгованості.

Далі, підприємству слід розробити план-графік роботи з дебіторами щодо інкасації заборгованості. Це план включає інвентаризацію заборгованості, її класифікацію за строками та забезпеченістю, а також оцінку надійності повернення коштів від кожного дебітора. Залежно від результатів цього аналізу, підприємство може розробляти індивідуальні стратегії погашення заборгованості, включаючи подальші кроки для вирішення проблем з неплатежами, такі як реструктуризація боргу або залучення колекторських агентств.

Завдяки такому системному підходу підприємство зможе не тільки підвищити ефективність збору дебіторської заборгованості, але й значно зменшити ймовірність виникнення фінансових проблем, пов'язаних із затримкою платежів від дебіторів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – План-графік роботи з дебіторами щодо інкасації заборгованості [51]

Вид роботи	Зміст роботи
Складання списку дебіторів	Систематизація, упорядкування дебіторів за сумою боргу, строками, фінансовим станом
Складання графіку роботи з дебіторами	План щоденних заходів, а саме переговори, листи, договори, заліки
Узгодження дій з погашення заборгованості	Графіки погашення заборгованості, а саме аналіз балансів, інформація про боржників дебітора
Самостійні дії з погашення боргу	Оформлення заборгованості векселем, факторинг тощо

Промисловим підприємствам необхідно встановити оптимальний розмір і термін погашення дебіторської заборгованості для забезпечення фінансової стабільності та безперервного виробничого процесу. Вибір цих параметрів залежить від специфіки галузі, в якій працює підприємство, а також від вимог ринку і можливостей самого підприємства.

Оптимальний розмір дебіторської заборгованості не повинен бути надмірним, щоб не блокувати фінансові ресурси, які можна було б використовувати для забезпечення виробничого процесу, постачання та своєчасного виконання інших зобов'язань. Занадто велика дебіторська заборгованість може створити проблеми з ліквідністю і ускладнити виконання фінансових зобов'язань перед кредиторами та постачальниками.

Термін погашення дебіторської заборгованості також повинен бути чітко визначений і відповідати вимогам підприємства та ринковій ситуації. Установлення оптимального терміну погашення дозволить підприємству уникнути негативного впливу на його фінансовий стан, а також забезпечить стабільність у взаємовідносинах з контрагентами. Важливо, щоб цей термін відповідав економічним умовам, галузевим стандартам та внутрішній стратегії підприємства.

Ключовим елементом у цьому процесі є постійний оперативний контроль за дебіторською заборгованістю. Він дозволяє підприємству стежити за своєчасністю погашення боргів і вчасно реагувати на можливі затримки. Оперативний моніторинг допомагає також оцінювати, чи є запропоновані відстрочки платежів обґрунтованими з точки зору фінансового стану підприємства та ринкових умов. Це дає змогу своєчасно коригувати політику щодо дебіторської заборгованості та мінімізувати ризики, пов'язані з неплатежами [52].

Для оцінювання прогнозу зростання рівня дебіторської заборгованості використовуємо метод екстраполяції, що дозволяє розрахувати прогнозні показники рівня дебіторської заборгованості підприємства (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Рівень дебіторської заборгованості на підприємстві ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2019-2023 рр.

Порядковий номер року (t)	Розмір заборгованості (у)	Лацюговий абсолютний приріст, тис.грн (Δу)
2019	13658332	-
2020	11734564	-1923768
2021	12863515	1128951
2022	21217197	8353682
2023	18960992	-2256205
Всього	78434600	5302660

Визначимо середнє зменшення рівня дебіторської заборгованості підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»:

Δу = 5302660 : 4 = 1325665 тис. грн.

Отже, кожного року рівень дебіторської заборгованості буде збільшуватися на 1325665 тис. грн., що обумовить збільшення показника у перспективному періоді:

Δy_{2024} = 18960992 + 1325665 = 20286657 тис. грн.

Δy_{2025} = 20286657+ 1325665 = 21612322 тис. грн.

Δy_{2026} = 21612322 + 1325665 = 22937987 тис. грн.

Графік динаміки зміни рівня дебіторської заборгованості представимо на рис. 3.2.

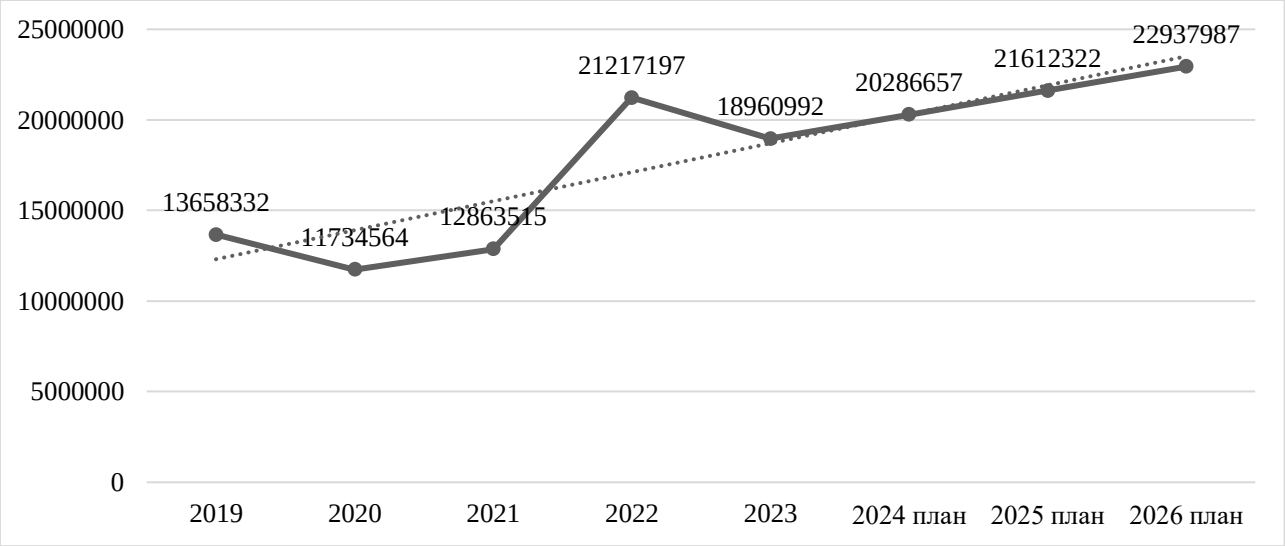

Рисунок 3.2 – Динаміка зміни розміру дебіторської заборгованості на ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», тис. грн.

Збільшення рівня дебіторської заборгованості обумовлено тенденціями, які спостерігаються на ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», поряд із цим важливим є оптимізація рівня дебіторської заборгованості в перспективному періоду, що можна визначити за формулою:

$$k(t_{opt}) = k_{max} \times \left(1 - \frac{k}{t_{opt}}\right) = k_{max} \times \left(1 - \sqrt{\frac{\text{кк}_1}{D_{max}\left(\frac{p_2}{p_1} \times k_d\right)}}\right) \quad (3.1)$$

Спочатку визначимо коефіцієнт пропорційності (к):

$$\text{к} = \frac{18960992 - 21217197}{21217197 - 12863515} = -0{,}2700 \quad (3.2)$$

Фінансові витрати (навіть потенційні) від дебіторської заборгованості (р_2) визначимо на підставі значень валового прибутку та собівартості:

$$\text{р}_2 = \frac{2719705 \times 7682711}{18960992} = 1101983{,}88 \text{ тис. грн.} \quad (3.3)$$

Далі визначимо коефіцієнт витрат, що залежить від розміру дебіторської заборгованості та коефіцієнту витрат, що залежить від кредитного періоду:

$$\text{к}_\text{т} = \frac{-0{,}27 + \sqrt{|0{,}27^2 - 4 \times 1 \times 0{,}365|}}{2 \times 1} = 0{,}4539. \quad (3.4)$$

$$\text{к}_\text{дзтов} = 0{,}4539 - (-0{,}27) = 0{,}7239. \quad (3.5)$$

Наступним етапом визначимо оптимальний період обороту дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»:

$$t_{opt} = \sqrt{\frac{-0{,}27 \times 18960992 \times \left(\frac{1101983{,}88}{7682{,}711} \times 0{,}7239\right)}{0{,}4539}} = 342 \text{ дня} \quad (3.6)$$

Далі визначимо оптимальний розмір дебіторської заборгованості підприємства:

$$D(t_{opt}) = 18960992 \times \left(1 - \sqrt{\frac{0{,}4539 \times 0{,}27}{18960992 \times \left(\frac{1101983{,}88}{7682{,}711} \times 0{,}7239\right)}}\right) = 18309458 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, ми визначили, що оптимальний рівень дебіторської заборгованості є дещо нижчий ніж фактичний у 2023 р.:

18309458 тис. грн. < 18960992 тис. грн.

Також необхідно збільшувати кількість дебіторів щоб зменшити ризик несплати значним одним чи кількома дебіторами. Пошук потенційних дебіторів дає переваги підприємствам у майбутньому періоді.

Метод заохочування та покарання дебіторів є ефективним інструментом для прискорення погашення дебіторської заборгованості та підтримання стабільного фінансового стану підприємства. Одним із найбільш поширених підходів є надання знижок дебіторам за раннє погашення боргів. Це стимулює дебіторів здійснювати оплату до встановленого терміну, що в свою чергу покращує ліквідність підприємства і знижує ризики, пов’язані з простроченими боргами. Вигода для підприємства полягає в тому, що воно отримує кошти швидше, що дозволяє зменшити залежність від дебіторської заборгованості і запобігти її накопиченню.

Окрім надання знижок, підприємства можуть застосовувати інші методи для управління дебіторською заборгованістю, такі як передоплата при відпуску товарів або здійснення комерційних розрахунків. Передоплата дозволяє підприємству зменшити ризики неплатежів і підвищити рівень фінансової стабільності. Це особливо актуально для підприємств, що мають обмежену ліквідність або працюють у ризикованих економічних умовах [53].

Для запобігання порушень виплати дебіторами боргів необхідно розробити систему штрафних санкцій (пені, штрафи, неустойки) за прострочення платежу, призупинення постачання продукції, передача майна та майнових прав в заставу, яка буде ефективно контролюватися підприємством у тісній співпраці з юридичними службами. Важливим для підприємств є припинення відносин з дебіторами які є постійними порушниками платіжної дисципліни (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Складники ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємства [17]

Методи щодо зменшення простроченої або сумнівної дебіторської заборгованості			Попереджувальні дії, що спрямовані на недопущення виникнення невиправданої заборгованості	
1	психологічні	нагадування про заборгованість чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу	1	Ефективно розроблена кредитна політика підприємства
2	економічні	фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачання	2	Попередній аналіз платоспроможності потенційних контрагентів
3	юридичні	претензійна робота, досудове переписування, подача позову в Господарський суд	3	Своєчасний контроль над виникненням дебіторської заборгованості, моніторинг та внесення коректив
4	альтернативні	взаємозалік, реструктуризація, погашення дебіторської заборгованості шляхом урахування платежів до бюджету		
5	особливі	процес клірингу, факторинг, форфейтинг, облік векселя, застава, аутсорсинг, надання замовникам знижок, реструктуризація заборгованості	4	Практичне вдосконалення формування дебіторської заборгованості на основі внутрішньогосподарських наказів та практичних дій у бухгалтерії підприємства

Також не останню роль грає своєчасне оформлення та надання розрахункових документів. Впровадження цих заходів допоможе підприємствам зменшити розміри дебіторської заборгованості дебіторів,

надасть можливість використання дебіторської заборгованості в операційній та інвестиційній діяльності.

Правильне балансування між дебіторською та кредиторською заборгованостями є важливим аспектом фінансового управління на промислових підприємствах. Однак, як ви зазначили, збільшення дебіторської заборгованості та подовження термінів її обертання можуть вказувати на проблеми з платоспроможністю дебіторів, а також на неефективну політику підприємства щодо розрахунків з клієнтами. В таких випадках це може свідчити про можливе банкрутство дебіторів, проблеми зі збутом продукції або послуг, а також про неналежну організацію роботи з дебіторами.

Проте варто розрізняти ситуації, коли дебіторська заборгованість є нормальної, а не простроченої. У такому випадку заборгованість не має серйозного негативного впливу на фінансовий стан підприємства, оскільки вона не створює проблем з ліквідністю, не призводить до додаткових фінансових витрат чи ризиків неповернення боргів. Це може бути нормальним явищем, коли підприємство має погоджені терміни оплати з покупцями, які регулярно погашають свої зобов’язання. Таким чином, збільшення дебіторської заборгованості не завжди є негативним явищем, якщо воно не супроводжується простроченнями та є частиною звичайного процесу господарської діяльності.

Важливо забезпечити ефективний контроль за дебіторською заборгованістю, регулярно перевіряти умови розрахунків з клієнтами та своєчасно реагувати на затримки або неплатежі. Такі заходи допомагають зменшити ризики та підтримати фінансову стабільність підприємства [54].

Грошові кошти в дебіторській заборгованості не повинні бути заморожені підприємствами, тому що це призведе до зниження фінансової стабільності суб’єкта господарювання та уповільнення оборотності капіталу. Чим більше дебіторська заборгованість здійснюватиме оборотів за фінансовий цикл, тим швидше підприємства одержать кошти від своїх дебіторів, що підвищуватиме ліквідність оборотних коштів.

Збільшення дебіторської заборгованості, не враховуючи рівень кредиторської заборгованості, свідчить про проведення підприємствами раціональної політики з метою привабити нових покупців, пошуку нових дебіторів та нових ринків збуту [55].

Усі визначені методи управління дебіторською заборгованістю на підприємствах об'єднуються у єдину схему, яка зображена на рис. 3.3.

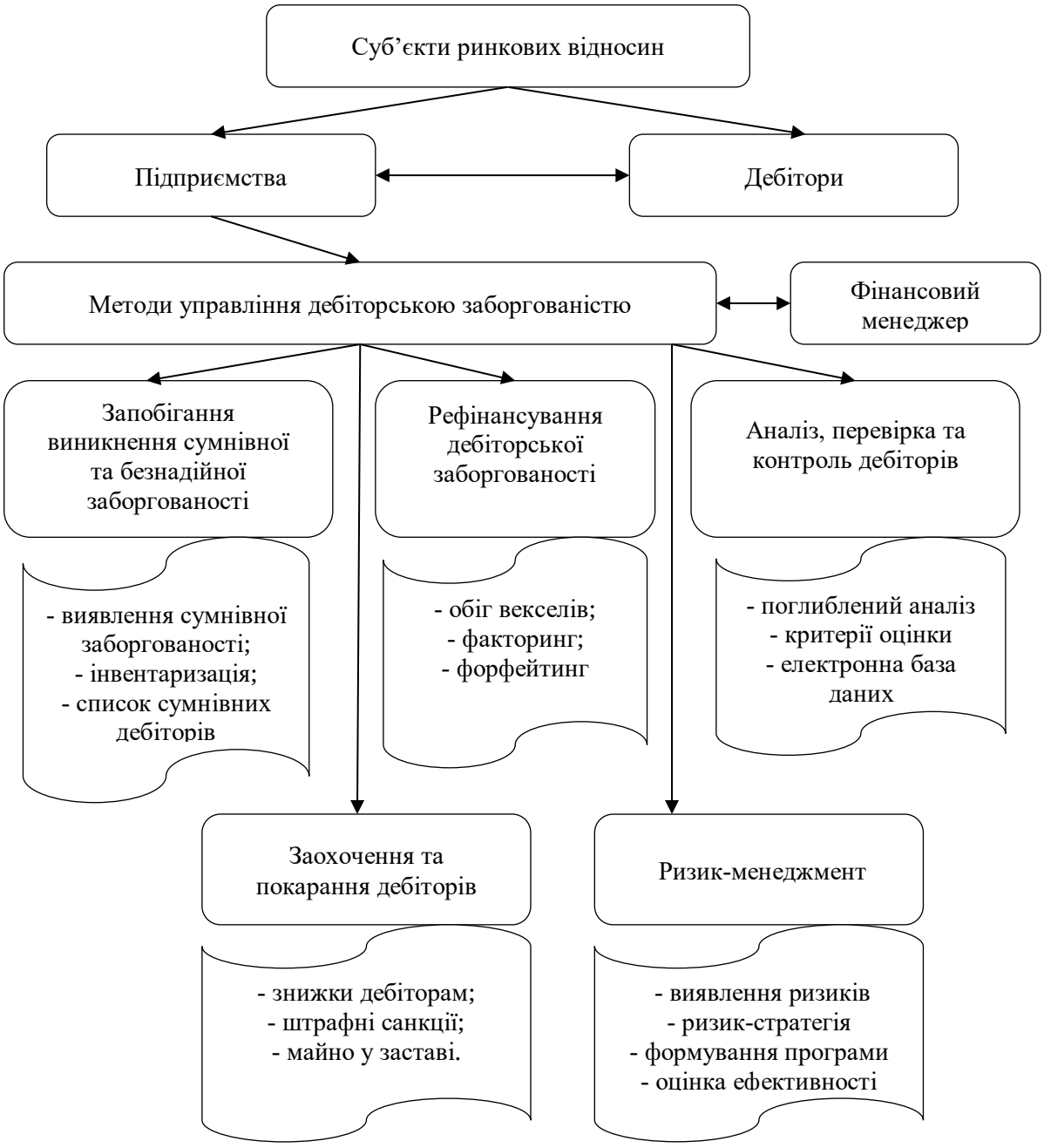

Рисунок 3.3 – Схема управління дебіторською заборгованістю підприємства

3.2 Заходи щодо підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю підприємства

Будь-яке підприємство у процесі здійснення своєї діяльності має відносини з кредиторами. Кредиторська заборгованість є невіддільним елементом діяльності суб'єкту господарювання та характеризує фінансовий стан підприємства.

Оцінивши кредиторську заборгованість в контексті фінансової стійкості суб'єкта господарювання, можна визначити причини її виникнення та оптимальний механізм її ефективного управління.

Серед основних причин є [56-57]:

– кредиторська заборгованість оцінюється за повною ринковою ціною, тоді як дебіторська – за витратами;

– до суми кредиторської заборгованості включено заборгованість перед бюджетом, державними цільовими фондами та з виплати заробітної плати.

Основні завдання управління кредиторською заборгованістю полягають в прискоренні платежів зі сторони клієнтів підприємства, зниженні «поганих» боргів (тобто таких боргів, виплати по яким сумнівні або вже точно не поступлять), в проведенні ефективної політики продаж, недопущенні необґрунтованого росту кредиторської заборгованості, особливо невиплаченої в строк, оскільки це приводить до обкладання штрафами, пені, розірвання договірних відносин, загрози забезпечення безперебійності поставок товарно-матеріальних цінностей і т.д.

Обов'язковою умовою досягнення контрольованості процесу розрахунків з постачальниками і підрядниками є автоматизація їх обліку, яка сприяє підвищенню його аналітичності та оперативності через вдосконаленню інформаційного обміну й посилення вірогідності інформації [56-57].

Таким чином, в результаті дослідження заходів щодо підвищення ефективності управління кредиторської заборгованості, запропоновано

механізм дієвої системи ефективного управління кредиторської заборгованості (рис. 3.4).

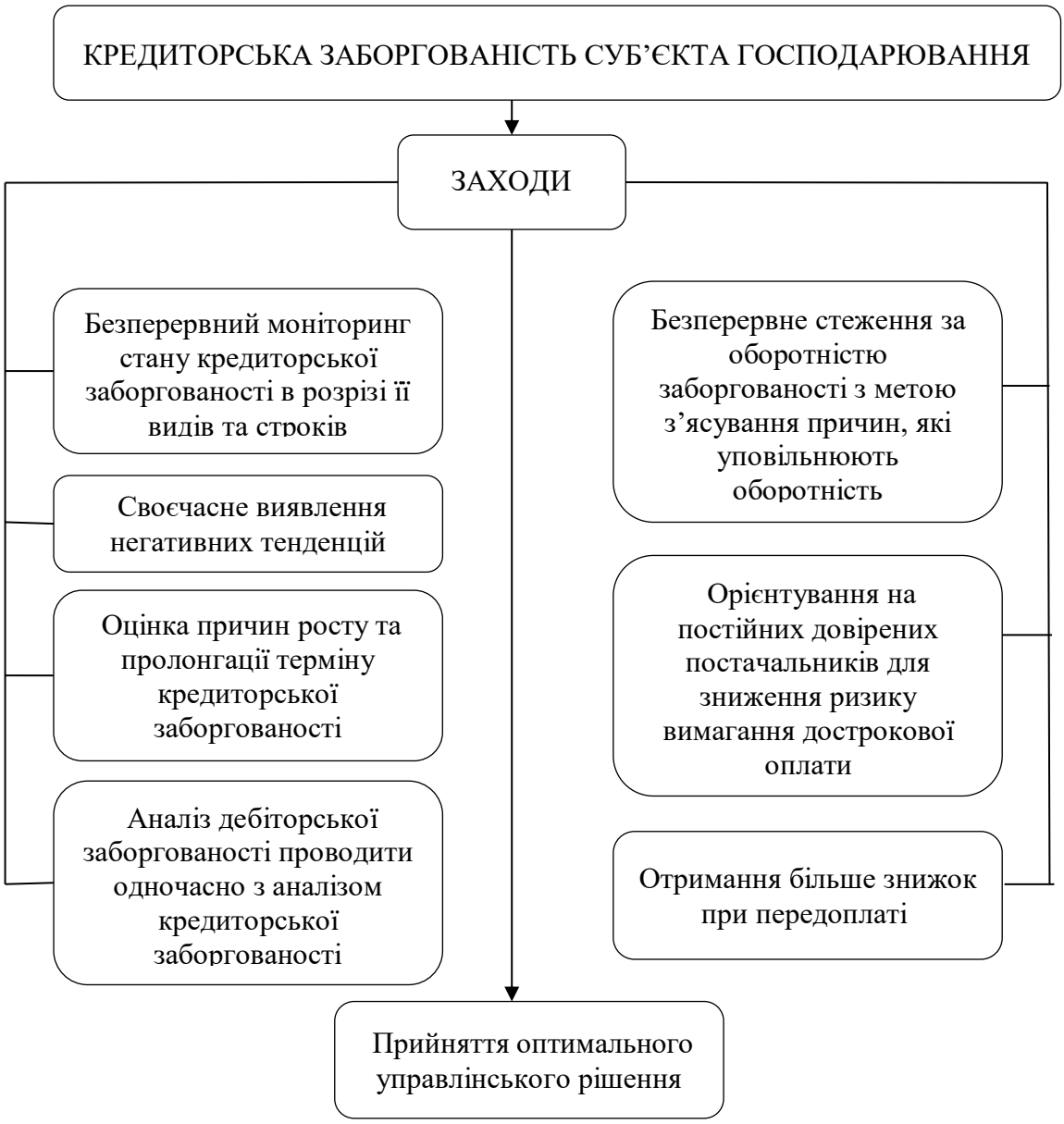

Рисунок 3.4 – Механізм ефективного управління кредиторською заборгованістю підприємства [58]

В управлінні кредиторською заборгованістю підприємства важлива роль належить факторингу як дієвому фінансовому інструменту.

Факторинг – це метод фінансування, при якому фірма продає свої торгові борги з дисконтом фінансовій установі. Іншими словами, факторинг – це безперервна угода між фінансовою установою (фактором) і фірмою (клієнтом),

яка продає товари та послуги торговим клієнтам у кредит. Відповідно до цього визначення, фактор купує торгові борги клієнта, включаючи кредиторську заборгованість, з регресом клієнта або без нього, і, таким чином, здійснює контроль над кредитом, наданим клієнтам, і керує книгою продажів свого клієнта. Простіше кажучи, фактор – це агент, який за певну плату збирає внески зі свого клієнта.

Факторинг кредиторської заборгованості, також відомий як зворотній факторинг або supply chain finance, це фінансова операція, при якій факторингова компанія фінансує зобов'язання покупця перед його постачальниками. Це дозволяє постачальникам отримувати оплату за свої товари або послуги швидше, а покупцеві – продовжувати свої платіжні терміни.

У традиційному факторингу основний акцент робиться на фінансуванні дебіторської заборгованості, де постачальник передає свої дебіторські рахунки факторинговій компанії. В зворотному факторингу ініціатором є покупець, який бажає забезпечити своїм постачальникам швидку оплату їх рахунків за допомогою факторингової компанії [59].

Процес зворотного факторингу складається з таких етапів:

1) укладання угоди – покупець укладає угоду з факторинговою компанією на фінансування своїх зобов'язань перед постачальниками;

2) виставлення рахунків – постачальники доставляють товари або надають послуги покупцю і виставляють йому рахунки;

3) апробація рахунків – покупець затверджує рахунки і передає їх факторинговій компанії;

4) оплата постачальникам – факторингова компанія здійснює оплату постачальникам, зазвичай протягом декількох днів після затвердження рахунків;

5) погашення заборгованості – покупець погашає свою заборгованість перед факторинговою компанією у встановлений термін.

Переваги зворотного факторингу:

1. Для постачальників:

– швидке отримання коштів – постачальники отримують оплату за свої товари або послуги значно швидше, що покращує їх грошовий потік;

– зниження ризиків – постачальники знижують ризики, пов’язані з несвоєчасними оплатами або неплатежами з боку покупця;

– відсутність необхідності в кредитуванні – постачальникам не потрібно звертатися до банків або інших фінансових установ за кредитом, оскільки вони отримують оплату від факторингової компанії.

2. Для покупців:

– поліпшення відносин з постачальниками – забезпечуючи постачальникам швидку оплату, покупці можуть покращити свої відносини з ними і отримувати вигідніші умови постачання;

– оптимізація управління грошовими потоками – покупці можуть продовжувати свої платіжні терміни і ефективніше управляти своїми грошовими потоками;

– зниження витрат – відсутність необхідності в обслуговуванні кредитів або кредитних ліній може знизити фінансові витрати для покупців.

Основні етапи впровадження зворотного факторингу.

1. Вибір факторингової компанії. Покупець обирає надійну факторингову компанію з відповідними умовами обслуговування.

2. Переговори та укладання угоди. Укладення угоди з факторинговою компанією на умовах, які задовольняють обидві сторони.

3. Інформування постачальників. Покупець інформує своїх постачальників про нову схему фінансування і залучає їх до участі в програмі зворотного факторингу.

4. Запуск процесу. Впровадження зворотного факторингу і початок операційного процесу.

Зворотний факторинг є ефективним інструментом для оптимізації управління кредиторською заборгованістю, що дозволяє покращити фінансову стабільність як постачальників, так і покупців.

Зворотний факторинг включає кілька ключових етапів, які забезпечують швидку оплату постачальникам і оптимізацію управління грошовими потоками для покупців. Ось детальний огляд процесу:

1. Укладання угоди між покупцем і факторинговою компанією.

- Покупець звертається до факторингової компанії з метою укладання угоди про зворотний факторинг.
- Факторингова компанія аналізує кредитоспроможність покупця і встановлює умови фінансування, включаючи комісійні та процентні ставки.

2. Постачання товарів або надання послуг.

- Постачальник поставляє товари або надає послуги покупцю відповідно до умов договору.
- Покупець приймає товари або послуги і виставляє рахунки на оплату.

3. Затвердження рахунків покупцем.

- Покупець перевіряє та затверджує рахунки, які виставляються постачальниками.
- Покупець передає затверджені рахунки факторинговій компанії для фінансування.

4. Оплата постачальникам факторинговою компанією.

- Факторингова компанія здійснює оплату постачальникам за затвердженими рахунками, зазвичай в межах кількох днів.
- Постачальники отримують свої кошти швидше, ніж якби чекали на оплату від покупця.

5. Погашення заборгованості покупцем.

- Покупець здійснює погашення заборгованості перед факторинговою компанією у встановлений термін, який може бути подовжений порівняно з початковими умовами оплати постачальникам.
- Факторингова компанія отримує свої кошти разом із комісією за надані послуги.

Безумовно, найбільші вигоди від роботи за факторинговою схемою отримує клієнт-постачальник:

1. Безперебійне фінансування господарської діяльності, можливість збільшення обсягів постачання.

2. Розширення товарного та продуктового асортименту, швидкий вихід на нові ринки збуту.

3. Залучення більшої кількості клієнтів за рахунок надання вигідних умов відстрочення платежу при співпраці з факторингу.

4. Інкасування заборгованості покупця, контроль грошових потоків.

5. Ефективне управління дебіторською заборгованістю.

6. Скорочення витрат за рахунок передання контролю за ними на аутсорсинг, оптимізація функцій персоналу, організаційних систем та структур компанії.

7. Страхування ризиків неплатежів.

8. Застосування факторингу для підприємства особливо цінне для невеликих і молодих компаній, що у стадії зростання виручки, оскільки тут можливе отримання позикових коштів без надання майнової застави.

9. Простота отримання та використання кредитних коштів. У загальному випадку фактор не вимагає відкриття рахунків та наявності оборотів у тому чи іншому банку та не контролює мети, на які були витрачені кредитні кошти.

10. Уникнення складних операційних завдань, чітке визначення пріоритетів, унікальна можливість сконцентруватися на тому, що дійсно важливо для бізнесу.

Основними перевагами факторингу є те, що [60-61]:

- фактор виконує основні функції, такі як адміністрування продажів продавця, контроль кредиту, стягнення зборів тощо. Це дозволить заощадити адміністративні витрати;

- фактор, що забезпечує оплату при купівлі дебіторської заборгованості, контрастує з довжиною періоду операційного циклу та зменшує потреби в оборотному капіталі, що дозволить заощадити відсотки на капітал;

- покращена позиція ліквідності дозволяє фірмі виконувати свої зобов'язання без будь-яких затримок. Покращена кредитоспроможність допомагає фірмі отримувати переваги від нижчої закупівельної ціни, більш тривалого кредитного періоду від постачальників, торгових знижок при оптових закупівлях, готівкових знижок при достроковому платежі, кращої репутації на ринку, швидшого видачі кредитів і авансів, кращих умов запозичення тощо;

- переміщуючи функції, пов'язані з управлінням кредитами, фірма економить час та енергію, щоб більше зосередитися на управлінських функціях, таких як планування, організація, контроль тощо;

- фактор на основі його досвіду та спеціалізації дає фірмі консультації щодо важливих питань, таких як дизайн продукту, методи виробництва, асортимент продуктів, комплекс маркетингу, заміна обладнання, використання технологій тощо. Ці поради допоможуть звести до мінімуму різні витрати;

- оскільки банківські позики скорочуються, операція факторингу призведе до бажаного покращення поточного коефіцієнта після того, як факторинг буде здійснено;

- продавець звільняється від турбот зі стягнення боргів, він має більше часу, щоб зосередитися на виробництві, закупівлі сировини та продажу вироблених ним товарів;

- продавець передає свої борги фактору та отримує передоплату. Таким чином, купівля боргів фактором буде знята з балансу і відобразиться як умовне зобов'язання у випадку, якщо операція з регресним факторингом. У випадку факторингу з повним обслуговуванням (тобто без факторингу регресу) він не буде відображатися навіть як умовне зобов'язання в балансі;

- фінанси, доступні продавцю товарів від фактора (який платить 80% авансу), збільшуються зі збільшенням обсягу продажів, тому проблеми додаткових оборотних коштів, які б відповідали збільшенню товарообігу, як правило, не виникає. Що сприяє кращому управлінню оборотним капіталом.

Послуги факторингу мають як витрати, так і вигоди. Витрати на факторинг становлять:

1. Відсотки на аванс, розширені фактором.

2. Плата за його послуги.

В Україні факторингові послуги переважно надаються комерційними банками. Відобразимо умови реалізації факторингових операцій комерційних банків на банківському ринку (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Умови надання факторингових послуг комерційними банками у 2021 році

	АТ Комерційний банк «ПриватБанк»	АТ «УКРЕКСІМБАНК»	ПАТ «Державний ощадний банк України»	ПАТ Акціонерний банк «Південний»
Відсоток по факторингових операціях, %	12	12	13	13
Ліміт факторингових операцій, тис.грн.	відсутній	5000	5000	відсутній
Комісійні відрахування проведення операції	1,8	2,5	2,2	2,0

Представлені у табл. 3.4 умови надання факторингових послуг в Україні показують доцільність використання послуг ПриватБанку, зважаючи на той факт, що всі умови надання послуг представлені, є можливість залучити факторинг, що зменшує ризики самого фактора та скористатись послугами надійного фінансового посередника на ринку.

Розглянемо конкретну ситуацію для ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», у якій необхідно визначити остаточну суму, необхідну для сплати наданих фінансовою організацією послуг.

Чистий дохід від реалізації продукції ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2023 рік становить 10402416 тис. грн.

Середній термін погашення клієнтами заборгованостей – 343 дні.

Досліджуваному підприємству потрібно залучити додаткове фінансування та підвищити показники оборотності продукції. Воно може звернутися до Приватбанку, як до фактора, який пропонує такі умови співпраці:

- авансовий платіж – 88% від загальної суми рахунків-фактур;
- процентна ставка за аванс – 13,8% річних;
- залишкова сума – 12% при отриманні своєчасної оплати від дебіторів;
- комісія за роботу факторингової компанії – 1,8% від річної виручки.

Спочатку необхідно оцінити середній обсяг продажів ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 1 день. Для цього слід річну виручку розділити на 365 днів. Підсумкова сума = 10402416 : 365 = 28499,77 тис. грн. в день.

Далі розрахуємо середній залишок кредиторської заборгованості клієнтів досліджуваного підприємства. Скористаємося наступною формулою:

$$\overline{КЗ} = \overline{Т} \times Q_{одн} \quad (3.7)$$

де $\overline{Т}$ – середній термін погашення клієнтами заборгованостей;

$Q_{одн}$ – середньоденний обсяг продажу у кредит.

Отримаємо 343 х 28499,77 = 9775421,11 тис. грн. в день.

Витрати на факторинг рахунків ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» розраховуються з урахуванням наступних пунктів:

– комісія (1,8%). Сума оплати послуг Приватбанку становитиме 10402416 х 0,018 = 187243,49 тис. грн.;

– відсотки за використання авансу (13,8%). Середньорічний розмір первинного платежу складе 9775421,11 х 0,88 = 8602370,58 тис. грн. Витрати на виплату відсотків по ньому – 8602370,58 х 0,138 = 1187127,14 тис. грн.

Таким чином, загальна сума витрат на оплату послуг факторингової компанії становить: 187243,49 + 1187127,14 = 1374370,63 тис. грн., що складе: 1374370,63: 8602370,58 х 100% = 16%.

Подібний відсоток швидко окупиться за рахунок своєчасного отримання необхідних за платіжними документами коштів, які відразу ж можна ввести в обіг та використовувати для закупівлі або виробництва нових товарів із подальшою їх реалізацією. Завдяки цьому виключені простої у діяльності підприємства, прострочення податкових платежів і інших негативних чинників, які впливають роботу підприємства.

Можливі переваги використання факторингу для підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» представлено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Переваги використання факторингу для підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Переваги	Характеристика
Економічні	-зростання оборотності оборотного капіталу і, як наслідок, зменшення потреби в оборотних засобах; - захист від ризиків та значних втрат; - захист від втраченої вигоди.
Комерційні	- розв'язання проблеми взаємозалежності між отримання коштів продавцем і оплатою покупцем; - необхідність забезпечення зростання збуту; - зменшення ризиків при реалізації товарів в кредит; - забезпечення платіжної дисципліни.
Маркетингові	- захист своєї частки на ринку та розвиток бізнесу; - утримання свого ринку й недопущення на нього конкурентів; - отримання конкурентних переваг; - інноваційна політика виведення товарів та торгових марок; - утримання потенційного покупця; - опанування нових сегментів для власної продукції; - покращення іміджу у свого постачальника завдяки точності в розрахунках та їх регулярності;
Фінансові	-отримання довгострокового необмеженого без заставного фінансування; - покращення ліквідності балансу, зниження кредитного навантаження; - стабільність та прогнозованість грошових надходжень; - гарантія надходжень коштів від покупців у визначений строк; - зниження розміру дефіциту оборотного капіталу; - зменшення вартості оборотного капіталу; - оптимізація оплати податкових платежів; - можливість використання різноманітних джерел фінансування.

3.3 Організаційні засади збалансованого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства

Ефективна політика управління дебіторами дозволяє розширювати ринки збуту товарів, залучати нових реалізаторів продукції, але прорахунки в роботі з дебіторами можуть призвести до непередбачуваних наслідків, у тому числі і до банкрутства підприємств.

При аналізі кредиторської заборгованості необхідно окремо вивчати наявність, склад та її структуру, частоту і причини створення простроченої кредиторської заборгованості. Особлива увага має приділятися даті виникнення кредиторської заборгованості, термінам її погашення. Окремо повинна вивчатися середня тривалість використання кредиторської заборгованості в обороті підприємства. Бо прорахунки в управлінні кредиторської заборгованості можуть також привести до тяжких наслідків у роботі підприємства.

Управління дебіторською заборгованістю - важлива ділянка роботи фінансових і бухгалтерських служб підприємства [62].

Виконання її переслідує декілька цілей:

- отримання платежів від дебіторів - одне з основних джерел надходження грошових коштів на підприємство;

- у сучасних умовах існують певні суперечності між політикою в галузі закупівель і політикою продажів, що надає додаткове значення впровадженню ефективних процедур отримання коштів від боржників;

- як показує практика, облік реальних витрат або вигод від кредитних рішень, що приймаються (зокрема, від надання покупцям права на відтермінування платежу) може використовуватися як інструмент розширення продажів і підвищення оборотності поточних активів.

У реальному житті скоротити дебіторську заборгованість до нуля неможливо, і робити цього не потрібно. Адже надання покупцям

відтермінування платежів дозволяє збільшити збут, закріпитися на ринку, вирішити інші задачі підприємства.

Вищенаведене обумовлює необхідність проведення підприємством активної дебіторської політики шляхом ефективного рішення наступних задач [63-64]:

- аналізу дебіторської заборгованості і визначення на його основі загальних принципів надання відтермінування платежу (своєрідного товарного кредиту);

- розробки правил встановлення термінів товарного кредиту і системи знижок;

- визначення гарантій, під які надається товарний кредит;

- розробки методів оцінки надійності покупця;

- встановлення правил визначення суми товарного кредиту, що надається одному покупцеві;

- розробки способів повернення дебіторської заборгованості.

Економічна сутність кредиторської заборгованості полягає у тому, що це не тільки частина майна організації, але і як правило кошти, товарно-матерільні цінності, наприклад, у зобов'язаннях по товарному кредиту.

Управління кредиторською заборгованістю являється важливим аспектом менеджменту на підприємстві, так як кредит виступає основною ефективної діяльності сучасного бізнесу. Суб'єктами кредиторської заборгованості виступають кредитор і боржник. Об'єктом виступають ті грошові чи матеріальні цінності, витрати чи проекти стосовно яких укладена угода позики [65].

При погодженому управлінні кредитними ресурсами кредиторська заборгованість може стати додатковим та відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Саме через те, як будуються відносини з контрагентами, узгоджуються умови договорів, контролюються строки поставки та оплати в найбільшій мірі залежить ефективність використання отриманих ресурсів.

Таким чином управління кредиторською заборгованістю характеризується наступними основними принципами [66]:

– правильність вибору форми заборгованості з метою мінімізації відсоткових виплат на покупку матеріальних цінностей;

– встановлення найбільш зручної форми банківського чи комерційного кредиту та його строку;

– недопущення утворення простроченої заборгованості.

Управління кредиторською заборгованістю підприємства може бути проведено за допомогою або оптимізації, або мінімізації кредиторської заборгованості. Оптимізація кредиторської заборгованості - пошук нових підходів, за допомогою яких зміна кредиторської заборгованості зможе позитивно впливати на діяльність підприємства. На відміну від оптимізації, мінімізація представляє собою механізм управління кредиторською заборгованістю, при якому існуюча кредиторська заборгованість максимально зменшується, або ж повністю погашається [67].

Вигоди, витрати та втрати, яких може зазнати будь-яке підприємство у тій чи іншій господарській ситуації, безперечно, слід враховувати у процесі прийняття управлінських рішень. У зв’язку з цим у ході дослідження були систематизовані вигоди, витрати та втрати, пов’язані з процесом управління дебіторською та кредиторською заборгованостями на підприємствах, що відображено в табл. 3.6.

Таким чином, погоджене управління кредиторською та дебіторською заборгованістю передбачає [68]:

– обґрунтування можливості виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості;

– визначення політики надання кредиту та інкасації для різних груп покупців (постачальниками) і видів продукції;

– аналіз і ранжування покупців (постачальників) у залежності від обсягів закупівель, історії кредитних відносин та запропонованих умов оплати;

– контроль розрахунків з дебіторами (кредиторами) за відстрочену або прострочену заборгованість та вивчення причин недотримання договірної дисципліни;

– своєчасне визначення прийомів прискорення боргів та зменшення безнадійних боргів;

– забезпечення умов продажу, що гарантують надходження грошових коштів;

– прогноз надходжень грошових коштів від дебіторів на основі коефіцієнтів інкасації.

Таблиця 3.6 – Систематизація вигід, витрат, втрат, які слід враховувати під час прийняття рішень щодо управління дебіторською та кредиторською заборгованостями ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Види вигід, витрат і втрат	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість
1. Прямі вигоди	Збільшення товарообігу й відповідно доходу та прибутку від продаж; відносне зниження постійних витрат; одержання знижок за умов авансових платежів постачальникам; економія витрат зі зберігання товарів; зниження податків по безнадійній заборгованості.	Дохід від використання; зменшення середньозваженої вартості капіталу; дохід від інфляції.
2. Прямі витрати	Трансакційні витрати з обслуговування заборгованості; плата за залучення додаткових джерел фінансування.	Трансакційні витрати з залученням коштів; надання знижок за умов авансових розрахунків покупців.
3. Прямі втрати	Втрати від інфляції; списання безнадійної заборгованості.	Штрафи, пені, недотримки у разі порушення строків повернення й інших умов договорів.
4. Альтернативні витрати	Одержання доходу по депозиту або інших видів діяльності.	Втрати знижок у разі оплати товарів з відстрочкою платежу.
5. Втрачені можливості	Репутація вигідного партнера.	Репутація стабільного кредитора.

Ефективність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями на підприємстві потребує формування певної моделі

менеджменту бізнес-процесів, при цьому слід звернути увагу на фактори, які пов’язані з особливостями господарювання підприємства, його фінансовими можливостями та загальною стратегією розвитку.

Контекстна діаграма «Управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємства» представлена на рис. 3.5. [69].

Рисунок 3.5 – Управління дебіторською і кредиторською заборгованостями підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод»

Ключовим фактором, який в значній мірі визначає оцінку вартості заборгованостей є фактор часу. В умовах абсолютної надійності боржника – це основний фактор для формування думки про вартість заборгованості. Наступним ключовим фактором, що визначає оцінку вартості дебіторської та кредиторської заборгованостей є ступінь ліквідності. Суттєву роль серед ринкових факторів відіграє конкуренція рівень якої впливає на умови договорів і вартість дебіторської та кредиторської заборгованості. Важливим

моментом при оцінці дебіторської та кредиторської заборгованостей є пропорційність між їх розмірами й розмірами доходів підприємства.

Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями є важливою складовою в системі управління грошовими потоками підприємства. В рамках цього процесу формується система показників оцінки ефективності дебіторської та кредиторської заборгованостей у системі руху грошових потоків та оцінюється їхня динаміка впродовж аналізованих календарних періодів [70].

Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями входить у склад загальної політики управління підприємством. Використовуючи метод експертних оцінок, пропонується прогнозування значень основних показників, що характеризують якість і ефективність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями на основі рекомендованих норм, базових цілей та подолання визначених недоліків для досліджуваного підприємства [71].

Грошові потоки необхідно збалансувати за обсягом і термінах надходження, при цьому кінцеве сальдо має бути позитивним (касовий приріст). При виникненні дефіциту грошових коштів і негативного кінцевого сальдо необхідно переглянути розрахунки з дебіторами і вибудувати взаємини з контрагентами так, щоб ліквідувати цей дефіцит [72].

Розрахунки з дебіторами відображаються в бюджеті дебіторської заборгованостей, який формується на основі планованого надходження коштів від дебіторів з урахуванням заборгованості на початок періоду планування. Бюджет дебіторської та кредиторської заборгованостей може мати багаторівневу структуру залежно від розмірів підприємства і деталізації основних функцій. Особливу увагу при управлінні дебіторською заборгованістю треба приділяти зміні таких параметрів, як загальний обсяг заборгованості, заборгованість окремих дебіторів,оборотність. Постійне спостереження за означеними параметрами дозволить оперативно вжити

необхідних заходів у разі їх несприятливих динамічних змін.

Висновки до розділу 3

В результаті проведеного дослідження було систематизовано та узагальнено сучасні та ефективні методи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на промислових підприємствах.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю вимагає застосування різних методів, які допомагають підприємствам уникнути фінансових труднощів. Одним із таких методів є виявлення сумнівної заборгованості на ранніх етапах, що дозволяє вчасно вжити заходів і уникнути перетворення її в безнадійну. Це досягається шляхом періодичної інвентаризації та створення списків ризикованих дебіторів, що дозволяє зменшити потенційні втрати.

Іншим важливим інструментом є рефінансування дебіторської заборгованості, яке прискорює процес перетворення боргів в грошові кошти. Це дає підприємству більше фінансових ресурсів для операційної діяльності та мінімізує ліквідні проблеми.

Не менш важливим є метод контролю за платоспроможністю дебіторів, що включає вивчення їх фінансового стану, а також встановлення чітких стандартів оцінки. Це дозволяє підприємству прогнозувати й управляти ризиками, що виникають через ненадійних партнерів.

Важливою складовою стратегії є заохочення та покарання дебіторів, що допомагає стимулювати своєчасні платежі через знижки за ранні виплати або штрафи за затримки. Цей підхід дозволяє збалансувати інтереси підприємства та його контрагентів, знижуючи ризик накопичення заборгованості.

Крім того, важливим є впровадження ризик-менеджменту, що дозволяє оптимізувати управління заборгованістю та зменшити вплив зовнішніх і внутрішніх ризиків на фінансовий стан підприємства. Правильне застосування цих методів є ключем до забезпечення стабільності та ефективності в

управлінні дебіторською заборгованістю.За допомогою методу екстраполяції розрахували прогнозні показники рівня дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» і встановили, що кожного року рівень дебіторської заборгованості буде збільшуватися на 1325665 тис. грн. За допомогою розрахунків визначили, що оптимальний рівень дебіторської заборгованості підприємства складає 18309458 тис. грн., що нижче фактичного рівня 2023 р.

Досліджено, що в управлінні кредиторською заборгованістю підприємства важлива роль належить факторингу як дієвому фінансовому інструменту.

До основних прийомів збалансованого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства можна віднести наступні:

– аналіз замовлень, оформлення розрахунків і встановлення характеру дебіторської та кредиторської заборгованості;

– аналіз дебіторів;

– аналіз заборгованості за видами продукції для визначення невигідних з точки зору інкасації товарів;

– оцінка реальної вартості існуючої кредиторської та дебіторської заборгованості;

– зменшення дебіторської заборгованості на суму безнадійних боргів;

– контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості; визначенні конкретних розмірів знижок при достроковій оплаті.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра наведені теоретичні узагальнення та вирішення практичних завдань, які полягають у подальшому розвитку теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємства ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод». Загальні висновки, одержані в результаті дослідження, зводяться до такого.

У сучасних умовах необхідно контролювати стан розрахунків та стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості, оскільки значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості та зумовлює необхідність залучення додаткових джерел фінансування або проведення рефінансування дебіторської заборгованості.

Проведений аналіз результатів господарської діяльності ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» за 2021-2023 рр. дозволяє виділити наступне:

– у 2022 р. порівняно з 2021 р. збільшилась вартість майна – на 3,8%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 14,6%, що свідчить про певне нарощування майного потенціалу підприємства;

– власний капітал підприємства зменшився на 3,3% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 2,4% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Проте, дещо збільшились зобов’язання підприємства – на 6,43% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 20,44% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Отже, у підприємства знизився рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом;

– збільшилась залежність підприємства від довгострокових зобов’язань (на 2,77% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 5,99% у 2023 р. порівняно з 2022 р.) і короткострокових зобов’язань (на 7,65% і на 25,04% відповідно);

– серед джерел формування капіталу дещо зменшилась кредиторська

заборгованість – на 2,48% у 2022 р. порівняно з 2021 р., але зросла на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Підвищення рівня цього показника свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з кредиторами;

– немає рівноваги між сумами і динамікою дебіторської і кредиторської заборгованості. Так, збільшення дебіторської заборгованості у 2022 р. порівняно з 2021 р. становить 14,4%, збільшення у 2023 р. порівняно з 2022 р. – 21,7%; зменшення кредиторської заборгованості становило 2,48% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і збільшення на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р. Отже, шляхи зміцнення майнового стану підприємства мають бути пов'язані насамперед з удосконаленням управління дебіторською і кредиторською заборгованістю;

– у звітному 2023 р. порівняно з базовим 2021 р. чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 2176828 тис. грн., або 26,5%. Ця зміна відбулась під впливом таких факторів. У результаті зростання середньорічної вартості майна на 3427471 тис. грн., що становить 18,9%, чистий дохід збільшився на 1483460,35 тис. грн. Водночас за рахунок збільшення ресурсовіддачі на 0,03 грн. (6,7%), чистий дохід збільшився на 693367,65 тис. грн. Таким чином, головним фактором збільшення чистого доходу від реалізації продукції стало зростання середньорічної вартості майна.

– баланс ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» не можна вважати ліквідним, оскільки за період, що аналізується, перше, друге, третє та четверте співвідношення груп активів і пасивів не відповідають умовам ліквідності. Дослідження співвідношень активів і зобов'язань свідчить про те, що підприємство не виконує нормативні умови платоспроможності;

– підприємство має рентабельність за основними показниками тільки за результатами 2023 р. За 2021 і 2022 рр., оскільки у підприємства показник чистого прибутку мав від'ємне значення, підприємство мало збитковість. Слід відзначити, що показники збитковості підприємства у 2022 р. порівняно з 2021 р. мають тенденцію до збільшення;

– показники комплексного оцінювання дебіторської заборгованості ПАТ

«Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» мають переважно негативну динаміку. Так, коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості зменшився з 0,67 у 2021 р. до 0,61 у 2023 р., а тривалість одного обороту дебіторської заборгованості збільшилась з 537 днів до 590 днів відповідно. Така динаміка пояснюється випереджальним зростанням середньорічної величини дебіторської заборгованості порівняно із зростанням чистого доходу від реалізації продукції. Частка дебіторської заборгованості в майні збільшилась з 67,77% у 2021 р. до 79,32% у 2023 р., а частка дебіторської заборгованості в оборотних активах – з 86,28% до 93,32% відповідно. Показник, який характеризує відношення дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції неприпустимо високий і становить 164,52% у 2023 р., що є ознакою катастрофічного стану розрахунків із дебіторами. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості зменшився з 2,36 у 2022 р. до 2,34 у 2023 р. (за оптимального рівня близько 1). Якщо у 2021 р. на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 2,02 грн. дебіторської заборгованості, то у 2021 р. – 2,36 грн., у 2023 р. – 2,34 грн. Отже, для підприємства залишаються актуальними питання поліпшення стану платіжно-розрахункових відносин;

– за результатами горизонтального аналізу кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», підприємство у 2023 р. має зростання за всіма видами заборгованості. У 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями на 34,08%, за товари, роботи, послуги на 63,20%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. – було зменшення на 12,31%. Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом змінюється нерівномірно: у 2022 р. порівняно з 2021 р. зменшення на 77,91%, у 2023 р. порівняно з 2022 р. збільшення на 751,95%. Кредиторська заборгованість за одержаними авансами у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросла на 0,49%, але у 2023 р. порівняно з 2022 р. – на 69,18%. Загальна сума кредиторської заборгованості підприємства у 2022 р. становить 6590358 тис. грн., що на 24,23% більше попереднього року, у 2023 р. – 8066658 тис. грн., що

на 22,40% більше 2022 р.;

– відбулись певні зміни у структурі кредиторської заборгованості підприємства, а саме, збільшилась питома вага кредиторської заборгованості за одержаними авансами з 40,08% у 2021 р. до 44,82% у 2023 р. Питома вага кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями дещо зменшилась у 2021 р. з 43,18% до 39,54% у 2023 р.;

– показники комплексного оцінювання кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» мають переважно негативну динаміку. Зокрема, коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості зменшився з 1,23 у 2021 р. до 1,05 у 2023 р., а тривалість одного обороту кредиторської заборгованості відповідно зросла з 293 до 343 днів. Така динаміка пояснюється тим, що за збільшення собівартості реалізованої продукції на 25,09%, середньорічна величина кредиторської заборгованості зросла на 23,22% у 2023 р. порівняно з 2022 р.;

– порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» свідчить про активне сальдо за результатами господарської діяльності підприємства за період 2021-2023 рр. Станом на кінець 2023 р. спостерігається активне сальдо у розмірі 10894334 тис. грн, при чому, за товари, роботи, послуги – 14019342 тис. грн, з бюджетом – 219674 тис. грн, інша заборгованість – 10894334 тис. грн. У цілому, дебіторська заборгованість перевищує кредиторську заборгованість у 2,35 рази, що свідчить про вилучення оборотних коштів із господарської діяльності підприємства на користь дебіторів.

В результаті проведеного дослідження було систематизовано та узагальнено сучасні та ефективні методи управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на промислових підприємствах.

За допомогою методу екстраполяції розрахували прогнозні показники рівня дебіторської заборгованості ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» і встановили, що кожного року рівень дебіторської заборгованості буде збільшуватися на 1325665 тис. грн. За допомогою

розрахунків визначили, що оптимальний рівень дебіторської заборгованості підприємства складає 18309458 тис. грн., що нижче фактичного рівня 2023 р.

Досліджено, що в управлінні кредиторською заборгованістю підприємства важлива роль належить факторингу як дієвому фінансовому інструменту.

До основних прийомів збалансованого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства можна віднести наступні:

– аналіз замовлень, оформлення розрахунків і встановлення характеру дебіторської та кредиторської заборгованості;

– аналіз дебіторів;

– аналіз заборгованості за видами продукції для визначення невигідних з точки зору інкасації товарів;

– оцінка реальної вартості існуючої кредиторської та дебіторської заборгованості;

– зменшення дебіторської заборгованості на суму безнадійних боргів;

– контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості; визначенні конкретних розмірів знижок при достроковій оплаті.

Таким чином, ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства є цілісним процесом. Ефективна політика управління дебіторською та кредиторською заборгованостями дає змогу розширювати ринки збуту товарів та послуг, залучати нових реалізаторів продукції, але прорахунки в роботі з дебіторами можуть призвести до непередбачуваних наслідків, зокрема і до банкрутства підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глушко А.Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2018. №7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. №237. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99

3. Голов С.Ф., Костюшенко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарії : практ. посіб. Київ : Лібра, 2001. 670 с.

4. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Житомир : Рута, 2003. 444 с.

5. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю. *Фінанси України.* Київ, 2013. №12. С. 24-36.

6. Лищенко О.Г., Бескота Г.М. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Держава і регіони*. Запоріжжя, 2009. №1. С. 114-117.

7. Момот Т. Управление дебиторской задолженостью предприятия. *Бізнес Інформ.* Харків, 2003. №11-12. С. 97-99.

8. Бєлозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві. *Економіст*, 2009. №11. С. 23-28.

9. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент; за ред. проф. Г.Г. Кірейцева. Київ : ЦУЛ, 2002. 469 с.

10. Дубровська Є.В. Дослідження сутності поняття «Дебіторська заборгованість». *Вісник Сумського державного університету. Сер. Економіка.* Суми, 2009. №2. С. 202-205.

11. Гуцаленко Л.В., Мельник А.О. Облік дебіторської заборгованості: концептуальні основи П(С)БО та МСФЗ. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8173

12. Іванова М.І., Грошелева О.Г., Усатенко О.В. Управління дебіторською заборгованістю промислового підприємства як інструмент забезпечення економічної безпеки. *Приазовський економічний вісник*. Запоріжжя, 2020. Вип. 1(18). С. 87-92.

13. Лащик І., Віблий П., Коць О. Особливості управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Галицький економічний вісник.* Тернопіль, 2022. №1(74). С. 68-75.

14. Пеняк Ю.С., Данильчук І.В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Інфраструктура ринку.* Одеса, 2018. Вип. 24. С. 229-235. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/24_2018_ukr/41.pdf

15. Собчишин В.М., Драчук С.О., Джангіров О.Г., Домбровський А.Ю. Управління дебіторською заборгованістю підприємства з метою уникнення кризи неплатежів. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2020. №11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua

16. Ткаченко О.С., Яременко Д.М. Класифікація дебіторської заборгованості як інструмент забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки : кол. моногр. / за заг. ред. І. П. Приходька ; ДДАЕУ. Дніпро : Пороги, 2020. С. 366–375. URL: http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5107

17. Рудика В.І., Ндіайе М. Управління дебіторською заборгованістю як складник управління фінансовою діяльністю підприємства. *Інфраструктура ринку. Серія: Гроші, фінанси і кредит*. Одеса, 2019. Вип. 30. С. 433-437.

18. Федорченко О.Є. Актуальні проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід.* Київ, 2015. №21. С. 60-63.

19. Бурлан С.А., Валентова Ю.В. Облікові аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua

20. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.06.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 03.09.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. №237. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99

22. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 815 с.

23. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

24. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2012. № 2. С. 286-290.

25. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Житомир: Рута, 2003. 544 с.

26. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 670 с.

27. Матюха В.І., Мисака Г.В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. Одеса, 2018. №1(2). С. 930-932.

28. Мягких І.М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. *Сталий розвиток економіки.* Хмельницький, 2013. № 4 (21). С. 255-262.

29. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З. Ґжицького.* Львів, 2016. Т. 18, вип. 2. С. 160-164.

30. Іванілов О.С. Економіка підприємства : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

31. Потій В., Куліш Г. Кредиторська заборгованість і її роль у формуванні капіталу підприємства. *Корпоративні фінанси.* 2010. №3-4. С. 23-26.

32. Костюнік О.В., Сторожук В.В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки.* Херсон, 2017. Вип. 27. С. 113-116.

33. Коновалова К.Т., Макарова А.С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Вип. 34. С. 181-184. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/40.pdf

34. Петренко В.С., Карнаушенко А.С., Боровік Л.В. Факторинг: сутність, види та його переваги в фінансовій діяльності підприємств. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. №11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua

35. Кусик Н.Л., Шатковська М.С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. Одеса, 2019. Т.18. Вип. 2. С. 105-119.

36. Кручак Л.В. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* Одеса, 2016. Вип. 22. С. 161-165.

37. Савченко А.М., Коротаєва І.Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна». *Електронне наукове*

фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2018. №18. С. 174-180. URL: https://modecon.mnau.edu.ua

38. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького*. Львів, 2016. Т. 18. № 2 (69). С. 160-164.

39. Чорненька О.Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. *Наукові записки. Економічні науки.* Київ, 2017. №2 (55). С. 207-214.

40. Keller R. Unternehmenssanierung: aussergerichtliche Sanierung und gerichtliche Sanierung. Berlin: Verl. Neue Wirtschafts-Briefe, 2019.

41. Фінанси підприємств : підручник / Н.О. Власова, В.А. Міщенко, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова, А.В. Котлярова ; за наук. ред. проф. Н.О Власової. Харків: Світ книг, 2018. 437 с.

42. Склабінська А.І., Дражниця С.А., Федорук Л.Д, Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : «Новий Світ-2000», 2013. 342 с.

43. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва : навч. посіб. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.

44. Ковальов А.І., Привалов В.П. Аналіз фінансового стану підприємства : навч. посібник. Київ : «Центр економіки і маркетингу», 2010. 188 с.

45. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.

46. Беренда Н.І., Саухіна О.В. Удосконалення управління дебіторською заборгованістю на підприємствах харчової промисловості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки.* Херсон, 2018. Вип. 30. С. 99-102.

47. Ткачук Л. М., Венда Чен. Теоретико-методологічні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 84-90.

48. Цибилюк О.Ю., Шишкова Н.Л. Формування та облік резерву сумнівних боргів в системі управління дебіторською заборгованістю. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 1. С. 374–378. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2012_1_57

49. Єфименко О.С. Методи управління дебіторською заборгованістю на промислових підприємствах. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Серія: Економічні науки.* Харків, 2020. №2. С. 19-23.

50. Natorina A. Online retailers' management system of marketing commodity policy. Economic journal XXI. 2018. № 174(9-10). pp. 69-72.

51. Грицай О.І., Станасюк Н.С. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення. *Економіка і суспільство.* Мукачево, 2018. Вип. 15. С. 825-832.

52. Іванілов О.С., Сманило В.В., Дубровська Є.В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. Київ, 2010. № 1. С. 156-163.

53. Гуцаленко Л.В., Чмелюк Т.В. Облік та його контрольні функції в управлінні дебіторською заборгованістю підприємств. *Молодий вчений.* Одеса, 2019. №10 (74). С. 291-296.

54. Дергалюк Б. В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємств в сучасних умовах. *Ефективна економіка.* 2015. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_9_45

55. Пасінович І.І., Шевчук О.М. Актуальні проблеми аналізу і управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Економіка. Управління. Інновації.* 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_65

56. Smit H. T. J., Trigeorgis L. Strategic Investment. Real Options and Games. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2004. 459 p.

57. Гільорме Т. В., Шачаніна Ю. К. Удосконалення організації обліку кредиторської заборгованості підприємств в умовах невизначеності. *Економіка і фінанси*. 2018. № 1. С. 18-24.

58. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. *Економіка харчової промисловості*. Одеса, 2018. Т. 10. Вип. 4. С. 66-78.

59. Глушко А.Д., Пиріг Я. Оптимізація заборгованості підприємства критичної інфраструктури в аспекті зміцнення фінансово-економічної безпеки. *Вісник Хмельницького національного університету*. Хмельницький, 2023. №1. С. 47-54.

60. Онищенко С., Маслій О., Дрібна А. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. *Вісник Хмельницького національного університету*. Хмельницький, 2022. № 6. Том 1. С. 249–258. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-61-38.pdf

61. Чорненька О.Б. Вплив заборгованості на фінансовий стан суб'єкта господарювання. *Економічний простір.* 2018. № 136. С. 158–169. URL: http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/292

62. Степаненко О. І., Дубовик М. Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. Київ, 2022. № 2(88). С. 116-125.

63. Олійник С.О. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості підприємств. *Науковий огляд*. Київ, 2018. №5. (48). С.32-40.

64. Іванов С.В. Організаційні засади погодженого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Культура народов Причерноморья.* Сімферополь, 2012. № 240. С. 46-49.

65. Коваль О. А., Супрун В. Ю. Удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в умовах кризи. Проблематика та сучасні тенденції впливу податкової реформи на зміни фінансово-кредитних відносин : монографія. Запоріжжя, 2018. С134-143.

66. Giroud A., Giroud A., Jindra B., Marek P. Heterogeneous FDI in transition economies – a novel approach to assess the developmental impact of backward linkages. *World Development*. 2017. Vol. 7. № 10. P. 2206-2220.

67. Havran V. Ya., Danylkiv Kh. P., Havran M. I. Improving receivables management of the enterprise in the context of new challenging market conditions. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління».* Львів, 2020. №1. С. 151-158.

68. Ярмак О.В., Прокудін К.О. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємства. *Економіка. Фінанси. Право.* Київ, 2020. №11/2. С. 28-31.

69. Сабліна Н. В., Літовченко О. Ю. Моделювання процесу управління заборгованістю в системі адміністрування фінансової діяльності підприємства. *Комунальне господарство міст. Серія: економічні науки.* Харків, 2022. Вип. 169. С. 49-56.

70. Череп А.В., Павленко А.І. Формування стратегії антикризового управління підприємства машинобудування Запорізької області. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса, 2018. №1(65). С. 161-173.

71. Хохлов М.П., Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка і суспільство.* Мукачево, 2017. Вип. 10. С. 402-407.

72. Сіренко Н.М., Смирнова О.В. Вдосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Агросвіт.* Київ, 2011. №22. С. 44-46.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

ДОКУМЕНТНИЙ

Дата (рік, місяць, число) | 2021 | 01 | 01

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД" за ЄДРПОУ 05393116

Територія Дніпропетровська за КАТОТТГ 1 UA1205400000031864

Організаційно-правова форма господарювання Публічне акціонерне товариство за КОПФГ 230

Вид економічної діяльності Виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі за КВЕД 24.20

Середня кількість працівників 2 179

Адреса, телефон вулиця Столєтова, буд. 21, м. ДНІПРО, Дніпропетровська обл., 49081 359928

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробіть позначку "V" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	17 553	3 882
первісна вартість	1001	45 177	31 111
накопичена амортизація	1002	27 624	27 229
Незавершені капітальні інвестиції	1005	127 358	251 818
Основні засоби	1010	4 008 981	3 317 780
первісна вартість	1011	6 466 206	3 453 244
знос	1012	2 457 225	135 461
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 042	1 856
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	54 672	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**4 210 606**	**3 575 339**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 624 761	695 422
виробничі запаси	1101	-	-
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11 292 102	9 971 443
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	224 770	271 443
з бюджетом	1135	201 714	96 842
у тому числі з податку на прибуток	1136	37 123	478
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	15 978	2 523 787
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	945 630	620 368
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження ДОДАТКУ А

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	2 914	25 255
Усього за розділом II	**1195**	**14 307 869**	**14 202 570**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**18 518 475**	**17 777 909**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 000	100 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	595 827	1 283 897
Додатковий капітал	1410	159 851	159 171
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	19 993	19 993
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 800 557	3 753 418
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**4 676 228**	**5 316 479**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	262 224
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 349 621	2 359 842
Довгострокові забезпечення	1520	731 590	674 872
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	731 590	674 872
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерви збитків або резерви належних виплат	1532	-	-
резерви незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**3 281 211**	**3 296 938**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 374 514	2 290 856
товари, роботи, послуги	1615	982 780	834 872
розрахунками з бюджетом	1620	20 459	20 782
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	8 177	6 518
розрахунками з оплати праці	1630	31 088	23 576
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	3 475 421	2 126 459
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	329 333	317 395
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 339 262	3 542 054
Усього за розділом III	**1695**	**10 561 036**	**9 164 492**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Частка активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**18 518 475**	**17 777 909**

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

1 Кваліфікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК Б

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2022	01	01
за ЄДРПОУ			

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"
(найменування)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 225 588	9 470 237
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(7 486 179)	(6 803 259)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	739 409	2 666 978
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	4 390 045	2 628 322
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(311 666)	(287 846)
Витрати на збут	2150	(631 535)	(638 686)
Інші операційні витрати	2180	(4 423 560)	(2 129 250)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	2 239 518
збиток	2195	(237 307)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	741 127	673 765
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(464 085)	(534 869)
Втрати від участі в капіталі	2255	(186)	(120)
Інші витрати	2270	(416 783)	(2 315 250)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Продовження ДОДАТКУ Б

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	63 044
збиток	2295	(377 234)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(109 178)	(40 139)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	22 905
збиток	2355	(486 412)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1 038 357	130 331
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	(350 287)	(155 022)
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	688 070	(24 691)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	688 070	(24 691)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	201 658	(1 786)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	6 461 339	7 758 747
Витрати на оплату праці	2505	573 210	687 753
Відрахування на соціальні заходи	2510	125 121	156 827
Амортизація	2515	295 978	441 848
Інші операційні витрати	2520	5 397 292	813 866
Разом	**2550**	12 852 940	9 859 041

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	400000000	400000000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	400000000	400000000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(1,21603)	0,05726
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(1,21603)	0,05726
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Кульченко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК В

		КОДИ		
	Дата (рік, місяць, число)	2022	01	01
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"	за ДКПО			
(найменування)				

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2021 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7 377 010	9 667 156
Повернення податків і зборів	3005	926 253	727 952
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	56	153
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 984 358	1 115 374
Надходження від повернення авансів	3020	164 335	318 225
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	1 108	2 731
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	1 204	-
Надходження від операційної оренди	3040	3 251	8 529
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	6 703 150	4 018 789
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(9 025 477)	(7 904 274)
Праці	3105	(438 852)	(596 795)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(186 324)	(221 267)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(483 329)	(579 403)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(1 569 479)	(1 644 163)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(3 105 027)	(3 884 906)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(850)	(109 662)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(2 465 227)	(94 559)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	-113 840	823 880
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	43	5

Продовження ДОДАТКУ В

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(79 020)	(45 363)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(49 759)	(64 153)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**	-128 736	-109 511
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	1 246 519
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	1 541	2 410 572
Сплату дивідендів	3355	(3)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(52 059)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(641)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**	-54 244	-1 164 053
Чистий рух грошових коштів за звітний період	**3400**	-296 820	-449 684
Залишок коштів на початок року	3405	945 630	1 194 858
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(28 442)	200 456
Залишок коштів на кінець року	3415	620 368	945 630

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК Г

ДОКУМЕНТ НЕДІЙСНИЙ

		Дата (рік, місяць, число)	2023	01	01
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"	за ЄДРПОУ	05393116		
Територія	Дніпропетровська	за КАТОТТГ [1]	UA1202000010231764		
Організаційно-правова форма господарювання	Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230		
Вид економічної діяльності	Виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі	за КВЕД	24.20		
Середня кількість працівників [2]	2 123				
Адреса, телефон	вулиця Столетова, буд. 21, м. ДНІПРО, Дніпропетровська обл., 49081		359928		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), графові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3 882	6 178
первісна вартість	1001	31 111	34 653
накопичена амортизація	1002	27 229	28 475
Незавершені капітальні інвестиції	1005	251 818	354 796
Основні засоби	1010	3 317 783	3 060 763
первісна вартість	1011	3 453 244	3 469 217
знос	1012	135 461	408 454
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1 856	1 796
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**3 575 339**	**3 423 533**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	693 432	985 638
виробничі запаси	1101	-	-
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	9 971 443	11 612 040
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	271 443	661 104
з бюджетом	1135	96 842	460 804
у тому числі з податку на прибуток	1136	478	478
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 523 787	2 533 249
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	620 368	197 664
готівка	1166	-	-
рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

Продовження ДОДАТКУ Г

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	25 255	6 209
Усього за розділом II	**1195**	**14 202 570**	**16 456 708**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**17 777 909**	**19 880 241**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 000	100 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	1 283 897	1 124 069
Додатковий капітал	1410	159 171	158 255
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	19 993	19 993
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 753 418	2 944 373
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**5 316 479**	**4 346 690**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	262 224	15 689
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	1 378 865
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 359 842	1 623 689
Довгострокові забезпечення	1520	674 872	445 184
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	674 872	445 184
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**3 296 938**	**3 463 427**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	2 290 836	3 071 688
товари, роботи, послуги	1615	834 872	1 362 518
розрахунками з бюджетом	1620	20 782	4 591
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	6 518	2 640
розрахунками з оплати праці	1630	25 576	12 074
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2 126 459	2 136 847
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	317 395	332 622
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 542 054	5 147 144
Усього за розділом III	**1695**	**9 164 492**	**12 070 124**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	**1900**	**17 777 909**	**19 880 241**

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

Класифікація здійснена згідно з Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою територіальних громад.

Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК Д

Дата (рік, місяць, число) | 2023 | 01 | 01

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД" за ЄДРПОУ

(найменування)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2022 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8 183 093	8 225 588
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(6 141 754)	(7 486 179)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	2 041 339	739 409
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	2 467 827	4 390 045
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(228 644)	(311 666)
Витрати на збут	2150	(866 300)	(631 535)
Інші операційні витрати	2180	(1 641 640)	(4 423 560)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 772 582	-
збиток	2195	(-)	(237 307)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	191 333	741 127
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(537 662)	(464 085)
Втрати від участі в капіталі	2255	(60)	(186)
Інші витрати	2270	(2 906 673)	(416 783)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Продовження ДОДАТКУ Д

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	-
збиток	2295	(1 480 480)	(377 234)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	246 536	(109 178)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	-
збиток	2355	(1 233 944)	(486 412)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(159 828)	1 038 357
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	(350 287)
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	(159 828)	688 070
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	(159 828)	688 070
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	(1 393 772)	201 658

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	4 218 690	6 461 339
Витрати на оплату праці	2505	419 823	573 210
Відрахування на соціальні заходи	2510	91 944	125 121
Амортизація	2515	302 613	295 978
Інші операційні витрати	2520	1 041 122	5 397 292
Разом	**2550**	6 074 192	12 852 940

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	400000000	400000000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	400000000	400000000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(3,08486)	(1,21603)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(3,08486)	(1,21603)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК Ж

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД"
(найменування)

Дата (рік, місяць, число) 2023 01 01
за ЄДРПОУ

ДОКУМЕНТ ОТРИМАНО

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2022 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	5 425 103	7 377 010
Повернення податків і зборів	3005	382 977	926 253
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	56	56
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	1 480 450	1 984 358
Надходження від повернення авансів	3020	17 523	164 335
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	4 925	1 108
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	55	1 204
Надходження від операційної оренди	3040	7 712	3 251
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	3 772 305	6 703 150
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(5 122 437)	(9 025 477)
Праці	3105	(336 521)	(438 852)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(158 145)	(186 324)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(256 924)	(483 329)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(3 969 042)	(1 569 479)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(1 416 262)	(3 105 027)
Вчтрачання на оплату цільових внесків	3145	(66 667)	(850)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(99 830)	(2 465 227)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**	-334 722	-113 840
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	43

Продовження ДОДАТКУ Ж

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(10 125)	(79 020)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(1 452)	(49 759)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**	-11 577	-128 736
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	56 436	1 541
Сплату дивідендів	3355	(45)	(3)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(57 990)	(52 059)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(641)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**	-114 471	-54 244
Чистий рух грошових коштів за звітний період	**3400**	-460 770	-296 820
Залишок коштів на початок року	3405	620 368	945 630
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	38 066	(28 442)
Залишок коштів на кінець року	3415	197 664	620 368

Керівник Кузьменко Сергій Володимирович

Головний бухгалтер Соколова Ірина Володимирівна

ДОДАТОК И

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

		КОДИ
Дата (рік, місяць, число)		2024 01 01
Підприємство **ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»**	за ЄДРПОУ	05393116
Територія Дніпропетровська	за КОАТУУ	UA12020010010231764
Організаційно-правова форма господарювання Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності Виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу	за КВЕД	30.20
Середня кількість працівників 1 812		
Адреса, телефон Вулиця Столєтова, буд.21, м.Дніпро, Дніпропетровська обл., 49081		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):	
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	-
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

на 31 грудня 2023 року

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	Примітка	На початок звітного період	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	6	6 178	20 790
первісна вартість	1001		34 653	52 045
накопичена амортизація	1002		(28 475)	(31 255)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7	354 796	170 601
Основні засоби	1010	7	3 060 763	2 856 966
первісна вартість	1011		3 469 217	3 511 139
знос	1012		(408 454)	(654 173)
Інвестиційна нерухомість	1015		-	-
Довгострокові біологічні активи	1020		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	8	1 796	2 655
Інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045		-	-
Інші необоротні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	**1095**		**3 423 533**	**3 051 012**
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	11	985 638	909 549
виробничі запаси	1101		283 672	448 360
незавершене виробництво	1102		159 979	403 932
готова продукція	1103		14 627	52 049
товари	1104		527 360	5 208
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Векселі одержані	1120		-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12	11 612 040	15 214 082
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		661 104	1 043 646
з бюджетом	1135	12	460 804	258 787
у тому числі з податку на прибуток	1136		478	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140		-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145		-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	12	2 533 249	2 444 477
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	19	197 664	330 586
готівка	1166		-	-
рахунки в банках	1167		-	-
Витрати майбутніх періодів	1170		-	-
Інші оборотні активи	1190		6 209	18 946
Усього за розділом II	**1195**		**16 456 708**	**20 220 073**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		**-**	**-**
Баланс	**1300**		**19 880 241**	**23 271 085**

Продовження ДОДАТКУ И

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

Пасив	Код рядка	Примітка	На початок звітного період	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13	100 000	100 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		-	-
Капітал у дооцінках	1405	14	1 124 069	947 309
Додатковий капітал	1410	14	158 255	158 197
Емісійний дохід	1411		-	-
Накопичені курсові різниці	1412		-	-
Резервний капітал	1415	14	19 993	19 993
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		2 944 373	3 862 958
Неоплачений капітал	1425		-	-
Вилучений капітал	1430		-	-
Інші резерви	1435		-	-
Усього за розділом I	**1495**		**4 346 690**	**5 088 457**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	10	15 689	434 083
Пенсійні зобов'язання	1505		-	-
Довгострокові кредити банків	1510	15	1 378 865	1 092 117
Інші довгострокові зобов'язання	1515	15	1 623 689	1 692 530
Довгострокові забезпечення	1520	16	445 184	483 029
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		445 184	483 029
Цільове фінансування	1525		-	-
Благодійна допомога	1526		-	-
Страхові резерви	1530		-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532		-	-
резерв незароблених премій	1533		-	-
інші страхові резерви	1534		-	-
Інвестиційні контракти	1535		-	-
Призовий фонд	1540		-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545		-	-
Усього за розділом II	**1595**		**3 463 427**	**3 701 759**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	15	-	295 455
Векселі видані	1605		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	17	3 071 688	3 189 779
товари, роботи, послуги	1615	17	1 362 518	1 194 740
розрахунками з бюджетом	1620	17	4 591	39 113
у тому числі з податку на прибуток	1621		-	31 346
розрахунками зі страхування	1625		2 640	5 771
розрахунками з оплати праці	1630		12 074	22 126
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	17	2 136 847	3 615 129
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640		-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650		-	-
Поточні забезпечення	1660	18	332 622	348 903
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	17	5 147 144	5 769 853
Усього за розділом III	**1695**		**12 070 124**	**14 480 869**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**		-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**		-	-
Баланс	**1900**		**19 880 241**	**23 271 085**

ДОДАТОК К

	Коди		
Дата (рік, місяць, число)	2024	01	01
Підприємство **ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»** за ЄДРПОУ	05393116		

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)
за 2023 рік

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	21	10 402 416	8 183 093
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	22	(7 682 711)	(6 141 754)
Валовий: прибуток	**2090**		**2 719 705**	**2 041 339**
збиток	**2095**		**-**	**-**
Інші операційні доходи	2120	21	2 124 552	2 467 827
Адміністративні витрати	2130	22	(117 597)	(228 644)
Витрати на збут	2150	22	(806 755)	(866 300)
Інші операційні витрати	2180	22	(1 487 809)	(1 641 640)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	**2190**		**2 432 096**	**1 772 582**
збиток	**2195**		**-**	**-**
Дохід від участі в капіталі	2200	8	859	-
Інші фінансові доходи	2220		-	-
Інші доходи	2240	21	223 132	191 333
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*		-	-
Фінансові витрати	2250	22	(601 601)	(537 662)
Втрати від участі в капіталі	2255		-	(60)
Інші витрати	2270	22	(727 945)	(2 906 673)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	**2290**		**1 326 541**	**-**
збиток	**2295**		**-**	**(1 480 480)**
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	10	(577 645)	246 536
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	**2350**		**748 896**	**-**
збиток	**2355**		**-**	**(1 233 944)**

ІІ. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		-	-
Накопичені курсові різниці	2410		-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		-	-
Інший сукупний дохід	2445	16	(7 129)	264 155
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		**(7 129)**	**264 155**
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-	-

Продовження ДОДАТКУ К

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		(7 129)	264 155
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		741 767	(969 789)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Матеріальні затрати	2500		3 147 386	4 218 690
Витрати на оплату праці	2505		445 070	419 823
Відрахування на соціальні заходи	2510		95 895	91 944
Амортизація	2515		289 654	302 613
Інші операційні витрати	2520		3 594 956	1 041 122
Разом	2550		7 572 961	6 074 192

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	20	400 000 000	400 000 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		400 000 000	400 000 000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	20	1,87	(3,08)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		1,87	(3,08)
Дивіденди на одну просту акцію	2650		-	-

Керівник Черников І.В.

Головний бухгалтер Соколова І.В.

ДОДАТОК Л

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство **ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»**		2024 | 01 | 01
	за ЄДРПОУ	05393116

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

(за прямим методом)
за 2023 рік

Форма № 3 — Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності **Надходження від:** Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		5 674 751	5 425 103
Повернення податків і зборів	3005		749 541	382 977
у том числі податку на додану вартість	3006		-	-
Цільове фінансування	3010		231	56
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011		-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015		3 091 653	1 480 450
Надходження від повернення авансів	3020		633 934	17 523
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025		16 305	4 925
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035		691	55
Надходження від операційної оренди	3040		180 274	7 712
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045		-	-
Надходження від страхових премій	3050		-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055		-	-
Інші надходження	3095	19	3 371 775	3 772 305
Витрати на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100		(8 885 698)	(5 122 437)
Праці	3105		(334 886)	(336 521)
Відрахування на соціальні заходи	3110		(163 205)	(158 145)
Зобов'язання з податків і зборів	3115		(224 273)	(256 924)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116		-	-
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117		-	-
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118		-	-
Витрачання на оплату авансів	3135		(2 346 205)	(3 969 042)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140		(1 306 718)	(1 416 262)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145		(56 835)	(66 667)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150		-	-
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155		-	-
Інші витрачання	3190	19	(65 501)	(99 830)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	**3195**		**335 834**	**(334 722)**
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності **Надходження від реалізації:** фінансових інвестицій	3200		-	-
необоротних активів	3205		-	-
Надходження від отриманих: відсотків	3215		-	-
дивідендів	3220		-	-
Надходження від деривативів	3225		-	-
Надходження від погашення позик	3230		-	-

Продовження ДОДАТКУ Л

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ІНТЕРПАЙП НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД»

Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		-	-
Інші надходження	3250		-	-
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255		-	-
необоротних активів	3260		(8 750)	(10 125)
Виплати за деривативам	3270		-	-
Витрачання на надання позик	3275		-	-
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		-	-
Інші платежі	3290	19	(13 803)	(1 452)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	**3295**		**(22 553)**	**(11 577)**
III. Рух коштів від фінансової діяльності **Надходження від:** Власного капіталу	3300			
Отримання позик	3305		-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		-	-
Інші надходження	3340		-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345		-	-
Погашення позик	3350	19	(102 168)	(56 436)
Сплата дивідендів	3355		(5)	(45)
Витрачання на сплату відсотків	3360	19	(57 903)	(57 990)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365			
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		-	-
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірні підприємства	3375		-	-
Інші платежі	3390			-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	**3395**		**(160 076)**	**(114 471)**
Чистий рух коштів за звітний період	**3400**		**153 205**	**(460 770)**
Залишок коштів на початок року	**3405**		**197 664**	**620 368**
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		(20 283)	38 066
Залишок коштів на кінець року	**3415**		**330 586**	**197 664**

Керівник Черников І.В.

Головний бухгалтер Соколова І.В.

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Головін Олег Вячеславович, студент 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти golovin.work02@gmail.com, підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Ефективність управління дебіторською і кредиторською заборгованостями ПАТ «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод» та шляхи її підвищення» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлен;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ О.В. Головін